Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

R 195462

ΟΙ ΤΗΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ ΠΑΝΤΕΣ.

POETAE GRAECI VETERES CARMINIS HEROICI SCRIPTORES, QVI EXTANT, OMNES.

Hometus.
Hesiodus.
Orpheus.
Callimachus.
Aratus.
Nicander.
Theocritus.
Moschus.
Bion.
Dionysius.
Coluthus.
Tryphiodorus.
Musæus.
Theognis.
Phocylides.
Pythagoræ aurea carmina cum fragmentis aliorũ.
Apollonius Rhodius.
Oppianus.
Cointus Smyrnæus.
Nonni Dionysiaca.

APPOSITA EST E REGIONE *Latina interpretatio.*

Notæ item & variæ lectiones margini adscriptæ.

28.273

Cura & recensione C. SCHH.

Accessit & Index rerum & verborum locupletissimus.

ΛΥΓΔΟΥΝΟΥ ΑΙΩΡΟΥΝ
Sumptibus Caldorianæ Societatis.
ANNO CIↃ IↃC VI.

ILLVSTRISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPI AC D. DOMINO MAVRITIO LANDGRAVIO HASSIÆ, COMITI IN KATZENELNBOGEN, Dietz, Zigenhaim, Nidda, &c. Domino suo Clementissimo.

PROCVL, ô Princeps, procul aduolant, & ex omnibus Græciæ oris, ad C^nem T. hospites boni, bene collecti, fama iidem & eruditione præstantes: breuiter, quales togatorum doctissimus M. Varro optauit sibi conuiuas, nisi quòd isti numero plures, bísque & ampliùs supra Musarum. Neque tamen fumum iccirco strepitúmve maiorem in splendidissima semper arce tua excitari necessum est, & qui oculos auréśve Vigilum terrere possit. Quippe hi cogniti C^ni T. pridem omnes, vsu, colloquiis, & consuetudine suauissima comperti. Illum denique modium salis, quem antiquitas artioribus amicitiis contrahendis desiderauit, tuo in comitatu consumsêre. Scio, notorem à nemine ex his postulabis. Lecta item C^ni T. relecta multoties opera eorum: dialecti, idiomata, moduli, vestes, ornamenta, ingenia καὶ ἤθη sagaciter explorata singulorum. ~~Venerantur ipsi sanctè Principem tantum: præsidium suum, decus, delitium, ζωὴν καὶ ψυχὴν appellitantes. Hos Homerus ille ποιμὴν, ille βασιλεὺς, ille virtutis omnis~~ parens Iustiniano Imperatori dictus olim, ille C^nis T quàm Alexandro verè Magno tam assiduus, in sacrarium ædium tuarum tanquam mystagogus inducit: & amiserit oculos licèt, tamen, *Nota magis nulli domus est sua*, quàm Landgrauianum ei palatium est. Imaginem omnem mitto, Princeps Illustrissime: Dico apertè & sine pompa. Poëtas hosce principes velut in vnum corpus coniungere visum mihi, dum ex more veterũ Iureconsultorũ, ac nonnullorum etiã nostri æui, siquid à publicis muneribus otij suppetit, in Musarum hosce hortos salua legũ maiestate diuerto: eò libentiùs quòd earum conditores ex poëtarũ imprimísque Homeri illius autoritate respõsa sua depromere aut cõfirmare

sæpe dignati. Erricus Stephanus, clarissimæ memoriæ vir, & de his literis optimè meritus, istiusmodi syntagmatis concinnandi ante annos quadraginta ex parte præiit suo exemplo. Tamen poëtæ quatuor à me adiuncti: adiunctæ item omnibus notæ, aliáque, quę ex ipsa editionum comparatione καὶ αὐτόψια deprehendere pronum cuique. His τὰ ἄγια non inserere ἀγόπεον existimaui, veluti Nonni, Nazianzeni, & aliorum è veteribus, qui carminis eâdem normâ res diuinas prosecuti. Erit forte an vt hæc talia aliquando labor curet, siue noster, siue alienus Minutos etiam plerosque scriptores Epigrammatum præteriimus, quia minuti, nec choro isto poëtarum augustiore satis digni: tum quia extant singulari libro comprehensi Ἀνθολογίας. Eccui hæc autem conuenientiùs quàm C^ni T. ausim inscribere, Princeps Magne? qui cum eximiis publica confessione virtutibus, & meliorem omnem literaturam, &, quod priùs dixi, propriam Græcorum vatum cognitionem coniunxisti: sícque absurdam & deformem, necnon rebus humanis exitiosam eorum opinionem exempli tui prærogatiua profligasti, qui dehonestari talibus studiis sublimitatem putant Dynastarum, quin & ipsorum Nobilium ferè natales. Bene porrò quod vestigia isthæc sequi ambit etiam T. C^nis aula omnis, & pars melior gentium tuarum. Cuius rei cunctorum fama celebratissimæ, insigne quoque πυμήειον, tum in aliis Hassa è gente, tum pręcipuè in nobilissimo & sapientissimo viro D. Georgio Schvvertzio ciuitas nostra cernit coràm. Vsqueadeò cum pietatis virtutúmque omnium studiis maritare suo à Principe didicerunt hæc Literarum & Doctrinæ. Iam verò de C^nis T. in Remp. nostrā pio affectu & beneficiis, quę mediocrem insuper huic consilio meo fiduciam & apiscendæ gratiæ tuæ spem fecêre, tum per eloquii tenuitatem dicere abstineo, tum quia vbi demerendi copiam omnē ipsa meritorum magnitudo præcidit, magis veneratione tecta opus: quæ etiam apud præpotentes acceptior esse amat, præsertim cùm & ipse cordis situs, vt ille ait, in operto. Superest tantùm, vti, quod iam vnicè opto, Princeps Illustrissime, faueat largiter supplicationibus nostris clemētia illa Cælestis, quæque vota pro incolumitate & gloria tua sanctè & religiosè nuncupare non desinimus nos aliíque per Europam, ea magis ac magis rata faxit. Vale Princeps optime, & cognomine summis olim Regibus optatissimo, nobis quidem *Euergetes* verè dicende. Ex Musæo. V. Kal. April. CIↃ IↃ CVI.

Illustriss. C^ni T.

Addictissimus

IACOBVS LECTIVS.

SCIPIONIS CARTEROMACHI PISTORIENSIS ORATIO DE laudibus literarum Græcarum.

QVVM varia multipliciáque sint, viri studiosissimi, quæ apud diuersos homines bona honestáque existimantur, pro cuiusque commodo aut naturæ conuenientia: illud profectò optimum videri debet quod consensu omnium, aut certè probatissimorum, vtilissimum humano generi natura edidit. Quòd enim beneficia summa omnibus contulit, confértque quotidie, id non esse optimum, dici non potest, metitur enim bonitatem beneficentia. Disciplinis autem à diis immortalibus nihil vtilius datum esse homini, tam nemini dubium esse video quàm nihil animo ipso diuinius: cuius illæ sunt possessiones ac facultates. Neque verò obscura sunt aut ignota earum beneficia hominibus: quum & audiant ea quotidie, & videant, atque omnibus penè modis experiantur. Quòd si disciplinæ vtilissimæ, quantæ id dignitatis esse censendum est cuius hæ potissimùm beneficio manarint in lucem? certè maximæ, & cui nihil anteponi vel possit, vel debeat. Id autem esse Græcam præcipuè linguam, quum egregios in quauis disciplina viros, non credidisse modò sed & tradidisse, vel legerim vel audierim, ipse quoque facilè me in eandem sententiam adduci patior. Cuius rei vos certè iudices in præsentia facio, qui quum eiusmodi ornamentis insigniti omnes atque honestati prodeatis, Græca quoque vel in vobis ipsis admiramini, vel in aliis studio prosequimini. Existimo autem quicquid laudis vniuersis simul conueniat disciplinis, id omne Græcæ linguæ meritis non iniuria adscribi oportere. quod quàm verum sit, mox audietis. Iam enim huic Græcæ linguæ laudes exploraturi accessimus, quantúmque ex ea manarit vtilitatis humano generi: quanquam ea Latinis præsertim hominibus contulerit semper, conferréque possit in dies magis vti volentibus.

Igitur Græca lingua (si Græcorum scriptorum sua prodentium fidem sequimur) vetustissima nobilissimáque est. Quippe quæ non aliunde traxerit initium, sed apud suos homines veluti naturali quodam ortu prodierit in lucem, atque maioribus assiduè incrementis moleuerit. Nam quum Athenienses, quorum purior atque elegantior sermo est, αὐτόχθονας (hoc est indigenas, ipsósque suæ terræ perpetuos incolas, propriósque cultores) dici conueniat inter scriptores, quis non videt linguam quoque ipsam nō minus αὐτόχθονα dici debere? Sermo enim à natura homini datus, certam hominis ætatem necessariò consequitur: nisi quid impediat. non enim possunt non loqui homines, expeditis præsertim loquutionis vocalibus instrumentis. at quánam alia quæso lingua vsos credamus eos qui non aliunde migrarint, nisi ea quæ ipsos sempercomitata sit? Quapropter hoc plus cæteris nobilitatis Græca lingua sortita esse videtur, quòd aliæ, hominum inuenta proculdubio sunt: hæc, naturalis quodammodo existimari potest: quandoquidem in eam primi illi homines nulla arte nulláque industria, sed naturali quodam instinctu ducti fuerint. Cur enim ea potius verba in mentem venerint illis hominibus nullius adhuc rei gnaris, quàm alia? Quippe natura ipsa omnium rerum prouida, ea voluit lingua instituere illos homines quæ ad sui postea indagationem atque expressionem plus aliquid cæteris collatura esset humano generi. Quod non fefellit. tanto enim Græca lingua cæteras omnes antecellere videtur in tradenda rerum cognitione, quanto homo aliquis omnium rerum peritissimus, atque ingenio perspicacissimo ac propè diuino, hominem alium mediocris literaturæ, tenuissimíque à natura ingenij antecedit. Non modò enim disciplinas omnes quotquot vnquam fuerunt, & melius & copiosius Græca ipsa & perlustrauit & tradidit, sed & si alio sermone hæc exprimere aut efferre nitare, plurimùm necessariæ lucis ac propè veritatis ipsius abstuleris. Ideóque veluti mancum meritò credi potest quicquid aliis literis scriptum legatur: si cum eo conferatur quod à Græcis proditum sit. Nec id hominum tantùm causa euenire dixeris, qui non eam vel curam, vel diligentiam adhibuerint in perquirendis rebus aut tradendis, quam Græci homines. Nam id quoque verè dicitur: (quid enim intentatum illis? vt Plinius inquit) sed ipse quoque cæterorum sermo non eam patitur expressionem quam Græcus. atque adeò vt plus naturam efficere quàm verbis monstrari possit, in aliis quidem loquutionibus non procul absit à vero: in Græca autem tantum abest vt verè dicatur, vt melius etiam aliquanto atque significantius nonnulla ante oculos ponat, quàm natura ipsa moliatur. Id autem Latini interim sermonis argumento intelligere licet: qui quum elegantissimus & sit & habeatur, à Græco tamen longè superatur. Diuus quippe Hieronymus, Proprietatem (inquit) Græcam Latinus sermo non exprimit. Quintilianus, Videtur mihi sermo ipse Romanus non recipere illam solis concessam Atticis venerem. Gellius. Adieci (inquit) sæpe animum ad vocabula rerum non paucissima, quæ neque singulis verbis vt à Græcis, neque si maximè pluribus eas res verbis dicamus, tam dilucidè támque aptè demonstrari Latina oratione possunt quàm Græci ea dicunt priuis vocibus. Et paulò pòst, Sed huius, inquam, tui erroris culpam esse

intelligo in mea scilicet infacundia, qui ne pluribus quidem verbis potuerim non obscurissime dicere quod à Græcis rectissimè vno verbo & planissimè dicitur. Cicero, quum Aristippi illud amico scriberet, Habeo, non habeor à Laide: Græcè, inquit, id melius. Lucretius multa se Græcè dicere affirmat propter egestatem linguæ, & rerum nouitatem. Quòd si Latinitas Græcitatem, vt sic dixerim, vsquequaque referre non potest, cui coniunctissima est, ac propè germana: qui de alias linguas existimemus, quibuscum nullum est illi commercium, nulla affinitas: sed (quod dici solet) diametro inter se distant? At habent & illæ suum fortasse nitorem, suam elegantiam. Equidem non negauerim inesse aliquid singulis propriæ venustatis. Neque enim verisimile est ingenij cuiusvis homines nullam omnino curam proprij suscepisse sermonis. Quin potius, quemadmodum colendorum agrorum apud omnes proloci ac cœli qualitate vsus est, sed aliis asperius solum, ac natura ipsa horridius multum veri cultus respuit ac negligit: aliis contrà mitius ac placidius omnem admittit curam, omnémque industriam: sic quævis loquutio splendoris quidem aliquid in se retinet: sed cæteris multa negata sunt, Græca omnia vna complexa est, atque eousque vt quæ apud omnes alias peculiaria natiuaque sunt, ipsa quoque reddat non minus eleganter quàm apud illas ipsas habeantur: nulla autem vim eius penitissimam possit exprimere. Quo fit vt nostri, quoties aliquid efferre cogitant, quo nil venustius, nil elegantius intelligi velint, Atticos, lepores, Atticos sales, Atticam venerem, Atticam eloquentiam, aut Atticum demum aliquid id esse dicant. Quamobrem, quod de Platone inquit Cicero, Iouem, si loqui velit, non aliter loquuturum quàm scripserit Plato: si idem aut simile quiddam de Græca lingua pronuntiemus, non absurdè dicturos nos arbitror, naturam, si loqui velit, non aliter quàm Græcè loquuturam. Quod & re ipsa comprobauit. sua siquidem mysteria omnibus sanè hominibus in medio proposuit perquirenda, vt cuiuis in eius arcanis liceret ingenium exercere: at perfectam de iis ipsis atque absolutam tradere cognitionem, Græcis procul dubio solis concessisse & quasi diuinitus reseruasse videtur. Itaque soleo mecum ipse quosdam ex Græcis ridere nonnunquam, qui adeò sibi inuidere videantur vt quicquid in disciplinis Græci fecerint, id aliorum inuentis totum tribuere conentur. Quid enim (quæso) sunt aliorum inuenta nisi minuta quædam & pusilla, quæ casu magis quàm ratione habita iure existimes? vt liceat in his poëtica illa vti sententia, τύχη τέχνην ἔκτισε, id est, fortuna artem peperit. At verò quę à Græcis & comperta sunt & tradita, non tam homines explorasse aut retulisse credas, quàm naturam ipsam de se singula prodidisse: atque adeò vt in cæterorum scriptis illorum ipsorum hominum sermo sit, in Græcis natura ipsa, quod dixi, loqui videatur.

Quòd si aut tempus aut locus pateretur singulas nos vel scientias prosequi, vel artes, vt quæ à Græcis & inuenta in his & tradita sunt, cum cæterorum omnium quos scimus, traditionibus conferremus: profectò nemo vestrûm (vt arbitror) relinqueretur, qui non tantùm Græca à cæteris distare magnitudine fateretur quantum elephantem à culice. Quid enim (vt alia omittam) philosophia ipsa, omnium scientiarum parens ac domina, adiumenti vnquam habuit ab alio genere quàm à Græcis? tantum enim abest vt quicquam cæteri contulerint philosophiæ, vt si qui etiam è barbaris eius aliquando studio incensi fuerint, ad Græcos migrarint: atque iidem siquid ex philosophia posteris relinquere voluerint, id non sua magis quàm Græca lingua efferre dignum iudicarint: non tam remunerandi gratia (vt existimo) eam linguam cui acceptum referrent quicquid scirent, quàm quòd aut insolens aut impossibile videretur, vel disci vel tradi rectè philosophiam alio quàm Græco sermone. Hinc Zoxaris atque Anacharsis è Scythia Athenas philosophandi studio se contulerunt: Chion è Ponto. Cuius, & superioris Anacharsidis, extant Græcæ quoque epistolæ perquàm elegantes, nec minus præceptis refertæ. Phauorinus verò è Gallia, non modò plurima Græcè in philosophia conscripsit, sed & Romæ quoque, vbi vixit, multa sæpe Græcè disputauit: quemadmodum Gellius ex nostris, ex Græcis Philostratus, autores sunt. Philon Iudæus non Hebraicè magis quàm Græcè philosophiam illustrare conatus est. Musonius autem omnium Stoicorum Neronis tempestate celeberrimus, quum è Volsinio esset, Romæ proxima vrbe, Græcis potius scriptis quàm Latinis monumentis philosophiam augere voluit. Prætereo quot Syri, quot Ægyptij, quot Thraces philosophiæ mysteria Græcè scripserint: Orpheum, Musæum, qui tametsi inter poëtas connumerantur, attamen possunt & philosophiæ adscribi, quum vetus illa theologia nonnisi carminibus texeretur. Sed quid opus est alios connumerare? quum Aristotelem, ipsum philosophiæ magistrum, Thracia nobis tulerit, Græcia excoluerit. Cuius celebriores quoque expositores non Græci, Græcè eum interpretati sunt: Porphyrius è Phœnicia, Iamblicus è Syria, Ammonius & Philoponus ex Ægypto, Simplicius è Phrygia. Quin & in aliis quoque artibus multi multa Græce scripserunt, non Græci: de grammatica, exactissime Apollonius & Herodianus Ægyptij: de musica atque astrologia, Ptolemæus itidem: arithmeticam Nicomachus & Iamblicus, Syri: & geometriæ nonnihil. Dialecticæ quoque ante Aristotelem ab Archyta Tarentino scriptum aliquid legimus. Neque id nunc dico, non posse homines aliter philosophari quàm Græce: sed quicquid cæteri philosophati fuerint, aut inchoatum quiddam aut non absolutum consistere, sed quod extremam & quasi Apelleam manum desideret. At dicet aliquis, Pythagoram, Platonem, atque alios philosophandi studio in Ægyptum se contulisse. Ego verò non negauerim aliquid inde in Græciam retulisse hos viros, ex iis præsertim quæ ad diuinitatem pertinent, quæ ab Hebræis multo antè in Ægyptum pulsis manasse verisimile est. Nam & legisse Platonem Hebraica scripta, & lecta imitatum fuisse, autor est Eusebius, atque ea in Græcam linguam tralata: quando & Trismegistum, qui omnem pene veritatem (vt ait Lactantius) nescio quo modo inuestigauit, Græcè scripsisse videmus. Hebraicam tamen veritatem interim excipio. nam de humanis rebus atque artibus agimus, non de diuinis inuentis: quanquam hæc quoque postea à Græcis potissimùm explicata sunt, quum ratio propagandę veritatis iam non refragabatur. Quid quòd & Indos philosophos Græcæ linguæ ignaros non fuisse scribit Philostratus, & cum Tyanensi Apollonio Græce nonnunquam fuisse loquutos?

Atque hæc de Græca lingua, quantum vel nobilitate, vel vsu cæteras antecellat, dicta sufficiant: nunc quantum Latino sermoni adiumenti præstet, dicemus. Nam aliæ profectò loquutiones sciri sine Græca lingua parum rectè possunt: vt verò optime loquantur, nihil impedit. At Latinus sermo ne loqui quidem potest exacte sine Græcæ linguæ cognitione: tantum vel cognationis vel coniunctionis cum illa sortita est hæc nostra, vt esse fortasse possit sine illa, bene autem esse

non

non possit. Quemadmodum homo sine virtute vt sit, nihil prohibet: vt verò bene sit, fieri non potest, si virtus non adsit. Quare quid aliud esse dicemus Græcam linguam, si ad Latinam referatur, quàm eius virtutem, ex qua sua illi felicitas comparetur? Quod si Ouidianum illud sub eius persona prætulerimus, non ab re fortasse dixerimus,

Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum.

Minimè autem indignari debet sermo Latinus quòd è Græco manarit, sed gloriari potius. nam quod ab optimo autore initium sui traxerit, fieri non potest quin sit & ipsum optimum, atque illi proximum. Non potest ergo non esse cuiuis rei accommodatissimus Latinus sermo, qui è Græco processerit: ac mihi sanè videtur, quum vtrunque considero, nihil aliud esse Latinus sermo quàm Græci exemplum atque imago: vt quicquid in illo sit, in hoc quoque eniteat. Principio enim si elementa, ac literas, earum inter se contextum intueare, eandem in vtrisque inueneris rationem: si verba ac voces, eodem modo significare, eodémque modo necti ac construi, ac penè vim habere eandem. Ideóque siqua etiamnum innouanda nobis ac fingenda sint, ita demum habitura fidem dixit Horatius, si Græco fonte cadant. Nam & multa nos à Græcis accepta transpositis literis nostra fecimus. μορφὴ illi Dorica lingua dicunt, nos formam: illi ἁρπαξ, nos rapax, multa immutatis, φὼρ, fur: νὺξ, nox. multa additis, ὄζ, sex: ἑρπυλλον, serpyllum, multa eadem permansêre. Infinitum esset omnia persequi, vt dictionum eadem ratio, vt nominum ac verborum inflexio, vt præpositionum, aduerbiorum, coniunctionum eadem obseruatio: sed minutiora hæc quàm vt in præsentia examinanda sint, & à nostris grammaticis abundè tractata. Orationis verò compositio ita pendet è Græco, vt quæcunque à Græcis tradita sint in ratione dicendi, eadem à Latinis & seruentur & seruari iubeantur. nam & quas dicunt sententiarum & quas orationis figuras, in vsu à Latinis non minus receptæ sunt quàm à Græcis, & earum nomina aut Græca adhuc vsurpantur, aut Græcorum imitatione significantur, vim quoque rei appellatione ipsa exprimentia: quam qui non vident, rem quoque ipsam non diligenter animaduertunt. Neque verò casu euenisse dixeris tantam hanc conuenientiam, sed industria, sed prouidentia. quare nonnisi Græca lingua duce procedere Latinam posse, verissimè affirmari potest. Quemadmodum enim, si principium rei atque origo nesciatur, sciri ea res non satis rectè potest: ita Latina lingua, si Græca ignoretur, vt bene teneatur, non fit verisimile.

Quòd si te ad disciplinas artésque contuleris, ac rerum cognitionem sectari volueris: iam verò hîc quàm penè nihil effeceris, si te Græcis priuaris? Omitto enim grammaticam, quæ, vt multa habet propria peculiariáque in vnoquoque loquendi genere, sic multa etiam retinet Græcæ Latinæque linguæ ita communia, vt quod de altera tradatur, alteri non minus conueniat. quare Græcis quoque niti autoribus ad nostrum loquendi vsum non renuêre nostri. At verò Dialectica tam potest sine Græcis literis incolumis sciri quàm sine Aristotele. nisi fortè à recentioribus vel nosci vel tradi melius existimemus: aut iis libris perdisci posse, qui ex Aristotele tralati habeantur: quos si aspiciat ipse, non recognoscat, sed (quod de aquila dici solet, pullos nacta non legitimos) reiiciat, ac nolit pro suis quippe qui Aristotelici solis radios non ferant. Possem hoc loco afferre singula quoq; vocabula quibus vtuntur dialectici, quæ aut Græca habeantur, aut Græcorum imitatione sint facta: quorum etiam nonnulla malè à recentioribus accipiuntur. in his enim Græca ratio sequenda est: quam qui ignorant, sæpe falluntur. Quàm multa autem sunt apud ipsum Aristotelem, quæ aut Latinè transferri optimè nequeunt, aut, si transferantur, sensum ipsum Græcum non vsquequaque reddant? Quod ea de causa dictum velim, quòd nonnulli existimant, si legant Aristotelicas quascunque tralationes, statim se sententiam tenere philosophi. Quæ res plerosque fallit, & quidem non indoctos: quum & qui transferunt, plerunque ipsi hallucinentur, atque aliud pro alio reddant: & qui legunt, aliter plerunque accipiant quàm ab eo dicantur. Tam igitur Aristoteles sine Græcis literis intelligi optimè potest, quàm sine se. Quomodo enim vim saltem ipsam Aristotelicæ loquutionis intelligent, quàm ille adeò elaborauit vt aditum eo pacto suæ philosophiæ præcluserit socordibus atque inertibus ingeniis? Quanquam sunt qui hæc sanè non magni faciant, immo verò & contemnant: qui & dialecticæ vsum longè melius teneri hac nostra tempestate affirmant quàm Aristoteles ipse calluerit. Quæ res vellem equidem, pro mea in nostros viros beneuolentia, tam verè quàm animosè diceretur. Sed nos hæc aliorum iudicio relinquimus: ne, quod Græcè dicitur, ἐπὶ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶμεν: néve, dum alios arrogantiæ fortasse arguimus, ipsi arrogantiores reperiamur, qui supra crepidam iudicare audeamus.

Transeo igitur ad poeticam, cuius & inuentio & vsus, ita totus Græcorum est, vt quod de furore ait Plato, inanem esse hominis conatum qui sine furoris ea quam vult specie ad poeticas fores accesserit, de ignaro Græcarum literarum dici posit, incassum scilicet eum laborare. nunquam enim ingressurum musarum penetralia. Nam, vt omittam principem omnium Homerum,

--à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pierijs ora rigantur aquis:

vt alios Græcos poetas, qui quasi viam strauêre posteris ad quoduis poematis genus: nónne fabulæ ac figmenta ipsa poetica, quibus tota vis atque vniuersa penè constat poesis, ita Græcorum propria sunt, vt vel ab illis sint accipienda, vel illorum more confingenda? Quòd si qua etiam à nostris conscripta extant, ea aut è Græcis pendent, aut manca sunt, & ad Græcos nihilominus referenda. Quin & figuræ ipsæ verborum, & quos tropos appellant, tralationes, comparationes, similitudines, (quæ quasi condimenta sunt totius poeticæ compositionis) vel à Græcis mutuanda sunt, vel illorum imitatione tractanda. Ideóque inquit Horatius,

--vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.

Inuentio quoque ita Græcorum penè peculiaris est, vt nostri, quotiens aliquid acutius aut elegantius afferre volunt, id totum à Græcis transferant, integris sententiis verbísque seruatis. Quid quòd & nomina ipsa vel locorum vel hominum, quibus in poesi nonnunquam vti cogare, Græca sunt magna ex parte? in quibus, si Græcam originem ignores, plerunque fallare necesse est. Quod non modò nostræ tempestatis hominibus contigit, alioqui non indoctis: sed & vetustiorum nonnullis, vt Sidonio, Prudentio, Aratori, Iuuenco: qui Græcorum nominum quantitate sæpe sunt abusi. Carminum insuper, numerorum, pedúmque genera, Græcã habent & originẽ & appellationẽ. quæ tametsi à nostris quoque tradantur, attamẽ à Græcis & copiosius explicantur, & melius intelliguntur. Rursus verborũ ac rerum copia à Græcis tota sumẽda

est:quibus (vt ait Martialis) nihil est negatum. siqua enim sit apud nos dictionum compositio faciēda, aut vocabulum innouandū,sequenda est Gręca figuratio: ac,si qua in syllabarū quantitate licentia vti velis, nisi Græcam adhibeas obseruationem,non probabere,sed aut argutulè aut imperitè fecisse videbere.Itaque non immeritò Arstophanes nugas ac deliramenta cæteras omnes nationes existimari voluit in iudicandis poetis exceptis Athenienſibus:quos & natura sapientissimos appellauit. Nec iniuria Mineruam iidem totam sibi vendicant,quum & cæteri dij,qui aut poëticæ aut eloquentiæ numina esse creduntur, Græcis & ipsi adscribantur.nam(vt inquit Horatius)

Graiis ingenium,Graiis dedit ore rotundo Musa loqui.

Ac de poëtica quoque hactenus.

At (puto) orator euadet quis egregius sine Græcis literis, Cicerone duce. Negari profectò non potest, Marcum Tullium,veluti normam esse dicendi in sermone nostro, si tota teneatur in eo vis atque vniuersa dicendi ratio:sed id quî fieri potest sine Gręcis literis? Quemadmodū enim in disciplinis, qui anteAristotelem philosophi mathematicive claruere , vsos esse nonnunquam demonstrandi figuris,sunt qui scribant, sed demonstrationem omnino ignorasse :eodem modo potest & quis sine Græcis literis loqui fortasse ex arte aliquid,sed id vt se facere sentiat, aut quo modo fiat vt sciat,vix credi potest. Vis enim ipsa dicendi tota pendet è Græco tanquam è sui autore. Huc accedit,quòd quæ de arte à nostris traduntur, aut confusa sunt & inuoluta,aut parum idonea ad explicanda singula quæ in orationis artificio latent : quæ verò à Græcis , anxia penè dixerim diligentia & obseruata sunt & perquisita. denique cæterarum artium aut scientiarum potest in alios quoque nonnihil redundare : at oratoriæ inuentio atque vsus totus Græcis debetur.Quod ne Virgilium quidem dissimulare potuisse palam est , quum inquit, *Orabunt causas alij melius.* Nulla enim verborum magis patitur ornatum quàm Græca lingua : atque adeò vt non veritus sit pronunciare. Aristides , aliorum omnium non barbarorum modò (vt ait) sed Græcorum quoque loquutionem , si cum Athenienſium sermone comparetur , puerorum esse balbutientium vocem. Quod tametsi nimis magnificè dicitur, attamen non procul abest à vero. Idem enim de Attica Venere dici potest , quod de Periclis eloquutione scriptum reliquêre tum Eupolis , tum Aristophanes: in eius scilicet labris leporem ac persuasionis deam insedisse: atque in eorum mentibus qui audissent , quasi quosdam aculeos relinqui solitos : demum fulgere eum , tonaréque , atque omnia permiscere. Demosthenes quoque Athenienses ipsos eo minus credi à cæteris queritur , quo paratiores sint ad dicendum quàm cæteri. Hinc Cicero noster, tametsi tantus in eloquentia , se quidem conari , Demosthenem autem perficere: se velle , Demosthenem posse, ingenuè professus est. Et Quintilianus Ciceronem à Demosthene quantus fuit , effectum scribit. Quo fit vt non falsò Aristides dixerit Athenienses solos trophæum sibi erexisse,nullo sanguine, subactis omnibus gentibus oratione ac disciplinis : proindéque homines se suósque à diis immortalibus petere optaréque vt Athenienſibus potissimum similes euadant doctrina atque ingeniorum cultu: qui cibus humani animi esse censetur : cuius inuentio non minus Athenienſibus deberi creditur,quàm frugum, quas illis primùm largita Ceres dicitur. Nec mirum profectò videri debet si ex omnibus orbis partibus Athenas olim homines confluere soliti fuerint , discendi gratia. vt enim cætera animantia eò præcipuè trahuntur naturali impetu , vbi vesci atque impleri cibo maximè possint , ita & homines (qui aut animus tantùm sunt , vt Platonici volunt : aut potissimùm animus , vt Aristoteles) illuc sua sponte duci verisimillimum est , vbi largissima sit copia spiritalis cibi , ac verè diuini : quem disciplinæ ipsæ suppeditant , quæ Athenis in primis claruere. indéque factum est vt nostri quoque poëtæ doctas Athenas perpetua quasi appellatione vocitarint. Sed de oratoria satis.

Philosophiæ verò pars tantùm naturalior recentioribus Latinis in vsu semper est habita,quam Aristoteles diligentissimè est persequutus. At diuinior illa quæ Platoni adscribitur,& quam veteres quoque Romani admirati eousque sunt vt diuinitatem quandam inesse eius viri scriptis intellexerint quidem,explicare autem non ausi fuerint : ac sequuti postea nostri Græcique theologi Christianæ religioni maximè conuenire demonstrarunt : intacta hactenus iacuit nostris his philosophantibus , nunc verò à plerisque desideratur magis quàm habeatur. Nam sine Græcis literis degustari fortasse potest,hauriri non potest.

At mathematicæ scientiæ tam possunt sine Græcis literis perfectè teneri, quàm sine Græcis autoribus. eiusmodi enim sunt quæ ab aliis traduntur , vt siquid modò vel paululum à Græcis diuerterint , in profundum labantur erroris , vnde educere sese postea atque explicare nequeant. Quemadmodum enim qui iter ingreditur , si semel excedere eum è via aut aberrare contigerit,quo longius processerit,non magis eò tendit quò vult,quàm recedit inde,ac fugit: sic qui in disciplinis,præcipuéque mathematicis , præscriptum semel ordinem liquerit, dediscenda discit. Satius enim est nescire aliquid prorsus , quàm peruerse scire: quum deterior longè sit dispositionis ignoratio, quàm negationis , vt Aristotelicè interim loquar. Quàm autem fallantur qui mathematicas res sine Græcis literis , & illotis (vt aiunt) pedibus aggressi sunt , facilè intelliget qui Campani expositiones in Euclidem cum Theonis editione ac Procli commentariis conferet diligentius: aut Euclidis eiusdem perspectiuam, atque opus aliud de speculis , cum iis quæ Latinè scripta sunt iisdem de rebus: aut mathematicas Aristotelis quæstiones in libris quos Problematum appellant : atque in omni philosophia rimentur quemadmodum à Latinis intelligantur.Quòd si Boetij quoque arithmeticam , tametsi diligentissimi Græcéque doctissimi, ad Nicomachi præcepta , Iamblichi ac Philoponi commentaria referant accuratius, perspicient profectò quàm Græca ipsa non modò exactiora,sed & veriora dicantur. De musica illud satis dictu fuerit,omnia instrumenta,sonos, proportiones, consonantias , neruos , Græcam habere appellationem. Prætereo Græcos musicæ scriptores, Euclidem, Aristoxenum, Nicomachum , Ptolemæum , Plutarchum,Briennium, Porphyrium, atque alios: quum apud nos vnicus sit Boetius , exceptis diui Augustini paucis, & Macrobij, ac Marciani Capellæ nonnullis. Nam nostram hanc musicam à vetere illa iamprideni desciuisse, cùm pluribus indiciis , vt credam compellor,tum Olympiodori quoque grauis philosophi testimonio maximè moueor , qui cæterarum disciplinarum, arithmeticæ, geometriæ , astronomiæ reliquias sua quoque tempestate seruari scribit: de musica autem illum versum vsurpauit,

Ἡμεῖς μὲν κλέος ἐσθλὸν ἀκουομεν, οὐδέ τι ἰδμεν.

id est,

Nos clarum audimus nomen,nihil inde tenemus:

quasi

quasi nihil sit reliquum veteris musicæ. In astronomia quoque multa mihi videntur esse apud Græcos quæ à Latinis desiderentur. Nam præter Ptolemæi scripta, & ea non nimium fortasse fideliter ad nos tralata, pauca sunt quæ ad veræ astronomię vsum aditum præbeant. Quid enim simile apud nos habetur τοῦ Εὐκλείδου φαινομένων, quæ veluti astronomiæ elementa traduntur à Græcis. Quin & Theodosij σφαιρικά, vti principia totius astronomiæ sumi debere, autor est Philoponus: quippe quæ exactiora sint, & eandem obtineat rationem ad astronomiam quam geometria ad opticen, ad harmonicen arithmetica. siquidem ἀυλότερα, hoc est immaterialiora, sint, vt scribit Dauid, philosophus non incelebris. Theodosij autem σφαιρικὰ sequi dicit Philoponus Autolyci opus περὶ τῆς κινουμένης σφαίρας, hoc est, de sphæra quæ mouetur: indéque postea principium sumere astronomiam, vtpote minus exactis minúsque certis demonstrationibus vtentem quàm ij faciant. quæ enim in Astronomia demonstrentur, summam extremámque certitudinem non polliceri dicit, sed quod proximè accedat. Vmbrarum insuper ratio non abesse ab astronomiæ præceptis creditur: cuius rei à Græcis quoque traduntur demonstrationes. nec desunt qui de his scribant. Sed nos hæc aliis pensitanda relinquimus. satis enim habuimus innuisse.

Medicina verò eo magis indiget Græcis literis quo maius periculum affert ignoratio medicamenti, aut ægritudinis. quod euenire illis nonnunquam verisimile est qui Græcè nesciant, quando Græcis vocabulis omnia penè vocitentur apud medicos, & eius artis autores Græci præcipue in pretio habeantur: à quibus, siqui in alia lingua claruerunt, veluti riuuli fluxerint manarintque, ac si quid habent, inde acceperint, quanquam non purum id sincerúmque secum ferant. Quæ res non modò à nonnullis nostræ quoque tempestatis medicis animaduersa est, sed scriptis etiam prodita. Ad summam non video quid in quauis disciplina sciri rectè possit si græca ignorentur.

Nec fuerit iuris quoque consultis hoc inutile. nam & multa habentur in Græcis legum codicibus quæ apud Latinos nusquam legantur. siquidem (vt Politianus præceptor noster dicere solebat) multa Græcis legibus addidit Iustinianus, quippe quæ Latinis notiora existimaret quàm vt scribi oporteret: Græcis autem (vtpote alienis admodum à Romanis moribus consuetudinibúsque) explicanda latius censuit, quæ nunc remansêre, illis apertiora quàm nobis, propterea que inde petenda. Accedit & illuc, quòd in Latinis Pandectis quæ nunc Florentiæ visuntur, integra legum interpretamenta Græcè inueniuntur adscripta: quæ & ipsi vidimus, legimúsque: & Græca testimonia citata, vt Homeri sæpenumero: & Græca verba addita significantiæ gratia atque expressionis. Quod non ab re fecisse videtur Iustinianus, inter Græcos magis quàm Latinos referendus: quando in Græcia semper vixerit, quod ex Procopij certè historiis licet animaduertere.

Et quoniam in historiæ mentionem incidimus, quantam hac quoque in parte vtilitatem præstet Latinis hominibus Græca lingua, haud facilè dixerim, quum multa sint à Græcis petenda & nostris quoque rebus. non enim omnia adhuc ad nos tralata peruenêre, sed quota pars, atque ea nescio an satis fideliter. qua de re (ne, quod dicitur, cum laruis lucter, mortuos infectando) dicere nunc supersedeo: præsertim quum iam plerique animaduertere incipiant quàm sit erratum in historicis potissimum tralationibus: & nos hæc & pleraque alia quæ perperam in singulis disciplinis traducta habentur, copiosiore oratione, non maledicendi certè studio, sed ad nostrorum hominum vtilitatem aliquando ostendemus.

Theologia demum etsi nonnihil à Græcis dissidet in præsentia, attamen multa est ab illis olim mutuata, & nunc quoque potest. Sunt enim veteres Græci scriptores quibus non minus quàm nostris veritas ipsa roboretur: quippe quos sequuti nostri, quorúmque placitis innixi, totius religionis validissima firmissimáque iecerint fundamenta. Quis enim (quæso) Basilium illum magnum non complectatur, Christianæ quoque fidei hostibus admirandum, incertúmque doctiorne an eloquentiorem? Quis duos Gregorios, Nysses & Nazianzenum, non duo belli fulmina, (vt poetæ Scipiones) sed duo religionis lumina, vel potius soles nonquam obscurandos: quorum alter theologi cognomentum meruit apud suos; & diuum nostrum Hieronymum quantus est, effecit: alter, propter philosophiæ quendam veluti afflatum; tanto quoque fluit lepore, ornatúque verborum, vt Basilij fratrem vel potius discipulum (vt se ipse appellat) facilè possis agnoscere. Prætereo Athanasium; minus his fortasse cultum, sed certè non minus diuinum. Transeo Damascenum, non theologum modò acutissimum, sed acrem & philosophum & dialecticum. Taceo Chrysostomum, non abs re profectò cognominatum aurei oris. Omitto & alios, quorum & scripta & sententiæ ita circumferuntur à nostris. vt pro oraculis haberi videantur. Quid quòd omnia quæ de Christo literis mandata sunt, Græcè primùm composita feruntur, excepto Matthæi euangelio? Quare fieri non potest vt nonnullorum fides è Græco petenda non sit, quemadmodum eorum quæ à Mose aut prophetis scripta sunt, ex Hebraicis petitur voluminibus: quod facere nonnunquam videtur diuus Hieronymus, & fecisse ante eum Origenes credi potest, atque Apollinaris, vir vterque doctissimus; & Hebraicæ linguæ studiosus. Quoquo igitur te vertas, præstò adest Græca lingua, operam suam in omnia præstatura: quam si refugias non tam illam reiecisse quàm te necessariis admodum rebus fraudasse videare. Atque hæc sunt quæ de Græcæ linguæ vel nobilitate vel vtilitate dicenda sese nobis obtulerunt: nimium fortasse multa Latino homini. non enim videor inuidiam veritus quòd Latinus apud Latinos ita Græca extulerim, vt pene nihil nostra esse contenderim. Quod non tam laudandi gratia aliena, quàm nostros homines admonendi, dictum existimari par est; quippe quum in ea perdiscenda maiores nostri ita laborare sint soliti, vt vix sine illa quicquam se scire putarent. Semper (inquit Cicero) ad meam vtilitatem cum Græcis Latina coniunxi. Quintilianus à Græcis incipiendum præcipit. Ouidius quoque inquit,

Nec leuis ingenuas pectus coluisse per artes
Cura fit, & linguas edidicisse duas.

Claudius Cæsar vtranque linguam nostram appellare solebat: nec iniuria, quum ita Græcam linguam tenerent veteres Romani, vt nihil apud eos differret Græcène an Latinè vel scriberent vel loquerentur. Ennius tria corda se habere iactabat, quòd triplicè linguam calleret, Græcam, Latinam, & Oscã. Ouidius, dum in Scythia exularet, atq; aduenarũ congressum nonnunquam desideraret: Eius, inquit, qui accesserit, siue Græca scierit siue ille Latina voce loqui, certè gratior vsus erit. Nero imperator apud patrem consulem iuuenis adhuc pro Rhodiis atque Ilienſibus Græcè verba fecit. Vespasianus Græcis quoq; iocis extẽpora-

libus vsus traditur. Ciceronem tam Græcè quàm Latinè declamare solitum, nemo est qui ignoret: eundémque Græcè aliquando Rhodi orasse. quem quum audisset Apollonius, exclamasse fertur, Græcam quoque eloquentiam Romam à Cicerone transferri. Idem quum de temporibus suis Græcè scripsisset, Græcorum quorundam hortatu, Græcam omnem nationem à scribendo deterruit. Scripsit iisdem de rebus & Pomponius Atticus, qui & cognomentum adeptus creditur quòd Atticam linguam ita referre crederetur, vt natus educatúsque Athenis videretur. Quod Theophrasto, homini Græco ac diuinæ eloquentiæ viro, contingere non potuit, quominus à vetula argueretur tanquam non Atticus, sed externus, dum cupit nimium Atticus videri. Bruti Græcas epistolas (quæ adhuc in manibus habentur) & Plutarchus laudat, & Philostratus omnium imperatorum epistolis longè anteponit: & Mithridates quidam regij generis summoperè admiratur. Marci quoque Romani imperatoris Græcas epistolas vehementer probat Philostratus. Quàm multi autem ex Romanis Græcè potius quàm Latinè historias scribere aggressi sunt? Albini meminit Gellius. Luculli Plutarchus. Diui Claudij Græcas historias, præter Suetonij attestationem, citat Stephanus, Græcus autor. Arrianum, cuius de Alexandro Macedonum rege Græcæ extant historiæ, & de Epicteti Stoici dissertationibus opus, inter primates Romanos numerat Lucianus, Ælianum, cuius multa adhuc Græcè scripta leguntur, Romanum fuisse scribit Philostratus, & (quod maius est) Græcam linguam in vrbe didicisse, ac nunquam excessisse Italia. Germanicum Cæsarem Græca quoque scripsisse poëmata, autor est Quintilianus. Quin & Græca eius epigrammata adhuc leguntur: nec non Tiberij, Adrianique, omnium elegantissima. Nostra quoque tempestate non defuêre qui Græcè scriberent: vt præceptor noster Politianus, (quem & Ioanni quoque Argyropylo, Græco homini, sæpe admirationi fuisse vidimus) vt vester Hermolaus, nunquam satis laudandus. Nemini igitur mirum videri debet Græcam linguam adeo à nobis probari commendaríque, in qua videam maiores nostros non minus laborasse quàm in Latina: cuius & parentem & altricem illam procul dubio & crediderint & prædicarint: à qua etsi nihil aliud, disciplinæ certè nostræ fluxerint, vt ait Quintilianus. Quemadmodum autem qui de parentibus optimè mereri student, non ægrè ferre creduntur si tota eorum dignitas atque existimatio in eos referatur qui non solùm fundamenta iecerint suæ felicitatis, sed eò quoque perduxerint, vnde illi nunc apud omnes in pretio sint: sic non indignari debet Latina lingua si tota eius gloria in Græcam redundet, omnium bonarum artium magistram. Quum enim vetus lex sit (vt Aristides inquit) altoribus vniuersam referre gratiam, quoad fieri potest, tantum abest vt me Latina offendere putem, Græca laudando, vt & gratificari me magis existimem Latinæ linguæ, quòd gratiam si non omnem, saltem quam possum, eius (quod dicitur) verbis, illi referam, cui & debere se plurimum & debuisse, semper ingenuè professa sit: quippe quæ nihil vnquam æquè abhorruerit atque ingrati animi vitium. Benignum est autem fateri per quos profeceris, inquit Plinius. Studium autem nostrum hac in re tantum abest vt ostentare in præsentia vobis studuerim, vt vehementer dolearn, me non tam hæc dicere coactum, quàm sentire ac sequi, veráque quotidie experiri. Neque enim existimetis, me tantum laboris exhausisse ab ineunte ætate, aliena sectando, vt penè negligerem mea, nisi peruidissem & doctissimorum quorumque exemplo: & veterum testimoniis, omnem vim Latinæ linguæ in Græca consistere. Quod quum & re ipsa demum cognouerim, non committendum putaui quominus & vos & singulos quosque bonarum artium studiosos, quantum in me esset, ad eadem adhortarer, animarem, accenderem, ne difficultate rei deterreremini. Tanta est enim illi (quod iam diximus) cum Latinitate coniunctio atque affinitas, vt eadem propemodum vtrique conueniant. Quare non video quid hac in re sit cuiquam pertimescendum, quum nihil penè noui sit offensurus. Sed quod de animis nostris aiebat Plato, reminisci eos, quum essent corporibus obducti, omnium quibus multo antea diuinitus fuissent imbuti, id Latino homini euenire credendum est Græca discenti, eadem quasi resumere. quo fit vt non magis præceptore vobis opus esse dixerim, quàm monstratore, qui in memoriam suggerat excitétque Græca veluti vestigia, quæ subobscura tenuiáque, vestris ingeniis iamdiu reposita conditáque seruantur. Ad quam sanè rem Græci fortasse hominis opera commodior quàm nostra: ego verò, vt non negauerim, sua melius Græcos tenere quàm nos: ita affirmauerim, nostra nos melius nosse quàm Græcos: insupérque tam posse nos res illorum perdiscere, quàm illos nostras. Quum itaque Latini docendi sunt Græca, nescio an Græci studium Latinæ sedulitati anteponendum sit. non tam enim intelligendi (quanquam id quoque) ratio habenda est, quàm explicandi. Quòd si quis pronunciationis tantùm Græcæ studio, eius ad vnguem perdiscendæ gratia, Græcum sibi cupit præceptorem, Quitilianum audiat, præcipientem, non esse dandam operam literis Græcis superstisiosè, vt & plurima oris accidant vitia, & in peregrinum sonum corruptus sermo perduret: sed ita discendam esse Græcam linguam comite Latina, vt neutra alteri officiat. quæ res à Latinis melius quàm à Græcis accipi potest. Si quis autem examussim vtrunque se præstaturum confidit,

--illum mirabor & ipse: Et dicam, moritis non eget iste meis. Nos verò operam nostram, quibus ingrata non videbitur, pollicemur, non magis duces præceptoréque professi nosipsos quàm comites sodaléque: quippe qui nullum laborem, nullam molestiam recusaturi simus: dum vos ita Græcis imbuamini, vt disciplinas inde omnes, quascunque libuerit, facillimè adipiscamini: à quibus eò postea perducendi sitis vbi quum fueritis, liceat iam humanam felicitatem (si qua modò est in hac vita) quasi manu prehensam tenere: quàm si dimiseritis, vobis ipsi defuisse videamini.

Non est autem cur vos moneam vlterius vti homines esse memineritis, quibus felicitas hæc quæcunque sit, debeatur. nam hoc tam cuiuis notum esse debet, quàm quòd viuat. Illud potius nostra interest, confirmare vos atq; adhortari, ne laborē reformidetis, qui voluptati (quam in ipso statim limine Græcarum literarum percepturi estis) adeò iunctus est, vt nō magis laborandū nobis esse videatur, quàm voluptati honestissimæ inseruiendum: qua vt ampliore quoque perfruamini, nihil mihi videor omissurus, nihil præteriturus, quod quæri à vobis aut desiderari nouerim: si modò eiusmodi sit futurum quod & nobis quoque non ignoretur. Quid enim literato homine turpius, aut ab humanitate alienius, quàm si aut scisse aut didicisse frustrà videatur? Frustrà autem & scit & dicit, qui nec commentando nec docendo cuiquā prodest. Sicut enim in animātibus propriū ac

natutale

naturale maximè opus esse censetur procreare tale aliquid quale ipsum est si integrum absolutúmque sit: ita erudito homini nihil conuenire magis dixeris quàm efficere relinquereque post se sui similimos in studiis ac disciplinis: si aut homo fuisse videri vult, aut non indoctus homo. hominem enim hominis causa natum credi par est. Quare neque inuidere cuiquam in literis, fas iudico, neque supprimere quicquam quod vtile futurum existimes aut viuentibus aut posteris. Nam (vt ait Theognis.)

Χρὴ μουσῶν θεράποντ' καὶ ἄγγελον, ἔμπ θεῶνδ'
Εἶδ' ἐπ σοφίης, μὴ φθονεῖν τελέθειν.
Ἀλλὰ τὰ μὲν μῶθαι, τὰ δ' δεικνύναι, ἄλλα δ' ποιεῖν.
Τί σφιν χρήσονται, ἢ τί τοῦτο ὀπτάμθῳ;

Hoc est,

Musarum interpres, si quid sapientius vnquam,
Nouerit, inuidia sit procul inde mala.
Núnque alia inueniat, nunc monstrea, plurima condat.
Si solus sapiat, nempe quis vsui erit?

Quippe (vt Plato aiebat) non minus ad felicitatem pertinet bonos efficere, quàm bonum esse. ideóque nulli magis idem familiarius se offerre solitus erat quàm cui plurimo vsui esse posset: quamquam se suisque rebus maximè frui valeret. Quod mihi quoque video esse faciendum, in ea præsertim ciuitate quæ non tam potentia atque imperio ipsius sit Italiæ metropolis, quàm quibusvis virtutibus, totius orbis grande specimen atque ornamentum, vel potius naturæ miraculum: quum quæ imperium vitia comitari solent, non modò ita refugerit vt non inesse possint reipublicæ, sed ne excogitari quidé. Quare beatũ iudico eũ quem cuiuis studio incumbentem degere in ea contigerit: sed beatissimum, quem literariæ facultates exceperint: quũ tot præsertim tantáq; vndiq; suppetant affluántq; ad eam rem commoda, vt fingi fortasse plura possint, haberi certè non possint. Ibi enim vt alia omittã tanta librorum copia, quanta post Gotthicam ruinam nunquam fuit, nec veteribus verò Romanis aut Græcis florentibus, in his quæ extent, facilè credi par est: quum nouo hoc inuento carerent imprimendorum librorum, qui & pulcherrimi iam atque emendatissimi prodire incipiunt, Aldi potissimùm nostri opera de quo illud habeo dicere quod de Porphyrio inquit Simplicius, Omnium bonorum nobis autor Aldus. Vobis verò illud mihi videor accommodaturus quod Demosthenes, quem interpre aturi sumus, Athenienſibus protulit. ferte autem (rogo) æquo animo Græcis me pauculis verbis vos alloqui: ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ενετοί, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιεὶς λέγει ὅτι τὴν Ἑλληνικῶν ὑμῖν λόγων ἀπληστέον ἐστίν, εἴπερ ὑμῶν ἀτυχίας αὐτὴν φεύγετε. hoc est, Præsens itaque tempus, ô viri Veneti, quasi emissa voce pronuntiat capessandas esse vobis Græcas literas, siquid de felicitate vestra cogitatis. Nam, vt Virgilianum quoque carmen in vos transferam, Via prima felicitatis (quod minimè remini) Graia pandetur ab vrbe. Expergiscimini igitur iam, & capessite Græcas literas, vltrò sese vobis offerentes. Dixi.

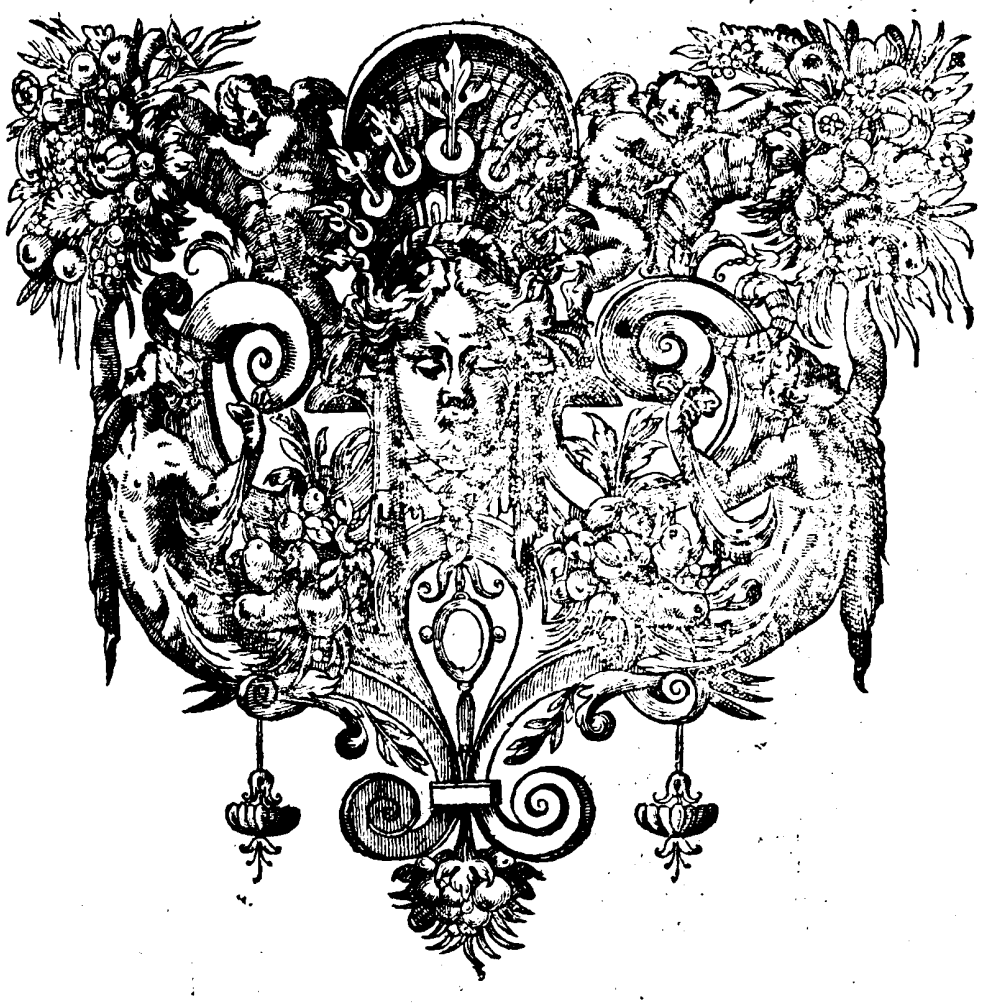

M. ANTONII ANTIMACHI DE LITERARVM GRÆCARVM LAVDIBVS oratio, in Ferrariensi gymnasio publicè habita.

IN degenda hominum vita, ij qui alicui prodesse conantur, quantopere laudandi sint, spectantissimi viri, non vos præterire crediderim, quum & ingenij acumine & longo rerum vsu præstetis, ac doctrina atque prudentia antecellatis. Qui verò publicæ vtilitati consulunt, ac non solùm sibi, sed & patriæ & amicis ac humanæ societati sese natos arbitrantur, quanto laudum præconio extolli mereantur, itidem vos non ignorare existimauerim. A qua sanè animi sententia quum nec ab ineunte ætate, nec etiam postquam nostra canescere cœpit oratio, vnquam abhorruerimus: nihil commodius, nihil conducibilius atque præstantius in toto vitæ cursu esse duxerimus, nihilque magis ex animo vnquam optauerimus, quàm plurimis benefacere, ac de omnibus pro virili mea (modò daretur occasio) bene mereri: amicorum precibus (quorum beneuolentiæ aliquid recusare, non solùm turpe, sed propemodum nefarium videbatur) & cohortationibus huius celebratissimi gymnasij instauratoris Lodouici Bonacioli, viri planè in omni scientiarũ & virtutum genere eminentissimi, (cui ex isto hominum flore qui viuunt, paucos admodum pares inuenias) non spe honoris aut gloriæ, cui sapiens quisque semper studuit, nec lucri cupiditate, sed potius quò id quod in animo habebam, re facilius præstare possem, Græcè profitendi publicum munus non inuiti suscepimus. Eo itaque consilio huc accessimus, vt quæ ad communem Græcè discere cupientium vtilitatem spectare videntur, diceremus, ac de literarum Græcarum laudibus verba faceremus: non quòd ea dicendi facundia, is verborum ornatus, ea eloquentiæ vis, atque is demum orationis thesaurus & splendor, qui tam magno oneri sustinendo par esset ac tantæ rei dignitas postularet, necnon tot clarissimorum virorum conspectus mihi multò iucundissimus mereretur, in me reperiatur: sed vt fretus humanitate vestra, qua erga omnes qui virtutibus innituntur, vti consueuistis, huiusmodi opus aggrediar, ac propositam rem pro tenuitate ingenij mei persequar. Cuius planè tanta est magnitudo atque præstantia, vt nemini vel mediocriter erudito deesse possit oratio, sed in exitu inueniendo maior omnino, quàm in initio inchoando, dicere volenti se offert difficultas.

Tanta est profectò literarum Græcarum, amplissimi viri, dignitas, & tanta dignitati coniuncta vtilitas, (quarum notas antiquissimis temporibus, seu Cadmo, siue Danao autoribus, siue Orpheo admonente, Græcos habuisse, memoriæ proditum est) vt eæ non solùm apud illos qui cæteras gentes atque nationes barbaras appellabant, verùm etiam apud barbaros ipsos maximo in vsu fuerint, & ab ortu ad occasum vsque peruaserint: quando Druidas Gallorum religiosos in publicis priuatisque rationibus literis Græcis vsos fuisse constat: & Romanorum temporibus in Heluetiorum castris tabulas repertas esse literis Græcis confectas, & ad Cæsarem perlatas, ex historiarum lectione latè admodum patet. Quibus in tabulis ratio confecta erat, qui numerus domo exisset eorum qui arma ferre possent: & item separatim pueri, senes, mulieresque. Brachmanas itidem (è quorum numero celeberrimus Calanus ille fuit, & gymnosophistas Indorum sapientes, easdem in vsu habuisse, easdem Indorum ipsorum regem Phraotem calluisse, compertum est. Apud Romanos verò quanto in pretio, quanto in honore semper sint habitæ, quum penè eædem à principio cum Latinis fuerint, eas in Latium afferente Nicostrata) etiam me tacente, vel facillimè potestis intelligere.

Nullum enim studiorum genus, quod aliqua sapientiæ luce præfulgeat, nullas prorsus ingenuas disciplinas esse comperio, quæ non è Græcorum fontibus emanauerint: Latinósque in omnibus liberalibus artibus illorum sequutos imitatósque fuisse vestigia. Nam si à grammatica exordiri voluerimus, cuius inuentorem ij qui eam rem diligentius peruestigarunt, Mercurium ferunt: sine qua ad nullum scientiæ gradum peruenire valemus, quum ea duce orationis cõgruitatem assequamur, ac ad alias scientias faciles aditus adipiscamur, nónne eam totam à Græcis habere fatebimur? Quid de poetica, quæ tantopere diuinitatis est particeps, vt summus ipse rerũ omnium opifex statim penè à mundo, verbo, non manibus condito, sua mysteria per eam literarum monimẽtis mandari voluerit, dicemus? Quid de oratoria facultate, ac flexianima omnium regina rerũ oratione, quæ motus animorum quò vult impellit, loquemur? Quid de dialectica, quæ differendi artem aperit, verúmque à falso segregat, ac nos ad veritatem ducit, sentiemus? Quid de philosophia, legum inuentrice, morum disciplinarúmque magistra, quæ bene beatéque viuendi rationes demonstrat, ac diiudicato bonorum & malorum fine, quid fugiendum, quídue expetendum sit, proponit, ad sedandos animi affectus atque perturbationes plurimum valet, naturæ secreta rimatur, rerum omnium causas perscrutatur, humana despicit, cogitánsque cœlestia, hæc nostra & exigua & minima contemnit, immortalitatem animæ docet, ac nos Deo optimo maximo (ad summam cuius intelligentiam consideratione nos ducit, quantum homini licet) quàm simillimos efficit, iudicabimus? Quid de medicina, reliquarum artium parente atque educatrice, & altrice, quæ vniuersas scientias complectitur, singulas disciplinas cogitatione prosequitur, rerum omnium cognitionem nutricatur & continet, ac humanæ vitæ conseruandæ, necnon extincta morbis corpora ab inferis penè reuocandi potestatem habet, rogati respondebimus? nónne hæc omnia nos à Græcis mutuatos esse (nisi ingrati nuncupari velimus) cõfitebimur? quãdo ab ipsis & Mathematicas accepimus. Nam arithmeticam, reliquarum ducem, ex cuius numeris animam creari, ac singula constare Pythagorici sentiebant, & quaternarium numerum (in quo prima solida demonstratio inuenitur) rerum

omnium

omnium opificem causámque esse affirmabant, quòd ab eo, tanquam à radice atque principio, cuncta dependérent. ac geometriam, quæ cum superiori adeò connexa colligatáque est, vt sine ea haudquaquam videatur posse consistere, quum punctum referatur monadi, linea autem numero binario, ab aliquo ad aliquid, & trinario conueniat superficies: qua (dum eius lineamentis, formis, interuallis ac magnitudinibus vtimur) mare, terras, cœlúmque metimur, quin à Græcis susceperimus, nemo, vt opinor, vel impudentissimus negauerit. Musicam verò à Mercurio numeris, vocibus & modis inuentam, quam veteres omne continere dixerunt, eo quòd eorum quæ sunt, absque symmetria & analogia nihil existat, nec etiam aliquid eorum quæ fiunt, si absque congrua symmetria atque analogia confectum fuerit, vnquam bene habeat, siue arte fabrefactum fuerit, seu natura comparatum: siue sensu comprehendatur, seu solius intelligentiæ speculatione percipiatur: quæ duo nimirum in musica (totius harmonia) reperiuntur, ex cuius cognitione harmonicam mundi rationem coniicimus: & item astronomiam, (cuius scientiam Chaldæi diuturna siderum obseruatione putantur effecisse) quæ temporum varietates, totius anni ordinem, astrorum influxus, ortus, obitus, traiectiones, motúsque stellarum, ac cœli meatus conuersionémque explicat, quid cuique euenturum sit prædicit, Græcorum beneficio (quibus tantum debemus) Latinos itidem habere fatendum est. Nec, mea quidem sententia, vllus adeò peruicax, adeò obstinatæ mentis, duræque ceruicis, ac tam peruersi iudicij reperitur, qui aliquo modo id audeat inficiari. Ex quibus omnibus sanè rebus quanta hominibus commoda, quantæ vtilitates humano generi, quot honores proueniant, non meum est dicere, quum res ipsa per se loquatur. Ideo non est quòd vos (qui incredibili discendi cupiditate ardetis) ad huiusmodi literarum studia, ex quibus maximos atque vberrimos fructus percipietis, nisi vobis ipsis deesse volueritis, cohortemur. Currentes enim incitare videtur absurdum: quum tantæ (sicuti accepistis) dignitatis, honoris, commoditatis, splendoris, vtilitatis atque præstantiæ sint, vt vnusquisque qui in bonarum artium studiis proficere exoptat, eas velit nolit cogatur expetere: præsertim quum illis qui eas consequuti fuerint, maxima præmia non sine nominis celebritate proponantur, amplissimi honores non absque immortalitatis gloria reseruentur. Reliquum est, vt demonstrata tantæ rei maiestate, (ex qua, vt intellexistis, innumerabilia mortalibus bona pariuntur, & ad homines confluunt) in ea comparanda operam, curam, diligentiam, industriam ac studium denique meum vobis pollicear. quæ omnia, sine vlla laboris aut temporis intermissione, me libentissimè præstaturum spondeo: nec aliqua in re, quæ in discendo vsui vel commodo esse possit, me vobis vnquam defuturum recipio. Quod quum contigerit, Bonaciolo, viro non minori experientia quàm doctrina ornatissimo, ac (vt suprà memorauimus) omnibus egregiis animi dotibus atque virtutibus vndecunque refertissimo, qui huius clarissimi gymnasij non minus ornamento quàm vtilitati semper studet, mehercule velim referatur acceptum: eo quòd ipse omnium vnus procurauerit effecerítque (ne quod verum est inficiemur) vt Græcè profitendi munus obierimus. Ago insuper humanitati omnium vestræ, si non quas debeo, saltem quas possum gratias: ac si obsequendo & de vobis bene merendo gratia referri poterit, eam me quandoque libenti animo cumulatissimè relaturum, affirmare non dubitaverim: propterea quòd hodie frequenti ac iucundissimo conspectu vestro, me (quæ vestra est benignitas) ornandum amplificandúmque susceperitis. cuius beneficij memoria apud me resideat sempiterna necesse est.

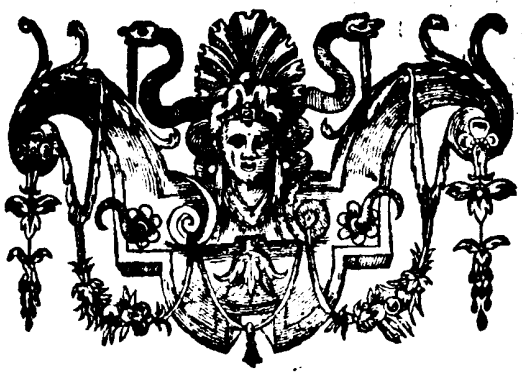

EX CONRADI HERESBACHII oratione in commendationem Græcarum literarum, EXCERPTA.

SIVE autem autore Iauam, linguæ huius, sicut & gentis, primo fundatore, literarum Græcarum initia è Babylonica illa linguarum orta varietate, atque in Græciam translata, siue temporum iniuria neglectus characterum vsus, & à patribus antè repertus, velut postliminio à vicinis, siue Phœnicibus, siue Ægyptiis (apud quos patriarcharum monumenta conseruabantur) repetitus sit, etiamsi certò non tradatur, tamen alterum probabile videtur, Græcam literaturam non simul cœptam absolutámque. Primi per figuras animantium Ægyptij sensus mentis explicabant: & antiquissima monumenta saxis impressa, literarum inuentores perhibent. Inde Phœnicas, quia mari præpollebant, traditur intulisse Græciæ: hi gloriam adepti sunt quasi repererint quæ acceperãt. Quippe fama est, Cadmũ, classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis, artis eius autorem fuisse. Quidam Cecropem Atheniensem & Linum Thebanum, & temporibus Troianis Palamedem xvi. literarum formas, mox alios ac præcipuè Simonidem cæteras reperisse. Quum autem Palamedem ad deos retulisse hoc inuentum testetur Philostratus, & Plato scribat apud Ægyptios se audisse deum quendam coli illic nomine Theuth, qui cùm alias artes, tum literas inuenerit: nonnulli ad Assyrios referant: alij denique æternum fuisse literarum vsum: verisimile apparet, sicut Latinæ à Græcis, ita Græcas ab Hebræis mutuatas: quod elementorum ipsorum vicina nomina magna ex parte comprobare, contendit Eusebius, Iosephi & Clementis testimonia citans: & sicubi varient, id non mirum in tam diuturno & variarum gentium vsu: quum & Græcas vetustas Cadmeas in tripode incisas, ab his quibus nunc Græci vtimur, etiam discrepare Herodotus referat, & Delphicam tabulam in æde Mineruæ Romæ testificari scribat Plinius: quia verò Græci & Latini earum initia ignorarunt, & ad deorum inuenta, sicut alia pleraque, ita hæc quoque retulisse, quum tamen multis antè seculis apud Hebręos fuisse deprehendantur. Porrò quum Phœnices & Ægyptios (à quibus literæ primùm in Græciam translatæ memorantur) è posteritate Cham fuisse constet, iique mox post sortitionem liberorum Noe, pulso semine benedicto Sem, è sua hæreditaria sorte ad filios Iaphet migrare compulerint: & postea Israelitæ, duce Iosua, hæreditaria terra sancta recuperata, exactam Chami stirpem alias sedes quærere adegerint: quo factum vt profugi vicinas Græciæ regiones occuparint, & illuc artes plurimas & patriarcharum reliquias secum adduxerint: (vti etiam idololatriã peruersũmque per apostatam Cham, eiúsque nepotem Nemrod, institutum deorum cultum Greços Ægyptiis debere proditũ est) & ex his fuisse Cadmum & Phœnices eius colonias, quas in Græciam deduxerat, verisimile est: quòd simul cum deorum portentoso cultu, & hoc literarum bonum è patriarcharum reliquiis attulerunt: atque hinc esse quòd alij Syris, alij Phœnicibus literarum inuentionem acceptam ferãt. Syriam autem ac Phœniciam & Ægyptum, Hebræorum fuisse sedes, in cõfesso est, apud quos patrum monumenta conseruabantur: & constat Græcos sapientiæ studiosos discendi cupiditate frequentes eò, vt sacerdotes & prophetas audirent, profectos fuisse, (id quod de Orpheo, Musæo, Dædalo, Homero, Lycurgo, Solone, Democrito, Heraclito, Platone, aliisque innumeris memoriæ proditum) & quæ illic didicerant, Græcè tradidisse. Vnde quæ de Chaldæorum, Phœnicum, Ægyptiorũmque inuentis prodita sunt à Græcis & Latinis, ea omnia ad Hebręos & patriarchas pertinere certum est: & quæ illi diis suis inuentoribus tribuunt, ea constat longè antè ab Hebræis reperta vsurpatáque fuisse. Cui rei argumentum præbet vini inuentum, quod illi Baccho tribuunt, quum multis antè seculis à Noe patriarcha vitis cultura reperta fuerit, vt rectè post sacram historiam admonuit Lactantius. Ad eundem modum de frugum, medicinæ, aliisque inuentis iudicare licet, quę omnia ad factitios mortalésque deos retulerunt illi: quum apud Hebræos vetustiores pleraque vsurpata sint priusquàm ad Græcos peruenerint. Sed ob id laude sua minimè fraudandi sunt, qui ab aliis inuenta, meliora reddiderint, atque sic excoluerint vt non aliorum sed sua inuenta esse videantur: vt mox latiùs declarabitur. Greçiam autem felicissimam ingeniorum altricem fuisse constat: adeò vt appareat, huius vniuersi opificem, & linguarum virtutisque dispensatorem Deum Opt. Max. hominibus qui secundum naturam optimam regionem nacti, eam etiam linguam voluisse largiri quę idoneum tradendarum honestarum artium prębęret instrumentum, & fida virtutis eruditionisque custos esset. Idque νὴ τὰς Μούσας citra controuersiam Greça lingua assequuta. Nam etsi initio rudis & contracta, sic tamen exculta propagatáque, vt nulla lingua vel elegantior, vel latiùs se sparserit: nulla quam non hęc elegantia & copia omníque ornamentorum supellectile superarit: inter omnes tantum emicans quantum ignes inter luna minores. Nam quum linguæ potissimùm in hoc diuina dispensatione tributæ, vt quę velis, commodè ac significanter (vt diximus) exprimas: quæ, obsecro, significantioribus magísque appositis vocibus singula declarat quàm Græca? Adeò vt non abs re Socrates apud Platonem contendat, Græcorum vocabula imprimis non temerè pro instituentis voluntate, sed naturali ἐνεργείᾳ natiuáque perspicuitate rem velut oculis subiicere. Vnde exquisita in Græcis vocibus venus καὶ εὐφωνία, Atticus lepos, Musa Attica, Laconismus, & id genus alia singularis cuiusdam appositęque in exprimendo ea lingua venustatis prouerbia pepererunt. Hinc quod grauissimus inter Latinos poëtas, Graiis, inquit, dedit ore rotundo Musa loqui. Adde quòd

de quòd & Musas atque adeò deos ipsos aiunt Græco sermone vsuros, si humana lingua vti voluissent. Porrò quum septuaginta duę linguæ numerentur, ex his septem præcipuæ, quas recenset Volaterranus, Assyriorum, Arabum, Ægyptiorum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Dalmatarúmque: tamen nulla ex omnibus his, quæ vel latius sparsa sit, vel prestantiora ingenia nacta sit, vel denique plures honestas disciplinas tradidit. Neque enim solùm hæc lingua se continuit ea parte quæ Græcia propriè dicebatur, hoc est Ægeo pelago & Ionio atque Isthmo conclusa: neque ea tandem regione quæ magna Græcia dicebatur: sed præter insulas & peninsulas, amplissimáque regna, Peloponnesum, Cyprũ, Rhodum, Cretam, Asiam minorem, Macedoniam, Epirum, Mysiam, Illyrium, Thraciam, Dalmatiam, Syriam, Ægyptum, ob Alexandrum victorem longè latéque complexa est, sed Galliæ Germaniæque etiam communis est. Nam & Massilia celeberrimum Græcarum disciplinarum gymnasium habuit: & in nobili Cliuensium oppido Menianæ scholæ præfectus Græcus rhetor Athenis ortus, teste Eumenio: & Druides, Celtarum sacerdotes, Græco sermone in sacris vsi. additque Iulius Cæsar, Gallos in publicis instrumentis Græcas literas vsurpasse. Britannorum pars quæ Cornubia dicitur, reliquias Græcæ linguæ profitetur. Quid dicam de Germania nostra, in cuius lingua innumera vestigia Græcę linguæ remanent? & nos obseruauimus aliquando aliquot centurias vocabulorum quæ merè Græca sunt. Postremò neque Scythas à Græca lingua abstinuisse, declarant Anacharsis & alij plerique. De Italia & Roma nihil attinet dicere, vbi Græcorum lingua propemodum ipsa Latina vulgatior fuit: & clarissimi scriptores in Italia & media Roma Græcè scripserunt. Siquidem Aulianus (vt scribit Philostratus) Romanus fuit, & Italiam nunquam egressus, & tamen eius extant Græcæ historiæ. Item Plutarchus, Strabo, Dionysius, Appianus, Diodorus, & innumeri alij Romæ vixerunt, & scripta sua illic ediderunt Gręco sermone: quemadmodum in Syria & Ægypto Iosephus & Philo Iudæi Græco quàm natiuo vti maluerunt. Gręca lingua in ipsa Syria Romanos imperatores facundos habitos, Mutianus testatur apud Tacitum: eósque ad exercitum Græcè loquutos. Adde, imperatores ipsos, non solùm Romanos, quos omnes propè Græcè peritissimos fuisse constat, & multorum carmina extant Græca: sed Germani etiam imperatores (quos alioqui ἀμούσους esse solitos nouimus) Gręcam linguam calluerũt. De Carolo magno traditur quòd Græcos legatos audiuerit, & Gręcè responderit ipse. Otho I, imperator in bello quod in Apulia cum Saracenis & Græcis gesserat, insidiis interceptus quum Græcè sciret, eóque sermone vteretur, hostes fefellit: vt non animaduertentes eum esse Germanum, facilè pecunia se redimi paterentur. Porrò, si linguæ alicuius vtilitatem æstimare velimus, quid hac vna communius, quidve vbique ad omnes disciplinas percipiendas vel tractandas vtilius ac magis necessarium? nempe qua, velut Delphico gladio, ad omnia & vbique vti conueniat: primam quum (vt dictum) nulla gens, nulla schola, nullum virtutis ac disciplinarum emporium, quod hanc linguam, velut commune vtilissimúmque organum, non arripuerit. deinde nulla lingua plures vel disciplinas, vel bene viuendi præcepta tradidit, & & per orbem transmisit, ac fidelius cõseruauit. Quota quæque plures, cósque clarissimos in omni disciplinarum genere scriptores exhibuit? è quorum scriptis & institutis, cùm omnis doctrina liberalis, omnis historia, omnis sermo elegans sumi possit. Aut quæ tandem lingua vel disciplina, quæ huic colonias non duxerit? quæ indidem, ceu è locupletissimo mercatu, supellectilem non compararit, aut potius, ceu ex vbere artium eruditionisque fonte, riuos non diduxerit? Nam, vt Homerus de Oceano canit, Ἐξ οὗπερ πάντες, inquit, ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα, καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρέατα παντα νάουσι: ita ex hac lingua, veluti quopiam bonorum omnium mari, disciplinæ, artes, præceptiones, atque adeò ipsa elementa, manarunt. Hinc poetica, rhetorica, dialectica, grammatica, disciplinæ quæ mathematicæ vocantur: hinc politica, ethica, therapeutica, physica, theologia, & (vt vno verbo multa complectar) vniuersa ipsa philosophia, disciplinarúmque omnium orbis, quam encyclopædiam vocamus. quæ omnes artes Græcos etiam nunc fontes resipiscunt, vt ne nomina quidem alia quàm natiua & Gręca admittant, neque nos aliis nominibus eas agnoscamus: eóque iure se nobis permittentes, vt à fontibus secludi non patiantur. Nam & tota lingua Latina, & disciplinæ ea lingua traditæ, ex hac fluxerunt, ádque huius ductum se sic composuerunt, vt instar alumnę & discipulę πτερυγίζουσαι ἐκ τῆς πλουσιοτάτης manu fulciantur ac sustententur, ab illius ductu ne latum digitum discedentes. Id quod à literis, velut ab ouo, ordienti per omnes disciplinas ostendere, non fuerit difficile. Siquidem literæ omnes, vna duntaxat atque altera dempta, inde mutuatę sunt: etiamsi iucundissimis illorum caremus, altera, vocali, altera, consonante, quibus nullę apud eos spirant dulcius. Adde quòd nos vix quatuor literis, illi duabus exprimunt: vt apparet in dictione φδία, ἀπόφθεγμα. Scribendo autem & pronũciando (quę sunt pręcipuæ Grammaticę partes) quàm Græcæ linguę rudes passim labantur ac sese traducant, satis liquet, quum imperiti Criste pro Christe, Eleison pro Eleeson, & sonent & scribant. Neque minus in etymologiis peccatur, quum innumera nomina (velut exempli gratia, in e primę inflexionis, & patronymica omnia: item Dido, Sappho, Laches, & id genus similia) eitra Gręcorum inflexiones vsurpari legitimè non queant. Taceo generum rationem, articuli in oratione vim. Quid memorem syntaxeωs, figurarum rationes à Gręcis pendentes? Taceo quòd Nonius Marcellus vniuersa ferè Latina vocabula repetit à Græcis. Sed, ne in elementis balbutiamus, sat fuerit, si perspicuum fecerimus, Latina sine Græcis, quibus superstructa sunt, non posse subsistere: áque ipsis elementorũ crepundiis Græca discentem, operæpretium facere laborísque compendium parare.

Cæterùm vt ad serias disciplinas progrediar, inter quas primas facilè sibi vendicat Poetica, (seu vetustatis autoritatem spectes, siue rerum traditarum vtilitatem atque œconomiæ prudentiam) huius & vsus & inuentio Græcorum est. vnde Horatius, poetam formaturus, ad Græcos, tanquam ad certissimos eius artis magistros, relegauit: --*vos*, inquiens, *exemplaria Græca Nocturna versate manu, versate diurna.* Nam vt cæteros, Musæum & Orphea, poetarum antiquissimos, præteream, ex vno Homero, tanquam vniuersæ eruditionis fonte, disciplinarum omnium seminaria hausta, cùm per se perspicuum, tum Plutarchus singulari libro contestatum reliquit. neque poetas solùm indidem hortos suos irrigasse, sed oratores admirabile illud dicendi artificium figurásque, ac denique philosophos reip. bene viuendi præcepta mutuasse declarat. Neque vel consiliorum vel litium artes, vel similitudines, vel amplificationes, vel argumenta, vel digressiones vllæ, quæ ab illo non sint cõ-

monstratæ. Quid obsecro tentari potuit quod ab illo in suis poematis non sit excogitatum vel animaduersum? Quæ regio, quæ pugna, quæ formæ, quod remigium, qui denique motus animorum, quæ ferarum figuræ, quas ille cæcus non viderit? quum ita nobis eas depinxerit vt eas quasi videre, quum legimus, videamur? Ac verissimè his succinens poeta Latinus de Homero, *Quicquid sit*, inquit, *pulchrum, quid turpe, quid vtile, quid non, Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit.* Quibus hoc addere licet summæ laudis loco, singula propemodum verba eius poetæ, quasi apophthegmata esse, & prouerbij loco vsurpari, vt testatur Macrobius. Et an à Latino Homero, alioqui absolutissimus, superatus sit, apud eundem licet inueri, Homerica cum Virgilianis conferentem. Hoc constat, Latinos primarij nominis poetas magna cum laude Græcorum poemata vel transtulisse, vel imitatos fuisse, inopia magis impulsos quàm superandi fiducia fretos. Siquidem Virgilium, Latinorum coryphæum, nemo nescit bonam Æneidos partem ex Homeri poesi transcripsisse, atque in totum se ad Homerum æmulandum composuisse: Georgica ad Hesiodi ἔργα καὶ ἡμέρας imitationem feliciter scripsisse: Bucolica impari conatu ad Theocriti facilitatem expressisse, critici fatentur: etiamsi illorum inuentis iam frueretur. Terentius (cui proximus, mea sententia, locus inter Latinos poetas debetur) adde etiã Accium, Cæcilium, Pacuuium: nunquid Menandrum solùm interpretantur, vixque leuem illius assequuntur vmbram, iuxta Fabij sententiam? Quanquam in comœdiis aliquid præstitisse Latinos, etiamsi totæ è Græcorum myrotheciis mutuatæ sint, fatendum est: tragœdia certè Græca tota est. Solius enim Senecæ apud Latinos (quod quidem sciam) extant tragædiæ, atque illæ ex Euripide interpretatæ. Deus bone quàm non accedit ad illius elegantiam, artificium, ac sententiarum grauitatem! Iam, si vtrosque cum alteris conferas, annon reperies omnia Latinorum inuenta, fabularum ingeniosa inuolucra, compositiones illustres, allegorias appositas, affectus acriores, mirandos motus, compositiones significantiores, ac breuiter supellectilem quandam natiua quadam poeticæ copia affluentem? E regione apud nos pigriora ferè omnia gratia non solùm inferiora, verùm etiam à dignitate plerunque & à decoro aliena. Quanquam non inficior quin nostrorum poetarum carmina, si seorsum legas, venusta appareant & eleganter scripta, atque etiam vt iis nihil melius posse fieri cẽseas: at si componas & conferas Græca ipsa vnde illa descripta sunt, ac singula consideratè atque aptè iunctis alternis lectionibus committas, comperies vix Συρακουσίων τῷ Δικάτῳ, vt est in prouerbio. adeò iacêre ac putere incipiunt Latina, vt quæ Græcorum, quæ æmulari non poterant, luminibus gratiisque obsolescant. Cuius quidem rei apud Gellium, linguæ Latinæ acerrimum censorem requirere iudicium atque exempla licebit, vbi Cæcilij cum Menandri, Virgilij cum Homeri & Theocriti, versus exponuntur, quos ab his mutuati sunt: Diomedis hercle & Glauci arma non dispari magis pretio æstimari possunt. Atque hîc mihi Cicero ignoscat, qui Latinos à Græcis sumpta, meliora reddidisse clamat. Sed quis hæc deprehendet? quis aut artificium aut translata aliunde intelligat, nisi huius linguæ supellectile instructus?

Poeticen excipit rhetorice, cùm numerorum & figurarum ornatu, tum structura orationisque filo atque charactere propemodum coniuncta: quæ quum omnia, perinde atque inuentionis & eloquutionis, ita argumenta & formulæ à Græcis fontibus hauriuntur. Quandoquidem in hac illi sic regnant vt Cicero fateatur hanc Athenis & inuentam & absolutam: siue diuidendi, præparandi rationem, consilium, ordinem, seu affectuum motus spectes, figurarum & troporum picturas, eorum summatim omnium apparatum inde fluere videas. Et haud scio quid aliud poetæ oratoresque nostri quàm poesin & oratoriam ciuitate donauerunt Romana: qui, siquid eximium præstiterint, id ex illorum omniugis pratis, veluti flosculis, decerptis, illorúmque virtutum imitatione comparauerunt. Cato iam senex, Græcis alioqui parum amicus, commentarios sibi collegit, è Thucydidis orationibus & Demosthenis, quas in dicendo magno sibi vsui fuisse testatus est. Quid Ciceronem, Latinæ linguæ principem, in eloquentiæ illam arcem subuexit, nisi Græcorum studia, inque iis æmulandis contentio? Nempe qui totum se ad Demosthenis vim, Platonis copiam, Isocratis iucũditatem, Periclis fulmina, Thucydidis maturitatem, neque certè infeliciter, composuisse deprehenditur, beatissima quadam immortalis ingenij benignitate suffragante: adeóque Græcorum studiis operam nauauit, vt se Græcis declamationibus exerceret: Græca vbique cum Latinis coniungens, modo Latina Græcè, modò Græca Latinè vertendo, stilum exercuit. Idémque filio (cui non nisi compendiosissimam fidelissimámque rationem præcipere potuit) faciendum suadebat. Quod si hodie iuuentuti persuaderi queat, felicius disciplinæ tractarentur, neque tam exangues ingeniorum venæ existerent. Nihil enim mirum omnes bonas disciplinas iam diu sepultas, cùm Græca lingua abolita, tum nullo declamandi exercitio: quæ tamen primaria sunt ingeniorum fomenta in eorum animis qui ad eruditionis aliquem fructum peruenire contendant.

Dialectica, rhetoricæ germana. quum vtraque alteri coniungenda esset, nostri hanc neglecta prorsus altera, veluti dextra manu, ad meras cauillationum stribiligines, aniles rixas, protraxerunt: vt nullum hodie veræ dialecticæ in scholis remansérit vestigium. Quorsum parua (praua dicere debebam) logicalia? quorsum barbara non solùm, sed inepta etiam atque inutilia illa quibus iuuentus in publicis gymnasiis oneratur commentaria? quorsum pro Aristotele, Porphyrióque, genuinis & Græcis elegantissimis, earúmque artium peritissimis magistris, ineptis & corruptissimis tralationibus vti coguntur? quas quum nec intelligant ipsi professores, tamen miseram iuuentutem edisceré cogunt, ad nihil profuturas. Et tamen ex ipsis fontibus artes hæc facillimè percipi poterant.

Quid de mathematicis loquar? quum peculiares eius artis voces nondum sint Latinitate donatæ, neque commodè inopia linguæ Latinæ omnes possint, fit vt identidem harum literarum imperitus in his explicandis intelligendisque offendat: quum vbique occurrant trigoni, tetragoni, monades, triades, diapente, diatessaron, excentrici, synceatrici, epicyclij, eclipses, & eius ordinis tanta turba vt annus deficeret si omnia vel commemorare vel ostendere nitar loca vbi interpretes nos in fœdissimos secum errores traxerunt.

Idque non in logicis ac mathematicis solùm, sed per totam philosophiam euenit. quæ quum tota sit Græcorum, nos vix faces quasdam ex illorum fontibus hausimus, eásque è tam multis transfusas. Interim tamen nostri philosophastri nullis dum vel Græcis vel melioribus literis adolescentes ad philoso-

phiam

phiam veluti πτερυγίζοντας solùm Alexandri Galli doctrinali, ceu communi omnium copiarcorum, instructos, statim Icari in morem ad philosophiæ ardua (hoc est ad volandum sine pennis) transmittunt. Cicero, alioqui Græcorum gloriæ æmulus, philosophiam declarat citra Græcam eruditionem neque percipi, neque subsistere. Nam quum apud nos pauca adhodum eáque à Græcis desumpta extent digna lectu, (sophistarum enim nugas & delira commentaria non libet inter philosophiæ scripta referre) apud illos tam copiosa, pretiosa, nitidáque philosophicę supellectilis monumenta nobis sunt reposita, quæ si in sua lingua legantur, & cum Teutonicis his conferantur, (hoc est quæ in Latinam linguam translata) iure dici poterit quod poeta de examinato Hectore, Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Aristotele & Platone! Nam præter quod parum commodè multa versa, prorúmque significanter expressa, etiam pleraque prętermissa sunt, quę non sunt satis assequuti interpretes, nonnulla de suo addiderunt: alicubi obscuriora relinquuntur, quæ subinde lectorem diligętem vel cruciāt, vel fallunt: vt cernere licet in libris meteorologicis, & De cælo, ac phyticis Aristotelis, vtilissimis quidem libris sed à nostris non intellecti in scholis reticiuntur. De Platone quid dicam? is nisi sua lingua legatur, nemo iudicare poterit de illius diuina vel doctrina vel eloquentia: reclamante quadam inexplicabili & copia & suauitate, in qua vir ille in ea lingua supra humanū ingenium dominatur. Quare doctissimus iuuenis Thomas Lupsetus, quum alterna opera Platonem legeremus Lutetiæ, is subinde versum Platonem, nothum aut Academicam vappam appellare consueuit quoties Latinum cum Græco conferremus: adeò diuinæ illius virtutes extra Græcum sermonē perci nequeunt. Idem de Xenophonte, Theophrasto, Plutarcho, atque cæteris grauissimis philosophis, & doctrinæ castitate & eloquentiæ dotibus admirandis, iudicare licet.

Iam verò vt per cæteras philosophiæ partes progrediamur, iatrice ac therapeutice, naturalis philosophiæ & honesta & necessaria disciplina, si pure próque dignitate tractetur, certissimū ἐξ τὰ ἐφίτα compendium afferens, sed barbarorum linguæque Græcæ imperitorum scabie eam occupante, Deus bone quàm squalida & strigosa reddita, quámque periculosis erroribus & impostures elegantissima simul vtilissimáque professio deformata est! vbi pro Hippocrate & Galeno, huius artis κορυφαίοις, & qui citra Græcorum eruditionem percipi non poterant, nescio qui barbari Auerroes & Auicennæ in scholas recepti sunt: quum illi interim multorum instar esse poterant, & reuera Homerico encomio digni, ἰατροὶ ἀνδρῶν πολλῶν ἀντάξιοι ἄλλων. Tota enim medicina, sicut & reliquæ philosophiæ partes, à Græcis petita. Idque indicant eius artis pharmacorum, vnguentorum, cataplasmatum, potionum, ceromatum vocabula: item animantium, plantarum, gemmarum, morborum, remediorum, instrumentorum, ponderum, mensurarum innumeræ nomenclaturæ: quæ quum apud nos etiam recepta, circulatorum atque huius linguę imperitorum abusu detrita corruptáque, non intelligantur, non rarò fit vt indocti medici potiones pro cataplasmis, &(vt dicit poeta) φάρμακα πολλὰ μεμιγμένα λυγρὰ καὶ ἐσθλὰ ministrent. Id quod designauit quidam, suppositorium, hoc est, pessum, pro pillulis præbens deglutiendum. Et tamen hisce impostoribus non dubitamus vitæ nostræ arbitriū concedere: nempe vt per experimenta mortis agant: quum sit in nulla professione periculum maius: vt de his verè scripsit Plinius. Atqui videmus nunc, Musis bene fortunantibus, ac melioribus literis reuiuiscentibus, quósdam Græcarum litterarum adminiculo fretos, strenuam operam nauare vt hæc disciplina suæ dignitati restituatur: huc iam incumbentibus Theodoro Gaza, Leoniceno, Manardo, Copo, Ruellio, & aliis plerisque ætatis nostræ ἀρχιατροῖς, qui Augiæ illud barbarorum medicorum stabulum è Gręcorum fontibus abluentes, eius disciplinæ candidatos ad ea collimare docent, sine quibus ἄσκοπα πτεύουσι.

Ad iurisprudentiam (hoc est νομικὴν) venio, professionem & amplissimam & religiosissimam, nempe Reip. humanæque societatis ac pacis tuendę magistrā. Qua arte quū & hæc Academia maximè celebretur, & nos olim, nondum satis politiorum literarum viatico instructi, ad huius studium perpulsi, atque etiamnum studiorum nostrorum scopum defiximus: ne illotis manibus tam seriæ ac sacrosanctæ artis studium capesseremus, (quæ diuinarum humanarúmque rerum, iusti & iniusti notitiam profitetur) Imperatoris consilio admoniti existimauimus satius παλινδ ἐξαμῆσαι ἢ δρεπανῶν κακῶν, vt dicitur in prouerbio: & ad vtriusque linguæ studia, veluti ad suauissimas pellices reuersi, tantisperdum illarum consuetudine instructis atque exatiatis liceret cum legitima pro dignitate συνοικεῖν: quum citra illas, nullas seueriores disciplinas exactè tractari posse exploratum sit. Iam verò sat scio esse plerosque sic persuasos, vt existiment ad iurisprudentiæ studia Gręcam eruditionem non tantoperè requiri: quos tamen, si me patiēter audierint, bonam spem concipio, sententiam eos immutaturos. Primum enim nemo diffiteri potest, iuris nostri originem & reipub. instituendæ formas Romanos à Græcis petitas instituisse. Deinde (vt antè quoque commemoratum, Romanis Græcam linguam familiarem & in deliciis habitam) maiorum gentium iureconsulti, qui iustitiæ magis quàm impostularum ac litium studiosi, quum vtriusque linguæ periti & in omni disciplinarum genere exculti essent, non existimabant quenquam fore tam impudentem qui ad hanc religiosissimam artem accederet, nisi & ipse Græca eruditione instructus esset. Vnde subinde è Græcorum thesauris κειμήλια proferunt, quibus vel in respondendo vel interpretando iure vtuntur: non solùm voces & sententias Græcorum philosophorum, poetarum, oratorum, tanquam gemmas & lumina orationis, ad res significantius exprimendas, ádque propositum probandum insulcientes, sed & epistolas & rescripta Impp. atque aliorum iureconsultorum responsa Græco sermone subinde inserunt. Neque id absre: quandoquidem iurisprudentiam cum philosophia coniunctam, & Cicero & Vlpianus testantur, nempe politicæ ethicæque portionem esse. Philosophia autem cum suis pedissequis orbem disciplinarum complectitur, quam Quintilianus, vir in iureconsultorum seminario consularis versatus, causis agendis necessariam exigit. Ad hæc iureconsulti communiter fatentur, in causis dicendis philosophorum, poetarum, oratorúmque autoritatem allegandam & recipiendam. Id quod Paulus iurecons. comprobat: quum Hippocratis autoritate comprobet, septimo mense partum legitimum nasci. Et Iulianus sequitur Aristotelis sententiam in respondendo, qui tradit quinque simul liberos nasci posse. Emptionis venditionisque contrahendæ modus ex Homero allegatur. Vnde hic Accursius, quantumuis ab his literis alienus, tamen necessitate veritatéque ipsa compulsus, erumpere cogitur: Nota, (inquiens) poetarum & philosophorum autoritates in causis allegandas. Idque fecisse iureconsultos passim videre licet, suas LL. ex horum scriptis locupletantes: vt cùm aliàs innumeris locis, tum ff. de LL. ex Demosthene & Chrysippo, &

Theophrasto, item ex Aristotele titulo de vsuris, & Platone, ff. de nundinis l. secunda. Sic tit. de pœnis, animaduersio delictorum suppliciorúmque ratio ex Homeri carminibus petitur, quemadmodum eo titulo capitalium causarum qualitas è Demosthenis sententia sancitur. sed quæ loca deprauata lectoribus iudicibúsque sæpe imposuerunt. Notarúntque hæc eruditiores litium decisores, ob linguarum meliorúmque literarum inscitiam capitaliter hallucinatos plerosque. Animaduerterunt igitur iureconsulti veteres, non modò lenociniis verborum, sed sententiarum etiam grauitate scatere literas humaniores: quę etiam testimoniorum & iudicati non rarò obtineant vim. Solon è septem Græciæ sapientibus vnus, Homeri versibus sententiam suam iudicibus approbasse dicitur: vt videlicet Salamin insula à Megarensibus occupata adiudicaretur Atheniensibus, abdicatis Megareis. Quare non temerè à Iustiniano Homerus omnis virtutis eruditionísque parens celebratur. Et quanquam iureconsultis qui iurisprudentiæ syluam peruagati fuerint, non est obscurum, leges exactè rectéque intelligere citra Græcæ linguæ peritiam perinde esse ac si quis sine pedibus ambulare tentet: tamen siquis hîc mihi ex iis quæ dicta sunt, ἁμαρτεῖ credere nolit, hunc ego iubebo mox aspicere ea quæ sunt ante pedes, hoc est ipsa iuris incunabula: & reperiet in ipsa statim iuris diuisione, ius scriptum & non scriptum vocari ad imitationem Græcorum νόμον καὶ θεσμόν, vbi hactenus imperitum vulgus ridiculè legit, sonoi monoi. Verùm vt hæc leuiora, & quæ §. item pretium, tit. de empt. Et §. 1. de iniur. item §. de suibus ad l. Aquil. & alia pleraque institutionum loca transiliam, vnum proferam de donatione locum, vbi donationis causa mortis, ratio è Telemachi Homerici exemplo declaratur, locus hactenus à paucis dum rectè explicatus: ac primùm (quod equidē sciam) à nobis ex Odyss. libros interpretatus. Id quod celeberrimi nominis iurecons. Claudius Cantiuncula testari poterit: qui ex meo exemplari à me adnotata excepit, atque hinc alij quidam imitati. Quemadmodum & de pub. iud. obscurato loco è Xenophonte lucem addidimus. Vbi Accursius, cum Academicis iubet lectorem ἐπέχειν, Græcum (inquiens) hoc totum: omitte. Sicut aliâs, Hoc Græcum est: (inquit) quod legi non potest. Quid (obsecro) id aliud est quàm cæcum cæco ducatum præbere, & vtrunque in foueam, hoc est in errorem, prouoluere? ô infelicia tempora. At verò ipsas Pandectas, hoc est apothecas, atque adeò iuris ciuilis campos ingressis, Deus bone quàm hîc se offerunt multa nostrum institutum comprobantia! Siquidem in ipso limine, hoc est titulo libri, offendere cogitur: ac nec ipsum procœmium intelligere poterit Græcæ linguæ ignarus. vbi pro λύκῳ, hircos, loco φελλύτας, coloritæ, hoc est, pro gnesiis Græcis nescio quæ κίδηλα & carcinomata, Græcæ videlicet linguæ inopia, suppositа atque innata sunt: quibus tamen nominibus Iustinianus iuris ciuilis gradus distinguere voluit, quēadmodum & hodie Baccalaureorum & Licentiatorum ac Doctorum vocabula recepta sunt: vt totius procœmij intellectus ex his vocibus pendeat. Ad eundem lapidem impingitur l. 2. C. de vet. iur. enucl. vbi pro χρὶ πόδα surrepsit nihil nisi, Hoc Græcum est. & mox pro πεφάπτλα, natrix: perinde ac si quis scripturam interpretetur piscem. Quid (obsecro) excogitari potuit absurdius? quum tamen totius constitutionis sententia in his lateat vocabulis, quæ de legum interpretatione loquitur. Lib. 5 ff. ex Adriani principis rescripto Græco, parum fideliter verso, Accursius, hircum mulget, & Bartholus ac cæteri cribrum supponunt: vtrique æquè inepti, priuatum Atheniensium magistratum, hoc est ἄρχοντας, ad quoslibet magistratus referentes, genuinam rescripti sententiam peruertunt: ita vt incertum relinquatur quid sibi voluerit princeps, quum dixerit, magistratus cognoscere de his rebus pro quibus tutores fuerint. non enim rebus tutores dantur, sed personis. Ad eandem erroris regulam exigi poterunt tit. de appellat. vbi Vlpianus disputat an aduersus principis rescriptum appellari possit: vt si fortè præses aliquis ad Imp. scripserit, atque responsum sit, an hic appellandi locus. Iureconsultus rescriptum Græcum citat. eius tam verba quàm sententia corruptè reddita, tamen oraculi vice leguntur supposititia, explosis genuinis. Nam pro eo quod Græcè, ὅτι οὐ ἐπάρξει τοῖς βουλομένοις ἀπελθεῖν ἐφ' ἣν ἀπόφασιν, horum loco legitur, Prouocare ab enunciatione licentia existit. Ita vt Accursius senserit, ab enūciatione, hoc est à peruersè principi narratis, appellari posse: quum sit accipiendum de eo ad quem prouocamus, & ab ipso rescripto, non autem à quo. ἀπόφασις enim hîc non enunciationem (vt apud Aristot. ἀπόφανσις) significat, sed sententiam & responsum, vt Andreas Alciatus eruditè animaduertit. Succedunt non minoris momenti errata, inter quæ est Eudæmonis cuiusdam supplex ad Antoninum Cæsarē libellus. Tota lex Græco sermone à Volusio Metriano iureconsulto refertur: ex peruersa autem interpretatione Græcæ legis, iuris aliquot professores magni nominis in eum venerunt errorem, vt huius legis testimonio freti, affirmarint imperium maris ad principem Rō. non pertinere: vt alio errore alium trahente, addiderunt, Venetos non esse sub imperio Rom. quum Græca ipsa, si ritè intelligantur, exertè contrarium probēt, atque omnem ambiguitatem facilè discutiant. ἐγὼ κόσμου κύριος, ὁ δὲ νόμος, τῆς θαλάσσης. non quòd Imp. non sit dominus maris, sed quòd lege Rhodia iudicet, & non priuata lege. Eiusdem notæ in L. Lucius. ff de seruit in b. pr. Bartholi lapsus. nam interpretis imperitia veluti bubulis naribus ductus, nescio quas ἀπεφοδιοῦσας comminiscitur distinctiones de concessionibus personalibus, & quæ ad heredem transeant: quum quod Græcè legitur, χρείζομαι σου, nil nil ad heredes faciat. Possem innumera rescripta, epistolas, legesque integras, perinde atque alias Græcas & voces & sententias, commonstrare: nisi ab eruditissimis nostræ ætatis iureconsultis Budæo & Alciato petere liceret, quæ passim per totum corpus iuris sparsa, inscitiáque huius linguæ deprauata, periculosos errores pepererint, at Græcè peritis perspicua sunt. Cuiusmodi sunt, L. 2. ff. de legib. L. pen. ff. quib. caus. pig. vel hypo L. Ticia, & L. Codicill. ff. de leg. 2. Adde L. cum quis ff. de legat. 3. Item Alex. rescriptum ff. de appell. L. 2. de nundinis. L. septicia, ff. de pollic. Sequę la nuncium in L. thais, ff. de fideicommiss. lib. L. naterum, ff. de verb. sign. Postremò totum titulum de excusationibus Tut. Græcè scriptum si Modestinus ipse non fateretur, tamen orationis ductus clamaret, sordidus & incultus, à quodam vtriusque linguæ æquè imperito translatus: quod quiuis facilè deprehendet (nisi prorsus plumbeo sit ingenio) si cum nitido & culto iureconsultorum stilo conferatur. Ridiculum quàm Accursius hîc se torqueat, hęsitans è Latinone in Græcum sermonem, an contrà, conuersus sit, in omnes formas puerilitèr se versans, neque elabi potest. vt taceam voces quæ identidem occurrunt leges peruiganti, non pœnitenditan eu momenti: in quibus simul & is, quisquis est, qui Græca interpretanda suscepit, & cum hoc glossatores fere de lapsi sunt, vel perperam ipsa Græca interpretando, vel submotis ge-

notha insuentes. vt in L.3.ff.de LL. ὅτι τὸ πλοῦτον: & in L.obseruare,de off proconf. ὑπόδημα, καὶ πάπλωμα, μνήμονα: & L.athletas ff.de his quę no.infa. βραβευτά. Sub tit. de edil.edi.morborum. Sub tit.de grad. nomina propinquitatis.de verb.significat.omnis generis vocabula Græca occurrunt à iureconsultis citata, in quibus interpretandis ridiculus est Accursius. Vnum proferam è quibus cætera, sicut leonem ex vnguibus, licebit æstimare. Parabolanos inquit medicos esse ab eo quòd multas parabolas habeant & loquaces sint: & Archigerontes, sacerdotes quibus delicta suain metallum damnati confiteantur. Atque hęc tanta fiducia sui profert (tanquam certus suarum interpretationum) vt quicquid, quantumuis ineptum, in mentem venerit, pro oraculo recipiendum postulet: reuera quod à Thucydide dictum, τὸν μὲν ἀμαθίαν θρασυνεῖν efficere, declarans: quum alibi arrogantius iactare non pudeat, nomen sibi Accursio fataliter inditum ab accurrendo iuris tenebris. Equidem affirmare potius ausim,ab accersendis tenebris nominatum. Sed dicet aliquis, de vocibus iureconsultum, sicut nec medicum, esse solicitum, si de rebus constet. Sed quomodo(obsecro) de rebus constare poterit, si voces quibus res significantur, non percipias? cui tandem diuinare dabitur germanam legis sententiam, si verba quibus ea constet non intelligantur? Annon voces sunt rerum notæ, sicut & scripta vocis sunt symbola? Quorsum attinet iureconsultos tam anxiè de vocabolorum significatis disputare? quorsum titulus de verborum significationibus,& de legatis, aliisque passim locis vbi iureconsulti in legibus & edictis vocum rationes diligentissimè explicant. Condonari facilè poterat iureconsultis qui in infeliciora secula inciderunt, si non ita tersè aut etiam Latinè scripserint,quum alioqui in respondendo plerique ingenioli fuisse deprehendantur: verùm qui tanta impudentia bona studia corrumpunt atque conspurcant, quò suam ignorantiam tegant, ij per Nemesim digni sunt,vt à studiosis omnibus lapidibus obruantur, aut certè stercore conspergantur. Eóque maior gratia habenda Badæo, Alciato, ac similibus viris immortali laude dignis, qui hoc Accursianum nobis sterquilinium exportant. Quanquam hîc non desunt qui obganniant, non esse has cultiores disciplinas de pane lucrando: hoc est, κλίνοντες τὰ ἔγκοιτα. Certè L.munerum, ff.de muneribus & hono. Arcadij responsum declarat, etiam iureconsulto necessariam esse harum cognitionem: vbi frumenti & olei coemptores, σιτῶναι & ἐλαιόπωλοι appellati,à leguleis explosi, ab eruditis Græcæ linguæ restituuntur. Cæterùm hîc de priori iurisprudentiæ seculo. Italia vero & Roma Gothorum irruptione vastata, imperiique sede Constantinopolim translata, ipsa simul iurisprudentiæ schola eôdem commigrauit: & quum tota Italia atque adeò Latino orbe exularet, in Græcia seruata est. Imperator autem qui legum exuuias concentriauit, quanquam analphabetus,tamen quia Græcus ipse, & in Græcia aulam habebat, ac denique iureconsultis vteretur Græcè quàm Latinè peritioribus,quorum opera leges descripsit: & quia ad populi vsum eius regionis leges conderet, necesse fuit promulgare sanctiones ea lingua qua populus vteretur. Roma enim barbarorum incursibus occupata, Beryto terræmotu diruto, sola Constantinopolis & imperij sedes & iurisprudentiæ schola fuit. Hîc à Iustiniano, (vt dixi) Græco principe, Græcæ editæ sunt Nouellæ, hoc est νεαραὶ constitutiones:quas post Pandectarum, Codicis & Institutionum editionem, princeps ille veluti proprias ac absolutum iuris promptuarium per suos consiliarios componi iusserat, Græcóque sermone vulgarat.Sed pòst in Latinum sermonem translatæ non minus barbarè quàm ineptè, adeò vt sententiam pluribus locis parum assequi queas, hellenismo suboleschte. Quum autem alibi Græcum exemplar conseruari dicatur, spes est fore,vt propediem in communem studiosorum vsum & magnam reipub. vtilitatem proditurum sit. Iurisprudentia igitur iam in solis Græcorum scholis versante, factum est vt & Pandectæ χρηστομαθίαι transferrentur in Græcum,& Institutiones, Pandectarum epitome, quò Romanorum ritus peregrinis gentibus declararentur,explicatius & copiosius in Græcam linguam translatas Politianus testatur. Et nos eas è bibliotheca Bessarionis, quæ est Venetiis, exhibitas inspeximus,& loca quædam decerpsimus: futurúmque speramus vt aut nostra aut aliorum opera Græcum exemplar Latinis scholis illustratum in lucem propediem proditurum sit.

Sed ne diutius vos remorer in iurisconsultorum schola, & veluti in propria arena longius παραμβαίνειν videar, ad theologiam conscendimus, eámque professionem quæ sacrosancta religionis nobis oracula tradit, atque adeò salutis nostræ summam. Ea verò quum & ipsa Græco vocabulo à verbo Dei appelletur, neque è spinosis quæstionibus, aut vanis sophistarum argutiis,sed ex nouo & veteri instrumento,éque Prophetarum & Apostolorum doctrinis, diuini spiritus dono & inspiratione haustis, reuerenter flagitanda sit: non video quo pacto eam assequaris aut certè pro dignitate tractare, déque ea rectè iudicare possis, si sermonis Græci, quo hæc tradita, rudis sis. Siquidem totum nouum testamentum(quod nobis lætum æternæ redemptionis nuncium exhibet,Græcè ab Apostolis& Euangelistis traditum: quibus reliquus totus mundus nihil habet venerabilius. Adhæc, vt in Græcia Christiana fides plurimùm propagata, & Christiani primùm appellati, ita theologos nobis præbuit ea regio & scripturæ singulari peritia & eloquentia vitæque sanctimonia commendatos. Nam quos tulit,obsecro, ab Apostolorum temporibus vsq; lingua vel ætas, quos cum Basilio, Chrysostomo, Nazianzeno, Eusebio, Origene, Theophylacto, Athanasio, Epiphanio, atque innumeris aliis, iisque grauissimis, Græcis theologis conferas?

Aliquanto pòst.

Porrò quanquam declaratum sit, nullas apud Latinos disciplinas citra Græcarum literarum eruditionem exactè tractari posse: idque ita clarè commonstratum per omnia Latinorum studiorum genera, vt inficiari nemo possit: tamen non desunt passim in academiis literarum hostes,qui,non dico, mussitent apud se, sed publicis etiam decretis ab his linguis deterreant. Quorsum (inquiunt) hæc studiorum nouatio? quid nobis cum istis linguis, iam plus octingentis annis hîc non vsurpatis? & tamen hæc ætas nobis ingentia illa præbuit & theologiæ & aliarum professionum columina? Thomam, Scotum, Bonauenturam: qui ob singularem in scripturis vel eminentiam, vel perspicaciam, doctores sancti, subtiles, seraphici, irrefragabiles appellati: item Bartholum, Baldum, Alexandros, Durandos, iuris monarchas. in medicinis Auerroem, Arnoldum de villa noua: in philosophia, Occam, Buridanum, Tartaretum, atque innumeros alios in sua professione celeberrimos viros, qui Græcas literas nũquam attigerint? Quod autem dicunt hanc linguam esse nouam: quid audio? nouáne hæc lingua? quia ipsi eam non didicerunt? quum Græcam constet ante Latinam fuisse, & qua omnes disciplinas traditas, ádque Latinos velut è fonte deriuatas, suprà satis demonstratum arbitror. Certè constat, hanc à nostris olim

vsurpatam,& ante bis mille annos Celtas & Germanos hac lingua vsos, cùm in reliquis ferè rebus, tum priuatis rationibus & tabulis, Cæsar ostendit Comment.belli Gallici. Nihil olim apud Romanos referebat,Græcéne an Latinè loquereris,quum Romanorum literæ in fastigio essent: & Claudius Cæsar vtrãque linguam, nostram appellare solebat: qui & ipse Romanus Græcas scripserit historias,quas citat Steph. περὶ πόλεων Imò & Romæ natos, neque Italiam egressos,Græca monumenta reliquisse. Adde, Gallos & Germanos hac lingua non modò in scholis,sed publicis administrationibus vsos: vt de Carolo & Friderico Impp. Inque nostra lingua tam multa eius linguæ vestigia extare, suprà admonitum. Et hinc est quòd Quintilianus (qui viginti annis iuuentuti instituendæ præfuit) Græca cum Latinis non solùm coniungenda cẽsuit, sed à Græcis etiam auspicari,quem morem suæ ætate durasse,T.Liuius lib.9ab vrbe, narrat. Et Pontifices atque Imperatores huc respexerunt, quum decretis,priuilegiis ac stipendiis harum linguarum professores in publicis scholis instituerunt.Porrò quòd ætas hæc aliquot seculorum præclara tulerit ingenia ex omni scientiarum genere, non diffiteor: attamen longè futuros absolutiores si in feliciora secula incidissent,& huius linguæ præsidio adiuti fuissent.Negare enim non possumus quin plerique fœdè huius inopia lapsi sint: & haud dubiè longè rectius & elegantius sua quique scripta tradidissent, si Græcorum literis exornati fuissent.

Paulo pòst.

Sunt & alterius classis harum literarũ impugnatores Suffeni, qui etsi scioli & rhetoricastri videri velint,& Latinæ linguæ deos se existimantes:id inde est quia vident huius linguæ peritos præferri, literásque felicius tractare:vulpeculę instar Æsopicæ,quę,quum pira in arbore assequi non poterat,insipida causilabatur.ad eundem modum & his literis destituti, & tamen erudituli videri volentes, vndecunque sugillandi captant occasionem: acutè se & valde falsè impetiisse studia rati, quoties vel Græculos esurientes per contumeliam appellent:vel illud ζωὴ καὶ ψυχή, ex poeta,in Græcorum mores iactent. Mirum autem quàm sibi Ciceroniani videantur,quando illas ex oratione pro L.Flacco calumniæ tabellas proferunt.Cæterùm donemus,quod Cicero testatur, Græciam à veteri illa,quæ gloria,opibus & imperio floruerit, degenerasse:fuerintque seruiente Græcia, tales aliquot Græculi,vel leues, vel turpiter quibuslibet quæstibus expositi,quales taxat poeta, & Lucianus notat in libello περὶ τῆς ὀπτῶ μὰ σὲ τῶν συνόντων:an ex illis decet vniuersam gentem æstimare, aut linguam execrari tam multis modis vtilem? Peruersum per Nemesin certè iudicium.Quin pro his producũt Agesilaos,Socrates, Phociones,Aristides, & innumeros alios, vitæ continentia morũmque grauitate insignes: & totidem quot apud Romanos, qualescunque virtutes spectes: adeò vt Plutarchus in Φιλαλήθοις non dubitauerit cum Romanis præstantissimis Græcos modò & virtute non inferiores opponere. Quòd si paulatim veterum morum seueritas vnà cum imperio declinauerit, vt est rerum vicissitudo, vt nihil vsquam stabile: quid mirum? quum idem hodie liceat cùm in aliis gentibus tum in Romanis desiderare, si cum veteribus componas.

Paulo pòst.

Quòd si Græcis voces sunt ad quamlibet rem significandam,etiam parum pudicam,appositæ,sunt in eadem lingua quæ sacrosancta mysteria eadem dexteritate exprimant. Quare non vitium hoc, sed laus est linguæ posse significanter & viuam rem exprimere,quo dono siquis abutatur,id non linguæ, sed abutentis vitium.Quòd si ea omnia abiicienda essent,quę in abusum rap possunt, ipsa elementa tollere è medio necesse foret. Neque Græci solùm blandientibus verbis vtuntur, verumetiam Latini Corculum meum & suauium, animula vagula,blandula, dixere. Quod siquis re per se non inhonesta maiè ad obscœnitatem abutatur, impuri hominis, non linguæ, morbus est. Romanis antiquam seueritatem obtinentibus, Græcorum elegantia,luxus videbatur: nunc mirum si Cicero, Græcis alioqui parum popularis, quò causam suam,hoc est Latinæ linguæ eminentiam, commendatiorem redderet, Græcorum fidem moresque eleuarit apud suum populum, quo nullum numen præsentius duceret,palpando, atque linguam, cuius ipse princeps fuit,velut simia suos catulos fouere? Non immeritò repetundarum (vt testatur Hieronymus) atque adeò ingratitudinis à Græcis accusatus Cicero: quum ipse fateatur præclara illa ingenij ornamenta, philosophiam & oratoriam facultatem, à Græcis accepisse,atque Athenas inuentrices vocet omnium doctrinarum: in quibus summa dicendi vis & inuenta & perfecta sit: neque quenquam vel in philosophia vel alio quouis eruditionis genere citra hasce literas posse quicquam laude dignum præstare. Cuius rei fidem maiorem facit,quòd filium, quem vnicè diligebat,Athenas miserit,vt suo exemplo Græca cum Latinis coniungeret: idque non in philosophia solùm, sed in dicendi quoque exercitatione. Vnde satis liquet, Ciceronem in hac causa perinde atque in aliis quibusdam, non ex animo, sed contra conscientiæ testimonium pleraque scripsisse.Neque dubium quin si Græcæ linguæ,vti Latinæ & à se illustratæ,patrocinium suscepisset, aliis vsus fuisset argumentis, & diuersa longè protulisset.Verumenimuero quum Latinam,etiam (si diis placet) Græca locupletiorem facere contendat,& oste idere,Græcos voce qua inepti significatio exprimatur,carere:hîc quàm fuerit æquus facilè intelligunt qui Græcè norunt:quum eam significationem non semel exprimant, & vocabulis oppidò quàm appositis. Id quod eruditè simul & copiosè declarat vtriusque linguæ antistes Guilelmus Budæus. Quòd si donetur Græcos eo vocabulo carere, non tamen ex hoc protinus conuinceretur, Græcam linguam ieiunam esse,& Latinam Græca copiosiorem: si expendamus quàm multa sint quæ quum Latinè dici commodè non queant, Græcis vocibus efferimus: vt liquidiùs antè demonstratum.

Paulo pòst.

Iacebant logicæ disciplinę cum mathematicis:philosophia omnis obscurata, hac lingua semel subiata: medicina cum iurisprudentia, poetica simul & historica: breuiter omnes disciplinę & monimenta ingeniorum sic barbarorum commentis conspurcata fuerant,vt,nisi hęc lingua reuixisset,ad solidam eruditionem peruenendi nulla spes affulgeret.&c.

Notes du mont Royal

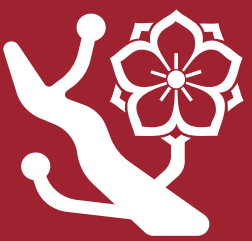

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

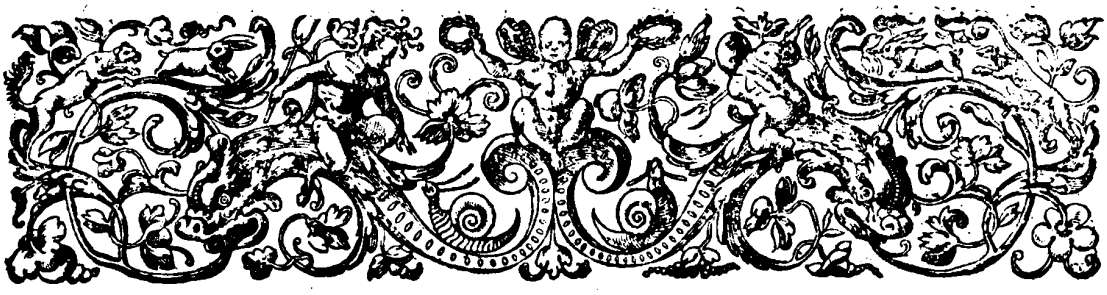

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

HESIODI ASCRAEI OPERA

ET DIES.

ΟΥΣΑΙ Πιερίηθεν ἀοιδῆσι κλείουσαι,
Δεῦτε Διὸς κούρας μνήσασθε, τὸν ὑμέτερον πατέρ' ὑμνεῖουσαι·
Οὗ τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄρρητοί τε, Διὸς μεγάλου ἐκ κατ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀείζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει·
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγλαὸν κορόῳ·
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ἵκαθετα δώματα ναίει.
Κλῦθι ἰδὼν αἴσῃ τε δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τοῖν. ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην.

ΟΥΚ ἄρα κοῦον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλὰ τὸ γαῖαν
Εἰσὶ δύω. τὴν μὲν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,
Ἡ δ', ὅτις μωμητή· ἑτέρῃ δ' ἄδικα θυμὸν ἔχουσιν.
Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· οὔτις τήνγε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, πρεσβυτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννή,
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων
Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω·
Ἥτε καὶ ἀπάλαμνον περ ὁμῶς ὀπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο κατίζων
Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμεναί ἠδὲ φυτεύειν,
Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι. ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'. ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.
Μηδέ τ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι
Νείκεϊ ὀπιπεύοντ', ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα.
Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε
Ὧ, τῳ μὴ βίος ἔνδον ἐπήετανος κατακείται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν·
Τοῦ κε κορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήματ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔριδι μνήσασθαι καὶ νείκεος
Ἰθείῃσι δίκῃσι, αἵ τ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ' ἄλλά τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσαι.
Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.
Κρύψαντες ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο
Ὥστε σε καὶ ἐς ἐνιαυτὸν ἔχοις καὶ ἀργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κατθεῖο,
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

VSAE Pierides, carminibus celebres,
Adeste, Iouem narrate, vestrum patrem cantantes, κ. δὴ εἰπ.
Per quemq; sunt mortales viri celebres pariter, atque obscuri, Nullus fortunae suae sibi faber est: sed Deus bona omnia hominib. suopte arbitrio impertitur.
Gloriosiq; & inglorij, Iouis magni consilio.
Facile enim extollit, facilè verò elatum deprimit:
Facile insignem minuit, & obscurum auget:
Facilè quoque corrigit prauum, & superbum attenuat.
Iupiter altitonans, qui supremas aedes incolit.
Adsis videns, audiensque, rectè verò moderare leges
Tu: ego autem Persa verà loquar. κ. Ῥεῖα γὰρ.

NON vtique vnum est contentionum genus, sed in terra
Sunt duo, alteram quidem laudauerit prudens:
Altera verò culpāda est. per diuersa autem animū trahunt.
Nam haec quidem bellumque malum, & litem auget, Hominis inuidi affectus.
Perniciosa, nullus hanc amat mortalis: sed necessitate
Fatali quadam contentionem colunt grauem.
Alteram verò (nam priorem genuit Nox atra) Nocti veteres infaustissima quaque tribuebāt, κ. ἀφ' ἧς γ'.
Posuit quidem ipsam Saturnius altiuagus, aethere habitans,
Terraq; in radicibus, & viris longè meliorem:
Haec etiam inertem, tamen ad laborem excitat.
In alterum enim quispiam respiciens, opere vacans; Honesta æmulatio sterilem vitam nostram esse non patitur.
Diuitem, qui properat arare atque plantare,
Domumq; bene instituere: aemulatur sanè vicinum vicinus
Ad opes contendentem: bona certè contentio haec mortalibus.
Et figulus figulo succenset, & fabro faber:
Et mendicus mendico inuidet, cantórque cantori: Miseriae æmulationis pauperis in paupertem.
O Persa. Tu verò haec tuo repone in animo;
Neque malis gaudens contentio animum inuita ab opere abducat,
Lites spectantem, forique auscultatorem existentem. Ex litium studio nos nisi rei nostrae dispendium excitatur.
Tempus namque paruum est litiumque foriique,
Cui non sit victus domi annuus repositus,
Tempestiuus, quem terra fert, Ceteris manus;
Quo satiatus, lites ac rixam moueas
De facultatibus alienis. Tibi verò nō amplius erit iterum
Sic faciendum. Sed rursus discernamus litem Hinc ipsos magistratus Deos vel ipse Deus in sacris indigerat.
Rectis iudiciis, quae ex Ioue sunt optima:
Nam nuper quidē patrimonium diuisimus, sed sanè multa
Rapiens ferebas, valde demulcens reges
Donisoros, qui hanc litem volunt iudicare. Praestat herbulis languentem vitam degere quam per iniustas
Stulti, neque sciunt quanto plus dimidium sit toto;
Neque quam magnum in malua & asphodelo bonum.
Occultatum enim habent dij victum hominibus:
Facilè enim alioquin vel vno die tantum operatus esses;
Vt in annum quoque satis haberes, otiosus etiam:
Statimque temonem quidem super fumum poneres,
Opera verò boum cessarent, malorumque laboriosorum. ἀνόητοι φαίδρυνοι intumescere.

Sed Iupiter abscondit, iratus mente sua,
Quia ipsum decepit Prometheus versutus.
Quocirca hominibus paranit tristia mala.
Abscōdit verò ignē. Quem rursus quidem bonus Iapeti puer
Surripuit ad hominum vsum, Ioue à consulto,
In cauaferula, clam Ioue fulminibus gaudente.
Huncq; indignatus affatus est nubicogus Iupiter:
Iapetionide, omnium maxime versute,
Gaudes ignem furatus? quódque animum meum deceperis?
Id tibique ipsi magnum erit malum, & posteris.
Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Se oblectent animo, suum malum amplectentes.
Sic ait, risitq; pater hominumq; deorumq;.
Vulcanum vero insignem iussit, quam celerrimè
Terram aqua miscere, hominisque imponere vocem,
Et robur, immortalium verò dearum faciem referre
Virginum, pulchram formam, peramabilē. at Mineruam,
Opera docere, ingeniosam telam texere.
Et gratiam circumfundere capiti, auream Venerem,
Et desiderium molestum, & membra fatigantes curas.
Imponere verò caninámque mentem, & furaces mores
Mercurium iussit, nuncium Argicidam.
Sic ait. illi autem obtemperarunt Iouí Saturnio regi.
Móxque ex terra finxit inclytus vtrinque Claudus
Virgini verecundæ similem, Iouis consiliis.
Cinxit verò & ornauit dea glaucocula Minerua.
Circum verò Charitésque deæ, & veneranda Suada,
Monilia aurea posuerunt corpori ipsam porro
Horæ pulchricomæ coronarunt floribus vernis.
Omnē verò illius corpori ornatū adaptauit Pallas Minerua.
A pectori sane nuncius Argicida
Mendacia, blandósque sermones, & dolosos mores.
Indidit, Iouis consiliis granistrepi. sed vocem vtique
Imposuit deorum præco. appellauit autem mulierem hanc
Pandoram: quia omnes cœlestium domorum incolæ
Donum contulerunt, detrimentum hominibus curiosis.
At postquam dolum perniciosum & ineuitabilem absoluit,
Ad Epimetheā misit pater inclytum Argicidam,
Munus ferentem deorum celerē nunciū. neque Epimetheus
Cogitauit, vt illi præcepisset Prometheus, ne quando munus
Susciperet à Ioue Olympio, sed remitteret
Retrò, necubi mali quippiam mortalibus fieret.
Verùm ille suscipiens, cùm iam malum haberet, sensit.
Prius námque in terra viuebant familiæ hominum
Omnino absque malis, & sine difficili labore,
Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.
Mox enim in afflictione mortales consenescunt.
Sed mulier manibus vasis magnum operculum dimouens,
Dispersit, hominibus autem machinata est curas graues.
Sola verò illic spes infracta in pyxide
Intus mansit, dolij sub labris, neque foras
Euolauit. prius enim iniecit operculum dolij,
Aegiochi consilio Iouis nubicogi.
Alia verò innumera mala inter homines errant.
Nam plena quidem terra est malis, plenúmque mare,
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu
Vltrò oberrant, mala mortalibus ferentes,
Tacitè nam vocem eximit consultor Iupiter.
Sic nusquam licet Iouis mentem euitare.
Cæterum si voles tibi sermonem exponam
Bellè ac scienter: tu verò præcordiis imponito tuis.
Vt simul nati sunt dij, mortalésque homines,
Aureum quidem primum genus diuersiloquentium hominum
Dij fecerunt, cœlestium domorum incolæ.
Is quidem sub Saturno erant, cum in cœlo regnaret.
Sed vt dij viuebant, securo animo præditi,
Plane absque laboribus & erumna: neque molesta
Senecta aderat, semper verò pedibus ac manibus similes
Delectabantur in conuiuiis, extra mala omnia.

Magnis sudoribus vitus nobis est comparandus.

Vnius ob noxam totum humanum genus plecti voluit Deus.

Omnium opificiorū inuentio tribuitur Mineruæ.

Primigenij hominum status descriptio.

Morbos intra nostra viscera semper fouemus.

Primi sæculi descriptio in quo beatæ vitæ typus.

χρ. θεοὶ ζώοντες.

Ἀλλ' Ζεὺς ἔκρυψε, χολωσάμενος Ὃ φρεσὶν ᾗσιν,
Οὕνεκ' μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.
Τοὐνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δ' πῦρ· τὸ μὲν αὖτις ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο 50
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς φρένας ἠπροπίοντος
Ἐν κοίλῳ ναρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς,
Ἰαπετονίδη, πάντων πύκα μήδεα εἰδώς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπροπεύσας; 55
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.
Τοῖς δ' ἐγὼ αὐτὶ πυρὸς δώσω κακόν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμόν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὡς ἔφατ'. ἐκ δ' ἐγέλασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Ἡφαίστῳ δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅππι τάχιστα 60
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
Καὶ σθένος, καὶ ἀθανάτῃσι θεῇσιν εἰς ὦπα ἐοικέν
Παρθενικῇσι καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνῃ
Ἔργα διδασκήσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῇν Ἀφροδίτην, 65
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδώνας·
Ἐν δ' θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην λώβητορ ἐξέμεν Ἀργειφόντην.
Ὡς ἔφατ'. οἱ δ' ὀπίδοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.
Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις 70
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω ἐξὰ βουλάς·
Ζῶσε δ' καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δὲ οἱ Χάριτές τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήνῳ
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι· 75
Πάντα δὲ οἱ χροῖ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι θέσκε πρεσ Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεύξε, διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου· ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κῆρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα 80
Πανδώρην, ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα, θεῶν ταχὺν ἄγγελον· οὐδ' Ἐπιμηθεὺς 85
Ἐφράσαθ' ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς μήποτε δῶρον
Δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἐξόπιν, μήπου τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχε τετύκοντο.
Πεῖν μὲν γὰρ ζώεσκον ἄνευ χθονὸς φυλ' ἀνθρώπων 90
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βεβοτὸ κατεγηράσκοισι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφαιρέουσα
Ἐσκέδασ' ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. 95
Μοῦνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
Ἔνδον ἔμιμνε, πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπη· πρόσθεν γὰρ ἐπέβαλε πῶμα πίθοιο,
Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀλλὰ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται. 100
Πλεῖν μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλεῖν δ' θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεύς.
Οὔ πως ἔστι πόθεν γε Διὸς νόον ἐξαλέασθαι. 105
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπιστάμενος· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γένεσαν θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι.
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες. 110
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος· οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἔπην, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τερπόντ' ἐν θαλίῃσι, κακῶν ἐκτὸς θεν ἁπάντων· 115

Θνήσκον

Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔων· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἡσυχοι ἔργα νέμοντο, πολὺ ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
Αὖταρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν, 120
Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοί, ὀνομάζονται ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἱ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ λώβητα ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
Πλουτοδόται· καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον. 125
Δεύτερον αὖτε γένος μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα,
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι καδνῇ
Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος, ὃς ἐνὶ οἴκῳ· 130
Ἀλλ' ὅτ' ἄρ' ἡβήσειε καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυσίδιον ζώοντες ὀλίγον χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίας· ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν· οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱερὰ, ἅσσ' θέμις ἐστὶ βροτοῖσι, 135
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα, τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολούμενος οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὖταρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται 140
Δεύτερεοι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ Κρόνιδος ἄλλο γένος ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρῷ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιῶν, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον· οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε στονόεντα καὶ ὕβριες· οὐδέ τι σῖτον 145
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν,
Ἄπλαστοι· μεγάλη δὲ βίη καὶ χείρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν.
Τοῖς δ' ἐν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος. 150
Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες
Βῆσαν ἐς ἀρνόεντα δόμον κρυεροῦ Ἀΐδαο,
Νώνυμνοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλοις περ ἐόντας
Εἷλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.
Αὖταρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε, 155
Αὖτις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἀρείον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἱ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρη γενεὴ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ, 160
Τοὺς μὲν ἐφ' ἑπτάπυλον Θήβην Καδμηίδα γαῖαν
Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ἐπὶ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν Ἑλένης ἕνεκ' ἠυκόμοιο.
Ἔνθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε· 165
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ἐτάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατέναντε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὀλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν 170
Τρὶς τῆς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Τοὺς ἐγὼ οὐκ ἂν ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ τεθνάμεν πρότερον, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.
Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ἀϊζυοῦ, οὐδέ τι νύκτωρ 175
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοιίου, οὐδέ τε παῖδες. 180
Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσται, ὡς τὸ πάρος περ.
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι

Morriebantur autem, ceu somno domiti: bona verò omnia
Illis erant: fructum autem ferebat fertile arvum
Sponte sua, multumque & copiosum: ipsiq; vltro
Quieti partis fruebantur, cum bonis multis.
Verum postquam hoc genus terra abscondit,
Ii quidem diui facti sunt Iouis magni consilio:
Boni in terris versantes, custodes mortalium hominum, — Custodes angeli hominibus à Deo sunt assignati.
Qui sane obseruant & iusta & praua opera,
Aerem induti, passim euntes per terram,
Opum datores, atque hoc munus regale consecuti sunt.
Secundum inde genus, multo deterius postea
Argenteum fecerunt cœlestium domorum incolæ, — Argenteũ sæculum.
Aureo neque natura simile, neque intellectu,
Sed centum quidem annis puer apud matrem sedulam
Nutriebatur crescens, valde rudis domi suæ.
Cum verò adoleuisset, & pubertatis terminum attigisset,
Pauxillum viuebat ad tempus dolores habentes
Ob stultitias: iniuriam enim paruam non poterant
A se mutuo abstinere, neque deos colere
Volebant, neque sacrificare beatorum sacris in aris,
Quatenus fas hominibus ex more. Hos quidem deinde
Iupiter Saturnius abscondit iratus: quia honores
Non dabant beatis diis, qui Olympum habitant.
At postquam & hoc genus terra occultauit,
Hi quidem subterranei beati mortales vocantur — ὑποχθόνιοι.
Secundi: sed tamen honor etiam hos consequitur.
Iupiter verò pater tertium aliud genus hominum
Aeneum fecit, omnino argenteo dissimile, — Aeneum sæculum, crudelius præcedentibus & Martiadditum.
E fraxinis, vehemens & robustum: quibus Martis
Opera curæ erant luctuosa, ac iniuria: neque vllum cibum
Edebant, sed adamante habebant duriorem animum,
Deformes: magna verò vis, & manus inuicta
Ex humeris prouenerant super validis membris.
His erant anea quidem arma, aneaq; domus:
Aere verò operabantur: nigrũ autẽ nondum erat ferrum:
Et hi quidem manibus proprijs domiti,
Descenderunt amplam in domum frigidi inferni. — Agnouit Hesiodus inferos superiis hominum destinatos.
Ignobiles: mors verò tametsi stupendos existentes
Cepit atra, splendidum verò liquerunt lumen solis.
Sed postquam & hoc genus terra operuit,
Rursum etiã aliud quartũ super terrã multorum alumnam — Quartum sæculum iustitia & bellica fortitudine insignius.
Iupiter Saturnius fecit, iustius & melius
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priori generationi per immensam terram.
Hos quoque bellique malum & pugna grauis,
Alios quidem ad septiportes Thebas, Cadmeam terram,
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi:
Alios verò & in nauibus super magnum fluctum maris
Ad Troiam ducens, Helenæ gratia pulchricomæ,
Vbi quidem ipsos mortis quoque finis adobruit.
Iis autem seorsim ab hominibus victum & sedem tribuens,
Iupiter Saturnius pater constituit ad terræ fines.
Et hi quidem habitant securum animum habentes
In beatorum insulis, iuxta Oceanum profundum, — Veterum opinio de beatitatis sede.
Felices heroes: his dulcem fructum
Ter quotannis florentem profert fœcunda tellus:
O si neque iam quinto ego interessem
Hominũ generi: sed aut mortuus esse prius, aut postea natus. — Ferreum sæculum reliquorũ omnium deterrimum.
Nunc enim genus est ferreum, nunquam nec die
Quiescent à labore & miseria, neque nocte
Corrupti, graues verò dij dabunt curas.
Sed tamen & hisce admiscebuntur bona malis.
Iupiter autem perdet etiam hoc genus variè loquentium hominum,
Postquam facti circa tempora cani fuerint.
Neque pater liberis similis, neque liberi,
Neque hospes hospiti, neque amicus amico,
Neque frater amicus eri, vt antehac.
Statim verò senescentes dehonorabunt parentes,
Incusabunt autem illos molestis alloquentes verbis,

Impij, neque deorum oculum veriti, neque hi sanè
Senibus parentibus educationis præmia reddent,
Violenti. alter verò alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pij gratia erit, neque iusti,
Neque boni. magis vero maleficum & iniurium.
A quibus pudor exulauerit, in eos facile irrumpit malorum mater protruia. Virum colent. Iustitia vero in manibus, & pudor
Non erit. Lædet autem malus meliorem virum,
Verbum obliquis alloquens, periurium vero iurabit,
Liuor autem homines miseros omnes,
Raueus, malis gaudens, comitabitur inuisus.
Tumq; demum ad cœlum à terra spatiosa,
Candidis vestibus tecta corpus pulchrum,
γὴ ἴτιν. Decorum ad familiam abierunt, relictis hominibus,
Pudor & Nemesis. relinquentur autem dolores graues
Mortalibus hominibus, mali verò non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus dicam, tametsi ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luscinam canorum.
Tyranni rapaces accipitribus, subditi simplices luscinis comparantur. Altè in nubibus ferens unguibus correptam.
Illa verò miserè curuis confixa unguibus
Lugebat. eam autem imperioso ille sermone alloquutus est:
Infelix, quid strepis? habet certè te multo fortior:
Hac vadis, quà te duco, etiam cantatricem existentem.
Cœnam verò, siquidem libet, faciam, vel dimittam:
Imprudens vero, quicunque velit cũ potẽtioribus cõtendere,
Victoriáque priuatur, atque pudorem dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis prædita auis.
Iustitiæ & modorum: iniustitiæ incommodorum demonstratio. O Persa, tu vero audi iustitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim perniciosa est misero homini, neque bonus quidem
Facilè ferre potest, grauatúrque ab ipsa,
Illapsus damnis. Via vero altera perueniendi
Melior ad iusta. Iustitia autem super iniuriam valet,
κ. ἰτῆρος. Ad finem progressa: passus vero stultus sapiet.
Cito enim abit iusiurandum vnà cum prauis iudiciis.
Iustitia vero impetus, tracta quocunque homines duxerint.
Doniuori, prauis autem iudiciis iudicarint leges.
Hac vero sequitur flens, vrbémque & mores populorum,
Aërem induta, malum hominibus adferens,
Quique ipsam expellunt, neque rectam distribuerunt,
Iustitiæ beatitudines. At qui iura tam hospitibus quàm popularibus dant
Recta, neque à iusto quicquam exorbitant,
His viget vrbs, populique florent in ipsa:
Pax verò per terram alma, neque vnquam ipsis
Molestum bellum destinat latè cernens Iupiter.
Nec vnquam iustos inter homines fames versatur,
Neque noxa: in conuiuiis vero partis opibus fruuntur.
κ. δαλίης. His fert quidem terra multum victum: in montibus vero quercus
Summa quidem fert glandes: media vero apes.
Lanigeræ autem oues velleribus onustæ sunt.
Parunt vero mulieres similes parentibus liberos.
Florent autem bonis perpetuo, neque nauibus
Nauigabunt: fructum vero profert fœcundus ager.
Sed quibus iniuriáque mala cura est, prauáque opera,
His pœnam Saturnius destinat latè cernens Iupiter.
κ. ἀπούρας Vnius labes facilè in totam ciuitatem propagatur, si non culpa saltem pœna. Sæpéque vniuersa ciuitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, & iniqua machinatur.
Illis autem cœlitus magnum adduxit malum Saturnius,
Famem simul & pestem. intereunt vero populi,
Neque mulieres pariunt, decrescúntque familiæ,
Iouis Olympij consilio, interdum vero rursus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut murum,
Aut naues in ponto Saturnius punit ipsorum.
O reges: vos autem considerate etiam ipsi
Ad omnes hominum actiones Deus præsens est. Iustitiam hanc. propè enim inter homines versantes
Dij vident, quotquot prauis iudiciis
Se mutuo afferunt, deorum animaduersionem non curantes.
Innumeri enim sunt in terra multorum alumna
Dij Iouis, custodes mortalium hominum:
Qui sanè & iudicia obseruant, & praua opera,
Aërem induti, passim oberrantes per terram.

Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες. οὐδὲ μὴν οἵγε 185
Γηραΐων τοκέων ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειρεδίκαι ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει.
Οὐδέ τις ἐν κόρκῳ χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
Οὔτ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δ' κακῶν ῥεκτῆρα τ' ὑβριστὴν
Ἀνέρα τιμήσουσ· δίκη δ' ἐν χερσὶ κ' ἀιδὼς 190
Οὐκ ἔσται· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται.
Ζῆλος δ' αἰθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμῶς πόσει συγγράπτης.
Καὶ τότε δὴ θεὸς ἔλυμπον ἀπὸ χθονὸς ἀρυσθείσ', 195
Λευκοῖσιν φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλόν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην προλιποῦσ' ἀνθρώπους
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. τὰ δ' λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρεσὶ οἷσι καὶ αὐτοῖς. 200
Ὧ δ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,
Ὑψ μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων, ἑὸ γαμψὸν μεμυρμώκ·
Ἡ δ' ἐλεεινὸν, γαμψωνυχίῃ πεπαρημένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τῇ δ' ὀϊδυρομένῃ κρατέως μύθον ἔειπε,
Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων· 205
Τῇ δ' εἶς ἢ σ' αὐ ἐγὼ σὺν ἄγω, κἠ ἀοιδὸν ἐοῦσαν·
Δεῖπνον δ' ἂν ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι σοὶ φρεσὶν ἀντιφερίζειν·
Νίκης τε στέρεται, σοὶ τ' ἄλγεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ πανίσπλεος ὄρνις. 210
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γὰρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐθλὸς
Ῥηΐδιος φερέμεν δύναται, βαρύθει δὲ θ' ὑπ' αὐτῆς,
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν. ὁδὸς δ' ἑτέρηφι παροιθεῖν
Κρείσσων ἐς τὸ δίκαιον· δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἔπι, 215
Ἐς τέλος ἐξιθύσασ· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τε ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.
Τῆς δ' Δίκης ῥόθος εἑλκομένης ἢ κ' ἄνδρες ἄγωσι
Δωροφάγοι, σκολιαῖς δὲ δίκας κρίνωσι θέμιστας.
Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν, 220
Ἠέρα ἐσταμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα
Οἵτινες μιν ἐξελάσουσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἱ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσιν
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
Τοῖσι τεθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ· 225
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος, οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται ἀρυόπα Ζεύς.
Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκοισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὁπηδεῖ,
Οὐδ' ἄτη, θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· οὔρεσι δ' ἐν δρυσὶ 230
Ἀκρι μὲν τε φέρει βαλάνους, μέσση δ' μελίσσας.
Εἰροπόκοι δ' ὄϊες μαλλοῖς κατατεθήασι·
Τίκτουσιν δ' γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν·
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσονται, καρπὸν δ' φέρει ζείδωρος ἄρουρα. 235
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ καὶ ἔργα βίαια,
Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται ἀρυόπα Ζεύς.
Πολλάκις καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπαυρεῖ,
Ὅστις ἁλιτραίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάᾳται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων, 240
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δ' οἴκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν ὀλυμπίου· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἡ τοῦγε στρατὸν ἀρυὸ ἀπώλεσεν, ἠὲ γε τεῖχος,
Ἠὲ νέας ἐν ὄντῳ Κρονίδης ἀποπίνυται αὐτῆς. 245
Ὦ βασιλῆες, ὑμεῖς δ' καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τόνδε δίκην· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Ἀλλήλους τρίβουσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλεγοντες.
Τεὶς γὰρ μύριοι εἰσιν ὑπὲρ χθονὶ πυλυβοτείρῃ 250
Ἀθάνατοι, Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ ἔργα βίαια,
Ἠέρα ἐσταότες, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Ἠδέ τε

Ἡδέ τε παρθένος ἐστὶ δίκη Διὸς ἐκγεγαῦῖα
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν· 255
Καί ῥ' ὁπότ' αὖ τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ἀνοτάζων,
Αὐτίκα παρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον, ὄφρ' ἀποτίσῃ
Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Ἀλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες. 260
Ταῦτα φυλασσόμενοι βασιλῆες ἰθύνετε μῦθοις
Δωροφάγοι, σκολιῶν ἠ δικῶν ὀπιπάζετε λάθεσθε.
Οἶ αὐτῷ κακὸν τεύχει ἀνήρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς ἠ πάντα νοήσας, 265
Καί νυ τάδ' αὖτ' ἐθέλῃσ' ὀπιδέρκεται, οὐδέ ἑ λήθει
Οἵλιν δὴ ἠ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἶναι, μήτ' ἐμὸς υἱός. ἐπεὶ κακὸν, ἀνδρα δίκαιον
Εμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει. 270
Ἀλλὰ τάδ' οὔ πω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ω Πέρση, σὺ ἠ ταῦτα μετ' φρεσὶ βάλλεο σῇσιν·
Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ὀπιλήθεο πάμπαν.
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,
Ἰχθύσι μὲν ἠ θηρσὶ ἠ οἰωνοῖς πετεινοῖς, 275
Εσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ ἠ δίκη ἔσκ' ἐν αὐτοῖς·
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἄριστη
Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν
Γινώσκων, τῷ μὲν τ' ὄλβον διδοῖ ἀρνοπα Ζεύς.
Ος δ' κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ὀμόσσας ἐπιορκον 280
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυρότερη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·
Ανδρὸς δ' ἀδίκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω μέγα, νήπιε Πέρση.
Τλῆθι μάλ' κακότητα ἠ ἱλαδὸν ὄβριν ἑλέσθαι 285
Ρηϊδίως· ὁλίγη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς ἠ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ρηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα. 290
Οὗτος μὲν πάμπαν ἀρίστος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα ἠ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω·
Εσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς οὐ εἰπόντι πιθηται·
Ος δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Εν θυμῷ βάλληται, ἔοικ' αὖτ' ἀχρεῖος ἀνήρ. 295
Αλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰεν ἐρητύος
Εργάζου, Πέρση διογενές, ὄφρά σε λιμὸς
Εχθαίρῃ, φιλέῃ δ' ἐύστεφανος Δημήτηρ
Αἰδοίη, βίοτον δ' τελεῖ ἠμπλησι κανείῳ.
Λιμὸς γάρτοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί. 300
Τῷ δ' θεοὶ νεμεσῶσι ἠ ἀνέρες ὃς κεν ἄργὸς
Ζάω, κηφήνεσσι κοδωνεσσι ἴκελος κορμῷ,
Οἵτε μελισσάων κάματον τρύχουσι ἀργοὶ
Εδοντες. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν,
Ως κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι κανεῶν. 305
Εξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Εσσεται ἠδ' βροτοῖς· μάλα γὰρ ἠ ἐνοχλοῦσιν ἀργοί.
Εργον δ', οὐδὲν ὄνειδος· ἀργίη δέ τ' ὄνειδος.
Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀργὸς 310
Πλουτεῦν τ', πλούτῳ δ' ἀρετὴ ἠ κῦδος ὀπηδεῖ.
Δαίμονι δ' οἷος ἔῃσθα, τοῦ ἐργάζεαι ἄμεινον,
Εἰ κεν ἐπ' ἀλλοτρίοιν κτεάνων αἰσιφρονέων θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίου ἃς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' ἐν ἀνάδῃ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Αἰδὼς ἠτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδὼς τοι κρέας ἀπόλεσεν, θάρσος ἠ θρασὺ θῆρας.
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτὰ θεοὶ δόσαν πολλὸν ἄμεινον.
Εἰ γάρ τις ἠ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕλῃται,
Η ὅ γ' ἀπὸ γλώσσης λήσεται, (οἷά τε πολλὰ 320
Γίνεται οὔτ' αὖ δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ανθρώπων, αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείη κε πτάζῃ)

Virgo autem est iustitia Ioue prognata,
Claráque & veneranda dijs qui cœlum habitant.
Et certè cum quis ipsam laserit, obliquè iniurians,
Statim ad Iouem patrem considens Saturnium,
Conqueritur hominum iniquam mentem: vt luat
Populus peccata regum, qui praua cogitantes
Aliò deflectunt iudicia obliquè pronunciantes.
Hæc obseruantes ô reges corrigite sententias,
Corrupti: obliquorum verò iudiciorum prorsus obliuiscamini.
Sibi ipsi mala fabricatur vir, alij mala fabricans.
Malum verò consilium consulenti pessimum.
Omnia videns Iouis oculus, omnáque intelligens,
Et hæc certè (siquidem vult) inspicit, neque ipsum latet,
Qualenam hoc quoque iudicium ciuitas intus exerceat.
Ego porrò nec ipse nunc inter homines iustus
Esse velim, neque meus filius, quandò malum est iustum gaudentem.
Esse: siquidem plus iuris iniustior habebit.
Sed his nondum finem arbitror impositurum Iouem fulmine
O Persa. Cæterum tu hæc animo tuo repone, (prorsus.
Et iustitiæ quidem animum adijce, violentiæ verò obliuiscere.
Namque hanc hominibus legem disposuit Saturnius,
Piscibus quidem & feris & auibus volucribus,
Se mutuò vt deuorent, quandoquidem iustitia carent.
Hominibus autem dedit iustitiam, quæ multò optima
Est. Si quis enim velit iusta in publico dicere,
Cognoscens, ei quidem opes largitur latè videns Iupiter.
Qui verò testimoniis volens periurium iurando
Mentietur, in ius delinquens immedicabiliter lesus est.
Eius verò obscurior posteritas postea relicta est:
Viri autem iusti generatio posterior præstantior.
Cæterùm tibi ego bona sciens dico, stultissime Persa,
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile est: breuis quippe via est, adeóque proxima.
Ante virtutem verò sudorem dij posuerunt
Immortales: longa verò atque ardua via est ad ipsam;
Primúmque aspera, vbi verò ad summum ventum fuerit,
Facilis deinceps est, quantumuis difficilis fuerit.
Ille quidem optimus est, qui sibi ipse per omnia sapit,
Cogitans quæcunque dein & postremò sint meliora.
Rursus & ille bonus est, qui bene monenti paruerit.
Qui verò nec sibi sapit, neque alium audiens
Animum adijcit, rursum hic inutilis vir est:
Verùm tu nostri semper præcepti memor,
Operare, ô Persa diuinum genus, vt te fames
Oderit, amet autem pulchrè coronata Ceres
Veneranda, vestíque tuum impleat horreum.
Fames namque perpetuò ignauo comes est viro:
Atq; eundem & dij oderunt, & homines, quicunque otiosus
Viuat: fucis aculeo carentibus similis studio,
Qui apum laborem absumunt otiosi,
Vorantes. tibi verò opera mediocria obire gratum esto,
Vt tibi tempestiuo victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri euadunt pecorosi & opulenti.
Et laborans, multo etiam charior tam immortalibus
Eris, quàm hominibus. valde enim oderunt otiosos.
Labor verò nullum dedecus, sed ignauia dedecus est.
Quòd si laboraueris, mox te æmulabitur & otiosus,
Ditescentem: diuitias verò & virtus & gloria comitatur:
Deo autem similis fueris. Laborare quidem melius,
Siquidem ab alienis facultatibus stolidum animum
Ad opus conuertens, victus curam habeas, vt te iubeo;
Pudor autem non bonus indigentem virum tenet:
Pudor qui viros valde & ledit & iuuat.
Pudor quidem ad paupertatem, audacia verò ad diuitias.
Opes verò non raptæ, diuinitus datæ, multo meliores.
Si quis enim & manibus per vim magnas opes traxerit;
Aut lingua spoliarit (qualia multa
Fiunt, quamprimùm lucri amor mentem deceperit
Hominum: pudorem verò impudentia expulerit)

Diuini numinis perspicacia.

Proteruia potentiorũ feris potiùs sunt conuenientiores quàm hominibus.

Omnia à Deo ita sunt constituta, vt præstantiora quæuis difficilius acquirantur quàm quæ nullius sunt pretij.

Tutius bipes labore comparantur quam desidia & rapinis.

Ignauiæ comites.

Diuitiarũ labore cũ paratarum splendori

A rapinis dehortatio scelerum quorundã enumeratio.

Facilè & illum obscurant dij, minuuntur verò familiæ
Viro illi: exiguum verò ad tempus diuitiæ adsunt.
Par est delictum: si quis & supplicem & hospitem malo af-
Quique fratris sui cubilia ascenderit, (ficiat:
Secreti lecti vxoris importuna patrans:
Quique malo cuiuspiam consilio deceperit orphanos liberos:
Quique parentem senem misero in senecta limine
Probris affecerit, grauibus incessens verbis:
Huic certè Iupiter irascitur: ad extremum verò
Pro operibus iniquis grauem exhibet talionem.
Verùm tu quidem ab his omnino cohibe stultum animum:
Pro virili autem sacra facito immortalibus dijs,
Castè & purè, splendidáque crura adurito.
Interdum certè libaminibus atque hostiis placa,
Et quando cubitum ieris, & quando lux sacra venerit:
Vt benevolum erga te cor, atque animum habeant,
Vt aliorum emas sortem, non tuam alius,
Amicum ad conuiuium vocato, inimicum verò sinito.
Eum verò potissimum vocato, quicunque te prope habitat.
Si enim tibi & negotium aliquod domesticum accidat,
Vicini discincti accurrunt: cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna est malus vicinus, quantũ bonus cõmodũ.
Sortitus est primum, quicunque sortitus est vicinum bonum.
Neque sanè bos interierit, nisi vicinus malus sit.
Recta quidem mensura à vicino mutuum accipe, rectáque
Eadem mensura & amplius, siquidem possis: (redde
Vt indigens: & in posterum promptum inuenias.
Ne mala lucra capias: mala lucra æqualia damnis.
Amantem te ama, & iuuantem te iuua.
Et da ei qui dederit, neque da qui non dederit.
Datori namque est qui dat, non danti verò nemo dat.
Donatio bona, rapina verò mala atque lethifera,
Quisquis etenim liberalis vir est, etsi multum dederit,
Gaudet donando, & delectatur suo in animo.
Qui verò ipse rapuerit, impudentia fretus,
Quamuis id sit exiguum, tamen vexat charum animum.
Siquidem enim & parum paruo addideris, (euaserit.
Et frequenter istud feceris, mox quidem magnum & hoc
Qui verò partis adijcit, is vitabit atram famem.
Neque verò quod domi repositum est, virum ledit.
Domi melius esse, quoniam noxium quod foris est.
Bonum quidem de præsenti capere, noxa verò animo
Egere absente: id quod te cogitare iubeo.
Incipiente verò dolio, & desinente saturato te,
Medio parce: mala enim in fundo parsimonia.
Merces autem vero amico constituta sufficiens esto.
Etiam cum fratre ludens, testem adhibeto:
Crudelitas pariter ac differentia perdiderunt homines.
Ne verò mulier te animo nates succincta decipiat,
Blandè garriens, tuum inquirens tugurium.
Qui namque mulieri confidit, confidit is quidem furibus.
Vnicus verò filius seruabit paternam domum.
Pascendo: ita enim opulentia crescet in ædibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile verò & pluribus præbueris Iupiter ingentes opes:
Maior autem plurimum cura, maior quoque accessio.
Tibi verò si opes animus appetit intra sese,
Sic facito, operámque opera subinde addito.
PLEIADIBVS Atlante natis exorientibus,
Incipe messem, arationem verò occidentibus.
Hæ quidem noctésque & dies quadraginta
Latent: rursum verò circumuoluente se anno
Apparent, primùm vt acuitur ferrum.
Hæc vtique aruorum est regula: quique mare
Prope habitant, quique valles flexuosas
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Habitant. Nudus serito, nudúsque arato,
Nudus quoque metito: siquidem tempestiua omnia vo-
les
Opera ferre Cereris, vt tibi singula

ἢ. ἀλιτεῖν.

Ad pietatem erga deos hortatio.

Cultus amicorum.

Amici vicini ad opem ferẽdam paratiores.

Cum vicinis consortium quomodo alẽdum.

Seduli patrisfamilias officium.

A muliere malè merata cauẽdum.

Quando metẽdum, & frandũ.

Sedulo & in tempore necessaria vocationis officia sunt peragẽda.

Ῥεῖά τέ μιν μαυροῦσι θεοί, μινύθουσι δ' οἶκοι
Ἀνέρι τῷ, παῦρον δὲ τ' ὀλὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
Ἰσον δ' ὅς τ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξῃ·
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἐνὶ δέμνια βαίνοι,
Κρυπταδίης ἀλόχου εὐνὴν ἀλόχου τε κακείη ῥέζων,
Ὅς τέ τευ ἀφραδίῃσι * ἀλιτραίνεται ὀρφανὰ τέκνα·
Ὅς τε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήρας ἐέλδῳ
Νείκειν, χαλεπῶσι καταπτύσας ἐπέεσσιν.
Τῷ δὴ τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων αὖτ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἐρύκ' ἀεσφόρα θυμῷ,
Καθαρὸν ἁγίζειν δ' ἔρδειν ἱερὰ ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία κάιειν·
Ἄλλοτε δὲ σπονδῇσι θυηέσσῃσί τε ἱλάσκεσθαι,
Ἠμὲν τ' ἐν δυνάτῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὡς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν σεῦ ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.
Τὸν δ' οὐ μάλιστα καλεῖν ὅστις σεῦ ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ κῆμ' ἐγκάρσιον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἕκητι, ζώσαντο δὲ φοῖ.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Εὐμορίης τοι μοῖρ' ἔστ' ἐμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' αὖ βοῦς ὀλέοι· εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λῷον, αἴκε δύνῃαι·
Ὡς αὖ χρηίζων, καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσείναι.
Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν.
Δῶς ἀγαθή, ἁρπὴξ δὲ κακή, θανάτοιο δότειρα.
Ὅς μὲν γὰρ κεν αὐτὸς ἐθέλων, ὅγε κἠν μέγα δώῃ,
Χαίρει τῷ δώρῳ καὶ τέρπεται ὃς κε τὸ θυμῷ·
Ὅς δέ κεν αὖτ' ἕλῃται ἀναιδείῃφι πιθήσας,
Καί τε σμικρὸν ἐών, τόν τ' ἐπάχωσιν φίλον κῆρ.
Εἰ γὰρ κεν σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθείῃς,
Καὶ θαμὰ τῶδ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὅς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, οἷ δ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν·
Οὐδὲ τόγ' ἐν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει.
Οἴκοι βέλτερον εὖ· ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραφι.
Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι, πῆμα δ' θυμῷ
Χρηίζειν ἀπεόντος. ἃ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένου δ' πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι· ἀφνὸ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.
Μισθὸς δ' αὐδρὶ φίλῳ εἰρημένος· ἀρκεῖ ἔτω.
Καί τε καταγνήτῳ γελάσας ὀπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστις δ' ἀνθρώποις καὶ ἀπιστίη ὤλεσαν ἄνδρας.
Μηδὲ γυνὴ σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Αἰμύλα κοτέουσα, τεοῖ δόμου ἐμφύσα κηλεῖ·
Ὃς δ' γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι.
Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον
Φέρβε μέν· ὡς κε πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
Γηραιὸς δ' θνάοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων·
Ῥεῖα δέ κεν πλείοσι πόροι Ζεὺς ἄφατον ὄλβον.
Πλείων μὲν πλείονα μελέτη, μείζων δ' ὀπηδήσει.
Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ ἧσι,
Ὧ δ' ἔρδειν, ἔργον δὲ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

ΠΛΗΙΑΔΩΝ Ἀτλαγενέων ὀπιτελλομένων

Ἀρχεῦ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δ', δυσομένων·
Αἱ δὴ νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖθις δ' φαινομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόρρωθι πόρα χάρεν
Ναίοισιν, γυμνὸν ἀρόειν, γυμνὸν δ' βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι, εἴ κ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἕκαστα

Ὠρι

Ἀεὶ αἰξηται. μὴ ποτε τὰ μεταξὺ χαπίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίοις οἴκοις, καὶ μηδὲν ἀνύσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ὅτ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζου νήπιε Πέρση 395
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο.
Μήποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε δυσμενὲς ἀχεύων,
Ζητᾶς βιότου χρῆ γείτονας· οἱ δ' ἀμελοῦσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. εὖν δ' ἐπὶ λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ φρίξεις, σὺ δ' ἐπώσια πολλὰ ἀγορεύσεις 400
Ἀχρεῖος δ' ἔσσῃ ἐπέων τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀμέρωνι.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα·
Κτητόν, οὐ γαμετόν, ἵππῳ καὶ βοσὶν ἐπιστῆσαι.
Χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρθμια ποιήσασθαι. 405
Μὰ σὺ μὲν αὐτῆς ἄρχοι· ὁ δ' ἀρνῆται οὐ τῇ τετάῃ·
Ἢ δ' ὄρνις ὀδαμείσῃ, μινύθει δέ τοι ἔργον.
Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον ἐς τ' ἐνιηῆν.
Οὐ γὰρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι κοπίδα,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος. μελέτη δέ τε ἔργον ὀρέλλει. 410
Αἰεὶ δ' ἀμβολεργὸς ἀνὴρ ἄπαστι πέλαται.
Ἦμος δὴ λήγει μενεαίνων ἠέλιος
Καύματος ἰδαλίμου, μετὰ πουλυετὲς ἐμβρήσαντος
Ζεύς τε ἐριδουπος, μετὰ δ' ἤδη τοῖο βέβηκε χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος· (δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ 415
Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηπεύματα φοιτᾷ ἀνθρώπων
Ἐρχόμενος ἠράμενος, πλεῖστον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ)
Ἦμος δὴ νύκτα τάμνει πέλεκυς τμηθείσα σιδήρῳ
Τλῆ· φύλλα δ' ἔρεψε χάρις, πόρδιός τε λήγει·
Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὦκεον ἔργον. 420
Ὅλμον μὲν τρεπόδην τάμνειν, ὕδωρ δὲ τρίπηχυν,
Ἄξονά θ' ἑπτάπεδον. μάλα γὰρ νύ τοι ἄρθμιον ἔτω.
Εἰ δέ κεν ὀκτάπεδον· ἀτὰρ ἢ γε φρένας ἐκτάμοιο,
Τεμνόμενον δ' ἄφαρ τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ
Πάλλ' ὀδὰ καρπάλα κῶλα· φέρει δ' ἢ γύαλα, ὅτ' ἂν ἄρῃς. 425
Εἰς οἶκον, κατ' ἄεσ δίζημαι· ἢ κατ' ἄρουραν,
Πείσιον· ὃς γὰρ βοσὶν ἀρωῇ ὀχυρώτατός ἐστιν,
Εὖτ' ἂν ἀδελφεὸς ἢ ὦν· ἐν εἰλύσσῃ πήξας
Γόμφοισιν πελάσας φερεσαρκέσσι ἰστοβοῆι.
Δοιὰ δὲ δεῖ θεῖναι ἄροτρα, πονησάμενος κατ' οἶκον, 430
Αὐτόχρεον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώιον οὕτω·
Εἴ κ' ἕτερόν γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐν βοσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἰστοβοῆες·
Δρῦς δ' ἕλυμα, φηγὸς γύαλα. βοὲ δ' ἐνναετήρω
Ἄρσενε κεκτῆσθαι· τῷ γὰρ δόρυ ἐν ἀγαθῷ τέτατται. 435
Ἥβης μέτρον ἔχοντε, τῷ ἐρήρεσθαι ἀείσω·
Οὐκ ἂν τώγ' ἐείσαντε ἐν αὔλακι κωμήσειε ἀρόσσῃ
Ἄξιον, τὸ τῇ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιτο.
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετρήμερον, ὀκτάβολον· 440
Ὃς κ' ἔργου μελεδῇ ἰθυτενὲς αὔλακι κλίνοι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων. τοῖος δ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσσασθαι, καὶ ὀπισσεύειν ἀλέασθαι.
Κουότερος γὰρ αὖ ἀνὴρ μεθ' ἑμάλικας ἐπλόετο τοῖος. 445
Φράζεσθαι δ' εὖτ' αὖ φωνὴν γεράροιο ἐπακούσῃς
Τῆσδε τε καὶ νεφέων ἐπιαύσματα κεκλημένης·
Ἥτ' ἀροτῆρί τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δείκνυσι τοῦ δόμεν ἀνδρὶ κραδίην δ' ἔδακε αὐδρὸς ἀδουτέοντος.
Ἀλλ' ὅτε χορτάζει ἐλίκας βόας ἔνδον ἐόντας. 450
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δοῦ καὶ ἄμαξαν
Ῥηΐδιον δ' ἀπιτίσασθαι, πόρα δ' ἔργα βοοῖν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφρονεὶς πήξασθαι ἄμαξαν·
Νήπιος, οὐδὲ τόγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης,
Τῶν σφισιν μεμέτηαι ἐν ἀγρῷ οἰκεῖα δέ θαῦμα. 455
Εὖτ' ἂν δὴ σφῶϊν ἄρτος ἀνυτοῖον φανείη,
Ἀλλ' τότ' ἐφορμήσειαι ὁμῶς δ' ὁμῶς τε καὶ αὐτὸς
Αὖθι καὶ δεύτερον ἀείρων, ἀείρωιο καὶ ὀρθὸν
Πρωΐ μάλα καὶ ἀνύδρον ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Εἴκε πολὺν δόρυ· καὶ τῇ μὴν οὔ σ' ἀπατήσει. 460

Tempestiua crescant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut & nunc ad me venisti: ego verò tibi non amplius dabo,
Neque amplius mutuò tradam. Laborà (stolide Persa,
Opera quæ hominibus dij destinarunt,
Ne quando cum liberis, vxoreque animo dolens — Pœna quâ Deus infligit ignauis.
Quæras victum per vicinos, hi verò negligant.
Bis enim & ter forsitàn consequeris. si verò amplius molestes,
Rem quidem non facies, tu verò mania multa dicès.
Inutilis autem eris verborum lex. Sed te iubeo
Cogitare debitique solutionem, famisque euitationem.
Domum quidem primùm, vxoremque, bouémque aratorẽ, — Præcepta ad vniuersam œconomiam.
Famulam non nuptam, quæ & boues sequatur,
Vtensilia verò domi omnia apta facito:
Ne tu quidem petas ab alio, illéque recuset, tu verò cares,
Tempus autem prætereat, minuatúrque tibi opus.
Ne verò differas inq; crastinum, inq; perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procrastinator. Cura verò tibi opus augét.
Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur, — Pro crastinatio in re domestica, quàm sit damnosa.
Quum itaque iam desinit robur acuis solis,
A calore humido per autumnum pluente
Ioue præpotente, mutatur humanum corpus
Multò leuius. nam tunc canicula stella
Paulùm per supra caput fato obnoxiorum hominum
Venit interdum, magis autem nocte frustur,
Quando incorrupta est casa ferro
Sylua, folia autem humi fundit, ab ramisque cessat:
Tunc sanè ligna secato, memor tempestiui operis. — Quo tempore ligna secanda sint ad rusticà instrumenta idoneà.
Mortarium quidè tripedale seca, pistillum verò tricubitale,
Axemq; septempedalem, valdè enim cètè conuenientis sit:
Si verò octopedalem, & malleum indè secuèris,
Trium palmorum curuaturam secato 10. palmarum curru.
Multa præterea curua ligna: ferto autem dentatum cum inuenieris, — Aratri descriptio.
Domum, siue in monte quærens, siue in agro,
Ilignum: hoc enim bobus ad arandum firmissimum est:
Nempe quum Attica Cereris famulus temoni insigens;
Clauis adiunctum stiuæ adaptauerit.
Bina verò disponito aratra, laborans domi:
Dentatum & compactum: quòniam multò optimum sic.
Siquidem alterum fregeris, alterum bobus inijcias. — Materia vnde debent confici aratra.
E lauro autem, vel vlmo firmissima stiua sunt.
E quercu tembonem, ex ilice dentale, boues verò duos nouennes
Masculos comparato) horum.n. robur non imbecillum est)
Adolescentia mensuram habentes. hi ad laborandũ optimi.
Non vtique hi contendentes in sulco, laborando aratrum
Fregerint, opus verò imperfectum reliquerint.
Hos autem simul quadragenarius iuuenis sequatur; — Qua ætate esse debeat bubulcus.
Panem cœnatus quadrifidum octo morsuum:
Qui quidem opus curans rectum sulcum ducat,
Non amplius respectans ad coætaneos: sed in opere
Animum habens. hoc verò neque iunior alius melior
Ad spargendum semina, & iterùm sationem euitandum.
Iunior enim vir ad coætaneos euolat animo.
Considera verò, cum vocem gruis audieris — Quando arandum.
Altè ex nubibus quotannis clangentis.
Quæ & arationis signum affert, & hyemis tempus
Indicat pluuiæ: cor autem rodit veri bobus carentis: — Grues hyemis nũtiæ. γερανος
Tunc sanè pasce curuos boues, domi detinens.
Facile enim dictu est, dare bouem & plaustrum:
Facile autem retusare, instant verò opera bobus.
Inquit autem vir mentis compos: fabricato plaustrum.
Stultus etiam hoc nescit, centum esse ligna plaustri.
Horum antè curam habere oportet, domi reponendo.
Cum primùm igitur aratio mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere simul & seruis & tu ipse,
Siccam & humidam arans, arationis ad tempus, — Qualis terra aranda sit. & quoties,
Summo manè festinans, vt tibi se impleant arua.
Vere vertito, æstate verò iterata non te fallet.

Noualem verò serito adhuc leuem terram,
Noualis imprecationum expultrix, liberorum placatrix est.
Supplica verò Iouis terrestri, Cereríque caste,
Ager diligenter colendus & Deus inuocandus.
Prouentum vt impleant, Cereris sacrum munus,
Vt primùm incipis arare, cùm extremum stiua
Manu capiens, stimulo boum terga attigeris
Quercum temonem trahentium loro. iuuenis autem pone
Seruus, ligonem tenens, negotium auibus facessat,
Semina abscondens. Industria enim optima
Mortalibus hominibus est: ignauia verò pessima.
Sic quidem ubertate spicæ mutabunt ad terram,
Absque benedictione diuina irriti sunt labores.
Si finem ipse postea Iupiter bonum præbuerit.
E vasis autem eijcies araneas. & te spero
Gaudentem victu potitum domi existente.
Latus autem perueniens ad canum ver, neque ad alios
Serò arant qui solis conuersationem expectant.
Respicies. Tui verò alius vir indigus erit.
Si verò ad solis conuersionem araueris terram almam,
Sedens meies, pauxillum manu comprehendens,
Obuersim manipulans puluerulentus, nec valde gaudens.
Feres autem in sporta, pauci verò te suspicient.
Aliâs verò alia Iouis mens Aegiochi:
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem serò araueris, hoc quidem tibi remedium fuerit:
Quando cuculus canis quercus in frondibus,
Primùm delectat mortales super immensam terram:
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat,
Non vtique superans bouis vngulam, neque relinquens:
Ita & serotina aratio tempestiua æqualis fuerit.
Arationis tempestiuæ iactura quando reparari possit.
Animo autem bene omnia reconde. neque te lateat
Neque ver exoriens canum, neque tempestiua pluuia.
Accede autem aneam sedem, & ad calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Ignauiæ comites.
Detinet. tunc sanè impiger vir valde domum augeat.
Ne te male hyemis difficultas opprimat,
Cũ paupertate: maciléntá verò crassũ pedẽ manu premas.
Multa verò ignauus vir vanam ob spem expectans,
Egens victus mala intra animum versat.
Spes verò non bona indigentem virum fert,
Sedentem in taberna, cui victus non sufficiens sit.
Indica autem seruis, æstate adhuc media existente:
Non semper æstas erit, facite tidos.
Copiosa hyemis descriptio.
Mẽsem verò Ianuarium, malos dies bobus nocentes omnes,
Huic vitare: & glacies, quæ quidem super terram
Flante borea molestè existunt,
Qui per Thraciam equorum altricem lato mari
Inspirans concuit, remugit autem terra & sylua:
Multas verò quercus alticomas, abietésque densas,
Montis in vallibus deijcit, terra multos pascentis
Incumbens, & omnis reboat tunc ingens sylua.
Fera autem horrent, caudásque sub pudenda ponunt:
Ea etiam quarum vellere cutis densa est, & quas
Frigidus existens perflat, hirsuta licet pectora habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque ipsum cohibet.
Etiamq; per capram flat hirsutam ouium autem greges non item,
Eo quòd annui ipsarum villi sunt, non perflat.
Vis venti boreæ incurtum verò senem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quæ ædes intra charam apud matrem manet,
Nondum opera experta aureæ Veneris,
Lauabantur vetteres & vngebãtur.
Benéque lota tenerum corpus, & pingui oleo
Vncta, noctu cubat intra domum.
Tempore hyberno, quãdo exossis polypus suũ pedẽ arrodit,
Inq; frigida domo, & in habitaculis tristibus.
Non enim illi sol ostendit pabulum vt inuadat,
Indigi hominis miseria.
Sed super nigrorum hominum populumq; & vrbem
Vertitur. tardius autem vniuersis Græcis lucet.
Et tunc sanè cornutæ bestiæ & incornutæ syluicubæ
Miserè dentibus stridentes per quercetum vallosum
Fugunt: & passim omnibus id curæ est:

Νειὸν ἢ ἀστέρειν ἔτι κουφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀμηξιάρη, παίδων ἀλκυήτη τε.
Εὔχεσθαι ἢ Διὶ χθονίῳ Δημητρεί τ' ἁγνῇ
Εκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.
Αρχόμενος τε πρῶτα ἀρόσσῃς, ὅταν ἄκρον ἐφάψῃς 465
Χερὶ λαβὼν, ἔρπτρῃ βοῶν ὀπὶ νῶτον ἵκηαι
Ενδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ, ὁ ἢ πυθὸς ὄπισθεν
Δμῶς ἔχων μακέλλιν, πόνον ὀρνιθεσσι πιθέσθαι,
Σπέρματα κεκκρύπτων. ἀδημοσύνη γὰρ ἄριστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις, καὶ κακὴ μοσύνη ἢ κακίστη. 470
Ὧδέ κεν ἀσταχύων σταχυες πάσιν πάσιν ἔασιν,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ολύμπιος ἐσθλὰ ὀπάζοι,
Εκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀραχνιὰ κάππεσε ἔολπα
Γηθήσειν βιότοιο ἐρδόμενον ἔνδον ἐόντος.
Εὐδοχέων δ' ἵξεαι πολιὸν ἔαρ· οὐδὲ σεῦς ἄλλους
Αὐγάσεαι, στὸ δ' ἀμῆς αὐτὴρ κεκεκμηὼς ἔσεαι.
Εἰ δέ κεν ἠβήσῃς ἢ πῶς ἀρόσῃς χθόνα δῖαν,
Ἡμενος ἀμήσεις, ὀλίγον σεῦ χεῖρες ἔεργον,
Αντία δεσμεύων κάκκεκονιμένος, οὐ μάλα χαίρων·
Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ· πάσεσι δέ σε θηήσονται. 480
Αλλοτε δ' ἄλλοῖος Ζηνὸς νόος αἰγιόχοιο,
Αργαλέος δ' ἀνδρεσσι κατ' θνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ἔτ' ἀρόσῃς, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη
Ἡμος κόκκυξ κοκκύζῃ δρυὸς ἐν πετάλοισι
Τὸ σεῦτον, τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν, 485
Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτατον ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὀπλὴν, μήτ' ἀπολείπων·
Οὕτω κ' ὀψαρότης σπεύσειε τὴν ἰσοφαρίζῃ.
Εν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήτ' ἄστεος ὄμβρος. 490
Παρὸ δ' ἴθι χάλκειον θάλαμον καὶ ἐπ' ἀθρὸν λέχεσθαι
Ωρη χειμερίῃ, ὅτε τε κρύος ἀνέρας εἴργει
Ἰσχανεῖ ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀρέλλοι.
Μή σε κακὸς χειμῶν ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτὴν δ' ἀχεῖ πόδα χειρὶ πιέζοις. 495
Πολλὰ δ' ἄρρος ἀνὴρ, κενεὴν ἐπ' ἐλπίδα μίμνων,
Χρηίζων βιότοιο, κακὰ σφετεροῖσι θυμῷ.
Ελπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἡμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἀρκέῃ εἴη.
Δείκνυε δ' ἀμφοῖν θέρεος ἐπὶ μέσσου ἐόντος, 500
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐστί· ποιεῦ δὲ κάλιαις.
Μῦν δ' λιμναίων καὶ ἤματα, βουσὶ δὲ πάντα·
Τῶν δηΐδασθαι, καὶ πηάδας αὖτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνέοντος βορέαο δυσπλεγέες τελέθουσιν.
Οστε δὴ Θρήκης ἐπ' πτερόφι ἀρεῖ πόντῳ 505
Εμπνέοντ' ὤειν· μέμυκε δ' γαῖα καὶ ὕλη.
Πολλὰς δ' δρῦς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πλνᾷ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Εμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήεστος ὕλη.
Θῆρες δ' φείουσι, οὐρὰς δ' ὑπὸ μίζε' ἔθεντο, 510
Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατάσκιον· ἀμφί τε καὶ τῇ
Ψυχρὸς ἐὼν δέρματι διαυτέρων οὐ ἐόντων.
Καί τε δὲ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει,
Καί τε δὶ αἶγα ἄμοσι τανυτρίχα· πάσα δ' ὀπῇ,
Οὐκ ἐπιτείνει τρίχες ἀνθρώπου, οὐ δέρματα 515
Ις ἀνέμου βορέου· θρασὺν δ' γέροντα τίθησι·
Καὶ δὲ παρθενικῆς ἁπαλόχροος ἁ δέρματα,
Ἥτε δόμοις ἔντοσθε φίλῃ σὺν μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Αφροδίτης.
Εὖ τε λοεσαμένων τέρενα χροΐ, καὶ λίπ' ἐλαίῳ 520
Χεισαμένων, νυχίη κατὰ λέξεται· ἔνδοθεν οἴκου,
Ἡματι χειμερίῳ, ὅτ' αὐστρος ὀν πόδα τέμνει,
Εν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λαχαλέοισιν.
Οὐ γὰρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Αλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε 525
Στρωφᾶται, βραδύτερον ἢ περ Ἑλλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ ἀκέρσοι ὑλικοῖτται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρία βησσήεντα
Φεύγουσιν καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν,

Οἱ

Οἳ σκέπα μεσόμβροι πυκινοὶς κευθμῶνας ἔχουσι, 530
Καὶ γλάφυ πετρήεν· τοτε δὴ τρίποδι βροτῷ ἴσοι,
Οὔτ' ὀπὶ νῶτα ἔαγε, κρανὸν δ' εἰς οὖδας φάτναι,
Τῷ ἰκελοι φοιτῶσιν, ἀναδόμβροι νίφα λάβοντες.
Καὶ τό τε ἔστω σῆμα ἔρυμα χροὸς, ὡς σε κελεύω,
Χλαῖνάν τε μαλακὴν καὶ τερμίεντα χιτῶνα. 535
Στήσονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκῃ μηρύσασθαι·
Τὴν περιεσσάσθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μηδ' ὀρθαὶ φείσσωσιν ἀειρόμεναι κατὰ νῶτα.
Ἀμφὶ δὲ ποσὶ πέδιλα βοὸς ἴφι κταμένοιο
Ἀρμόσα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσας. 540
Πρωτογόνων δ' ἐείσω, ὁπότ' ἂν κρύος ἔλθῃ,
Δέρματα συρράπτειν νεύρῳ βοὸς, ὄφρ' ὄμοις νῶτῳ
Γε τῷ ἀμφιβάλῃ ἀλέην, κεφαλῆφι δ' ὑπέρθεν
Πίλον ἔχειν ἀσκητόν, ἵν' οὖατα μὴ κατάδῃ.
Ψυχρὴ γὰρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος. 545
Ἠῶς δ' ὀπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστεροέντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται, μακάρων ὀπὶ ἔργοις·
Ὅστε ἀφυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ ἀενάων τῶν,
Ὑψοῦ ἐπ' γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μὲν τ' ὄμβρον πόλλ' ἔσπερον, ἄλλοτ' ἄνεμον 550
Πυκνὸν θρῃκίου βορέου νέφεα κινήσαντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργα τελέσας, οἴκόνδε νέεσθαι,
Μή ποτε σ' οὐρανόθεν νυκτὸς νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μουλήσαν θείῃ, καὶ τά δ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλδήσασθαι μείς γε χαλεπώτατος οὗτος 555
Χειμέρι· χαλεπὸς περὶ βάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος τοῖ μὲν βοῦσιν, ὀπὶ δ' αὖ τε τὸ πλέον εἶη
Ἀρμαλιὴς· μακραὶ γὰρ ὀπὶ τρόποι ἀφέρουσι εἰσί.
Ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις 560
Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.
Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετ' ἠλίου ἠῶιοι
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, δὴ τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος, πρόλιπων ἱερὴν ῥόον Ὠκεανοῖο,
Πρῶτον παμφαίνων, ὀπὶ τέλλεται ἀκροκνέφαιος· 365
Τόνδε μετ' ὀρθρόνομ Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
Τὴν φθάμενος, οἴνας πρὸς τεταμένας· ὡς γὰρ ἄμεινον.
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φρέσκας ὑπὸ χθονὸς * αὐ φυτὰ βάλῃ
Πλειάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος ἐκτὸς οἰνέων· 370
Ἀλλ' ἅρπας τε χαρακώσαι καὶ δ' ἀμῶσαι ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιερεῖς δόμοις καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα καρπῶν.
Τηνικάδε τοι αὐτοῦ δ' ἐν καὶ σίταδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὀρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη. 575
Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο μίτον μὲν ἀποιείρεται αὖσαν.
Ἠὼς τοι περὶ μὲν ὁδοὺς, περὶ δὲ καὶ ἔργου·
Ἠὼς ἥ τε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου
Ἀνθρώποις, πολλοῖς δ' ὀπὶ ζυγὰ βοῖσι τέθεικεν.
Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ 580
Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύει ἀοιδὴν
Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,
Τῆμος πῖαται τά τ' αἶγες καὶ οἶνος ἄριστος·
Μαχλότατοι δ' γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούατα σείει Σείριος ἄζων, 585
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος· ἀλλὰ τότ' ἤδη
Εἴη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος,
Μᾶζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμένων·
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας ἀπεπεν τετοκύης·
Πρωτογόνων τ' ἐείσω. ὀπὶ δ' ἄδοπα πινέμεν οἶνον, 590
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἤπερ ἐδωδῆς·
Ἀντίον ἀκραέος * αὐέμου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥ τ' ἀδόλωτος.
Τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δ' τέταρτον ἐέμεν οἴνου.
Δμῳσὶ δ' ἐπιβώσειν, Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῇ 595
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ δένδρον ὠρίωνος,
Χώρῳ ἐν ἀραῖῳ καὶ ἀδρόχαλῳ ἐν ἀλωῇ·
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἀγγέσιν· αὐτὰρ ἔπειτα δὴ

Qui tecta inquirentes, densas latebras habent,
Et cauernas petrosas, tunc vt que tripedi homini similes,
Cuius & humeri fracti sunt, & caput pauimentum spectat:
Huic similes incedunt vitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, vt te iubeo,
Chlænaq; mollem, & talarem tunicam. Enumeratio vestiũ quibus paterfamilias se munire debet.
Stamine verò in pauco multam trámam intexe.
Hanc circum induito, vt tibi pili non tremant.
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circum verò pedes calceos bouis fortiter occisi
Aptos ligato, pilis intus condensans.
Primogenitorũ verò hœdorũ, cum frigus tempestiũ venerit,
Pelles consuite neruo bouis, vt super humerum
Pluuiæ arceas teporem. supra caput verò
Pileum habeto elaboratum, vt aures ne humefiant.
Frigida enim aurora est, Boreæ cadente:
Matutinus verò super terram à cœlo stellifero
Aër frugifer, extensus est beatorum super operà.
Qui hauriens è fluminibus semper fluentibus,
Alte supra terram leuatus venit procella,
Interdum quidem pluit ad vesperam, interdum flat,
Densas Thracio borea nubes excitante.
Hunc anteuertens, opere perfecto domum redi,
Ne quando te cœlitus tenebrosa nubes circumtegat,
Corpusq; madidum faciat, vestesq; humectet:
Sed euitato. Mensis enim difficilimus hic
Hybernus: difficilis ouibus, difficilisq; hominibus.
Tunc medium bobus, homini verò amplius adsit
Alimonia: longæ enim validæq; noctes sunt.
Hæc obseruans perfectum in annum
Æquato noctesque & dies, donec rursum
Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.
Quum sexaginta post versiones solis
Hybernos perfecerit Iupiter dies, tunc sanè stella
Arcturus relinquens immensum fluctum Oceani,
Primus totus apparens exoritur vespertinus,
Post hunc manè lugens Pandionis prorumpit hirundinò
Ad lucem hominibus, vere nuper cœpto.
Hanc præuertens, vites incidito. sic enim melius. Vites quando incidendæ.
At cùm domiporta à terra plantas sfenderit,
Pleiades fugiens, tunc non amplius fodiendæ vites, γε ἀμεινον.
Sed falcesque acuito, seruosque excitato.
Fugito verò vmbrosas tabernas, & ad auroram cubile,
Tempore messis, quando sol corpus exiccat:
Tunc festina, & domum fruges congrega,
Diluculo surgens, vt tibi victus sufficiens sit:
Aurora enim operis tertiam sortitur partem.
Aurora tibi promouet quidem viam, promouetque laborem.
Aurora, quæ apparens multos ingredi fecit viam
Hominibus, pluribus verò iuga bobus imposuit.
Quum verò carduúsque floret & canora cicada
Arbori insidens stridulum effundit cantum
Frequenter sub alis æstatis laborioso tempore,
Tunc pinguésque capræ, & vinum optimum,
Salacissimæ verò mulieres & viri imbecillimi
Sunt, quoniam caput & genua Sirius exiccat,
Siccum verò corpus ob æstum. Sed tunc iam
Sit petrosáque vmbra, & Biblinum vinum,
Libúmque lacteum, lácque caprarum non amplius lactantium,
Et bouis arboriuora caro nondum enixæ,
Tenerorúmque hœdorum, præterea nigrum bibito vinum
In vmbra sedens, saturatus cibo,
Contra temperatum ventum obuerso vultu.
Fontísque perennis, ac destillatiq; illimis sit, κεχυμένου.
Tertiam aquæ partem infunde, quartam verò vini misce.
Famulis autem impera, Cereris sacrum munus
Vertere, quando primùm apparuerit vis Orionis,
Loco in ventoso, & bene planata in area.
Mensura verò diligenter reconditò in vasis: sed postquam

Omnem victum depositueris sufficientem intra domum,
Servum domo carentem conducere, & sine liberis ancillam.
Inquirere iubeo: molesta est autem quæ liberos habet ancilla.
Et canem dentibus asperum nutrito, nec parcas cibo,
Ne quando tibi interdiu dormiens vir facultates auferat.
Fœnum autem importato, & paleas ut tibi sit
Bobus ac mulis annuum pabulum, sed postea
Servi refocillent charagenua, & boves soluantur.
Quum verò Orion & Sirius in medium venerit
Cœlum, arcturum autem inspexerit rosea digitis Aurora,
O Persa, tunc omnes decerpe domum vuas:
Exponito verò soli decem dies, totidémque noctes,
Quinque autem adumbrato, sexto in vasa haurito
Dona lætitiæ datoris Bacchi. Sed postquam vtique
Pleiadésque hyadésque ac robur Orionis
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto
Tempestiue annuo verò per terram accommodus sit.
Quòd si te nauigationis periculosæ desiderium cepit,
Quando vtique Pleiades robur validum Orionis
Fugientes, occiderint in obscurum pontum,
Tunc certè variorum ventorum stridum flamina,
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto.
Terram autem operari memineris, ita vt te iubeo.
Nauem verò in continentem trahito, munitóque lapidibus
Vndiquaque, vt arceant ventorum robur humidè flantium,
Sentina exhausta, vt ne putrefaciat Iouis imber.
Instrumenta verò congrua omnia domi tua repone,
Ornatè conseruans nauis alis pontigrade.
Clauum verò fabrefactum super fumum suspendito.
Ipse autem tempestiuum expectato nauigationem dii veniat.
Tuncq; nauem celerem ad mare trahito. intus verò onus
Aptum imponito, domum vt lucrum reportes:
Quemadmodum meúsque pater, & tuus, stultissime Persa,
Nauigabat nauibus vitiis indigis boni.
Qui olim & huc venit, immensum pontum emensus,
Cuma Aeolide relicta, in naui nigra:
Non reditus fugiens neque opulentiam ac facultates,
Sed malam pauperiem, quam Iupiter hominibus dat.
Habitauit autem prope Heliconem misero in vico
Ascra, hyeme malo, æstate autem molesto, nunquam bono.
Tu verò ô Persa operum memor esto
Tempestiuorum omnium: de nauigatione verò maximè.
Nauem paruam laudato, magna verò onera imponito.
Maius quidem onus, maius verò lucrum ad lucrum
Erit, siquidem venti malos abstineat flatus.
Quando ad mercaturam verso imprudente animo,
Volueris & debita effugere, & famem inamœnam,
Ostendam autem tibi modos multisoni maris,
Etsi neque nauigandi peritus, neque nauium.
Neque enim vnquam naui profectus sum ad latum mare,
Nisi in Euboeam ex Auliide, vbi quondam Græci
Expectata tempestate, magnum collegerunt exercitum
Græcia è sacra, ad Troiam pulchris fœminis praditam.
Illuc ego ad certamina strenui Amphidamantis,
Chalcidémque traieci. pradeliberata verò multa
Certamina instituerunt iuuenes magnanimi, vbi me dicit
Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
Quem ego quidem Musis Heliconiadibus dicaui,
Vbi me primum sonorum aggredi fecerunt cantum.
Tantum nauium expertus sum, multos clauos habentium.
Sed tamen dicam Iouis consilium Aegiochi.
Musæ enim me docuerunt diuinum carmen canere.
Dies quinquaginta post versiones solis,
Ad finem progresso æstatis laboriosæ tempore,
Tempestiua est mortalibus nauigatio. nec certè nauem
Fregeris, neque homines perdideris mare,
Nisi sciens Neptunus terra quassator,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
In his enim summa est simul bonorúmque malorúmque.

Moderata quies debetur quibus laboris necessitas imposita est.

Vindemiarum tempus.

Nauigationis præcepta.

Tempus nauigandi.

Πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,
Θῆτ' ἄοικον ποιεῖσθαι, ἠ ἄτεκνον ἔειδον 600
Δίζεσθαι κέλομαι, χαλεπὴ δ' ἀνοπόρπις ἔειδος.
Καὶ κύνα κερχαρόδοντα κομεῖν. μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμερίοιστος ἀνὴρ ἐπὸ χείμαδ' ἕλοντο.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι ἠ συρφετὸν, ὄφρα τοι εἴη
Βοσὶ ἠ ἡμιόνοισιν ἐπὶ πάτον. αὖτὰρ ἔπειτα 605
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα, ἠ βόας λύσαι.
Εὖτ' αὖ δ' ὠρίων ἠ σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν ἀφικάνῃσι δ' ἠόιος ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
Ω Πέρσα, τότε πάντας ἀποδρέπε οἶκαδε βότρυς·
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα ἠ δέκα νύκτας. 610
Πέντε θ' ἐσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληιάδες θ' ὑάδες τε τό, τε σθένος Ὠρίωνος
Δύωσιν, τότ' ἄρότου μεμνημένος εἶναι.
Ὠραῖον πλείων δὲ κατ' χθονὸς ἄρμενος εἴη. 615
Εἰ δέ σε ναυπλίης δεινὸς πόθος ἔμπεφε θυμὸν,
Εὖτ' αὖ πληιάδες σθένος ὀξύμορον ὠρίωνος
Φεύγουσι πίπτουσι ἐς ἠερεδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θόρυβοι εἶναι·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ· 620
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὡς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπὶ ἠπείρου ἐρύσσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴκοιτο ἀήτεων μένος ὑγρὸν·
Χείμαρον ἐξελόοντες, ἵνα μὴ πυθῇ Διὸς ὄμβρος.
Σκεύεα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐνιθέσθαι οἴκῳ, 625
Εὐκόσμως τολύποις νηὸς πτερὰ πεντοπόρειο.
Πηδάλιον δ' ἀδρὸν ἐπὶ καπνοῦ κρεμάσασθαι·
Αὐτὸς δ' ὁπάων μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ.
Καὶ τότε νῆα δόλῳ ἄλαδ' ἐλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἀρίθμον ἐντιθέναι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι· 630
Ὡς περ ἐμός τε πατὴρ ἠ σός, μέγα νήπιε Πέρσα,
Πλωίζεσκε νηυσὶ βίου κακὴν μεμνημένος ἐλθοῦ.
Ὃς ποτε ἠ τῆδ' ἦλθε, πολὺν δέξ' πόντον ἀνύσας,
Κύμην Αἰολίδα προλιπών, ἐν νηῒ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων οὐδὲ πλοῦτόν τε ἠ ὄλβον, 635
Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τήν Ζεὺς ἀνδρεσσι δίδωσι.
Ναίεσκε δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ἐν ζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἀσκρῇ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέποτ' ἐσθλῇ.
Τῶν δ' σὺ Πέρσα ἔργων μεμνημένος εἶναι.
Ὡραίων πάντων, σὺ δὲ ναυπλίης θ' μάλιστα. 640
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐν φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μείζων δ' δὲ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἀέμοιο γε κῆρας ἀπέχωσιν ἀήται·
Εὖτ' αὖ δὲ' ἐμπορέειν πρήξιος ἀεσφρονα θυμὸν,
Βούλεαι θ' χρεία τε φεύγειν ἠ λιμὸν ἀτέρπη. 645
Δείξω δέ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυπλίης σεσοφισμένος, οὔτέ τι νηῶν.
Οὐ γὰρ πώποτε νηῒ γ' ἐπέβαν εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, θ' ποτ' Ἀχαιοὶ
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν συν λαὸν ἄγειραν 650
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἐνθάδ' ἐγὼν δὴ ἄεθλα δικάζεον Ἀμφιδάμαντος,
Χαλκίδα τ' εὐνάσσασα. τὰ θ' προπρεφὲ μύθια πολλὰ
Ἀθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες. ἔνθά με φημὶ
Ὑμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' οὐτάσσατα. 655
Τῶν μὲν ἐγὼ μούσῃσ' Ἑλικωνιάδεσ' αἰδόθεσ θ'
Ἐνθά με τοπρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
Τόσσον τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυζύγων.
Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γὰρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν. 660
Ἡμάτα πεντήκοντα μετ' θερινὰς τρόπαις ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος κεκμηκότ' ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος. οὐδέ κε νῆα
Καυάξαις, κ' ἄνδρας ἀποφθίσεις θαλάσσαις·
Εἰ μὴ δὴ σείσσων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων 665
Ἠ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.

Τῆμος

Τῆμος δ' ἀκειρέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων
Εὔκελος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' ἐν πᾶντα τίθεσθαι. 670
Σπεύδειν δ' ὅππη τάχιστα παλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπόντα, νότου τε δεινὰς ἀέλλας,
Ὅστ' ἄελπε θάλασσαν ὀμβρήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ, ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν. 675
Ἀλλος δ' εἰαρινος πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν,
Ἦμος δὴ τοσσῆν ὅσον τ' ὀπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανεῖν·
Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατος ἔβη θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' αὖτε πέλεται πλόος· ἦ μὲν ἔγωγε 680
Αἴνημι· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστίν,
Ἁρπακτὸς· χαλεπῶς κε φύγοις κακόν· ἀλλά γε καὶ τὰ
Ἀνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο.
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν· ἀλλά σ' ἄνωγα 685
Φραζέσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσίν· ὄφρ' ἀγορεύω.
Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντῳ μετὰ κύμασι πήματα κύρσαι·
Δεινὸν δ' εἴ κ' ἐπὶ ἄμαξαν ἐπάρσιον ἄχθος ἀείρας, 690
Ἄξονα καυδήσας, τὰ δὲ φορτία ἀμαυρωθείη.
Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ὥρῃ δὲ γυναῖκα τεὴν πρὸς οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πολλὸν ἐλαττίων,
Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλὰ· γάμος δέ τοι ὧδε κατ' ἄστυ. 695
Ἡ δὲ γυνὴ τέτρ' ἐβδόμῳ, πέμπῳ θ' γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὡς κ' ἄνθρα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν θ' μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει·
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδών, μὴ γείτονι χάρματα γάμης.
Οὐ μὲν γὰρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λῴζητ' ἄμεινον 700
Τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς ἔ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἐφθιμον περ ἐόντα
Εὖει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ἐμῷ γηραϊ δῶκεν.
Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πυκιφυλασσέσθω.
Μηδὲ κασιγνήτῳ ἴσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον· 705
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν· εἰ δέ κεν αὖτις
Ἠὲ ἔπος εἰπὼν ἐπιδεύμενος ἠὲ καὶ ἔρξας,
Αἶψα τόσα πάσχοις μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖτις
Ἠὲ τ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι φέρειν, 710
Δέξασθαι. δειλὸς τοι αὐὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται. σὺ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.
Μηδὲ πολυξείνου μηδ' ἄξενον καλέεσθαι,
Μηδὲ κακὸν ἑτάρου μηδ' ἐσθλὸν γειτονεοῦντα.
Μηδὲ ποτ' οὐλομένῳ μενέτω θυμοφθόρος ἀνδρὶ 715
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δίκην αἰὲν ἐόντων.
Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη θ' χάρις ἐστὶν μέτρον ἰούσης·
Εἰ δ' κακὸν εἴποις, τοῦτο κε καὶ αὐτὸς μεῖζον ἀκούσῃς.
Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπεμφελέ' ἔστω, 720
Ἐκ κοινοῦ· πλείστη θ' χάρις, δαπάνη τ' ἐλάχιστη.
Μηδὲ ποτ' ἐξ νοῦς Διὶ λείβειν αὐδοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀπαπτύουσι δέ τ' ἀρὰς.
Μηδ' αὖτ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὁμιχεῖν. 725
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἔς τ' ἀνίοντα,
Μήτ' ἐν ὁδῷ μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ τρεσάδην οὐρήσῃς·
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
Ἑζόμενος δ' ἔγε θυώδεος αὐὴρ πεπυκασμένος εἰδώς,
Ἠὲ γε τοῖχον πελάσας ἀδρὸς θαλάμου· αὐλῆς. 730
Μηδ' αἰδοῖα γυνὴ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑστία ἐμπελάδην θαρσαλέος, μὴ δὴ ἀγέσθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοσφίσσασθαι
Σῆμα μάλιστ' ἠμελίου, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδ' ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίῤῥοον ὕδωρ 735

Tunc verò facilésque aura, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc nauem celerem ventis fretus,
Trahito in pontum. onus verò omne bene colloca.
Propera autem quàm celerrimè iterum domum redire.
Neque verò expectato vinumque nouum, & autumnalem,
Et hyemem accedentem, notique molestos flatus, (imbrem,
Qui concitat mare, sequutus cœlestem imbrem,
Multum, autumnalem: difficilem verò pontum facit.
Sed alia verna est nauigatio hominibus:
Nempè cum primùm quantum incedens cornix
Vestigium fecit, tantum folia homini appareant.
Summa in ficu, tum sanè imperuium est mare.
Verna autem hæc est nauigatio. non ipsam ego tamen
Probo. neque enim meo animo grata est,
Quia rapax. egrè quidem effugeris malum, sed tamen & hæc
Homines faciunt stultitia mentis.
Pecunia enim anima est miseris mortalibus.
Miserum verò est mori in fluctibus. Verùm te iubeo
Considerare hæc omnia in animo, vt tibi consulo,
Ne verò intra naues omnem substantiam cauas pone:
Sed plura relinquito, pauciora verò imponito;
Miserum enim ponti in fluctibus in malum incidere:
Miserum etiam si quidè in currum pragrande onus impones
Axem fregeris, onera verò intereant.
Mediocritatem obserua: occasio verò in omnibus optima.
Maturus autem vxorem tuam ad domum ducito;
Neque triginta annis valde multum deficiens,
Neque superans multum: nuptiæ verò tempestiua hæc
Mulier autè quarto supra decimum anno pubescat; quinto
Virginem verò ducito, vt mores castos doceas.
Eam verò potissimum ducito, quæ te propè habitat
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria
Neque enim muliere quicquam vir sortitur melius
Bona: rursus verò mala non durius aliud,
Comessatrice, qua virum tametsi fortem
Torret sine face, & cruda senecta tradit.
Bene verò animaduersionem immortalium deorum obser-
uato.
Neque fratri æqualem facito amicum.
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.
Ne verò mentiaris linguæ gratiam. Sin autem cœperis;
Aut verbum aliquod loquutus infestum, aut faciens;
Bis tantùm puniri memineris. Sin verò rursus
Redeat ad amicitiam, pœnam autem velit præstare,
Suscipe, miser namque vir amicum aliàs alium
Facit. te verò ne quid animo coarguat vultus.
Ne verò multorum hospes, néve nullius hospes dicaris:
Néve malorum socius, neque bonorum conuiciator.
Neque vnquã miserã pauperiẽ, animi cõsumptricẽ homini
Sustineas exprobrare, diuorum munus immortalium.
Lingua certè thesaurus inter homines optimus
Parca: plurima verò gratia ad mensuram euntis.
Quòd si malum dixeris, forsan & ipse maius audies.
Neque publici conuiuij grauis accessor esto.
Nam ex publico plurima gratia, sumptúsque minimus.
Neque vnquam de mane Ioui libato nigrum vinum.
Manibus illotis, neque alijs immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, respuunt verò etiam preces.
Neque contra solem versus erectus meito:
Sed postquam occiderit, memor vsque ad orientem,
Neque in via, neque extrà viam progrediendo meiaes;
Neque denudatus. deorum quippe noctes sunt.
Sedens verò diuinus vir, & prudens,
Aut idem ad parietem accedens bene septi atrij;
Neque pudenda semine pollutus intra domum
Focum iuxta reuelato, sed caueto.
Neque ab infami sepulchro reuersus
Seminato progeniem sed deorum à conuiuio.
Nec vnquam perennium fluuiorum limpidam aquam

Simul & semel omnem substantiam mari non esse committendã.

Mater trimonij præcepta.

Vnor quadlis deligendã.

Amicus fratri non præponendus.

Amicorum diuersitas non debet esse diuulgata.

Paupertatis vis.

Elegãs dictum de silentio.

Res sacræ reuerenter sunt tractandæ.

Modestiæ præcepta.

Pedibus transito, priusquam oraueris aspiciens pulchra
Manus lotus amœna aqua limpida. (fluenta,
Qui fluuium transierit, malitia verò manus illotus,
Et succensent dij, & damna dant in posterum.

Religio in mensa seruanda.

Ne verò à manu deorum in celebri conuitio
Siccum à viridi reseca nigro ferro.
Neque vnquam patinam lebatoriam pone super craterem
Bibentium. perniciosum enim in ipso fatum est situm.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,
Ne fortè insidiens crocitet stridula cornix.
Neque à pedatis ollis nondum lustratis rapiens
Comedito, neque lauator quia & hisce noxa mest.
Neque super immobilibus locato (non enim bonum est)
Puerum duodennem: quia virum inertem facit.

Virilia corpora non esse adsuefacienda ad mollem & muliebrem cultum.

Neque duodecim mensium: æquale & hoc est.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: grauis enim ad tempus est & in hoc
Pœna. neque in sacrificia accensa incidens,
Reprehende arcana. Deus quippe & hæc indignè fert.
Nec vnquam in alueo fluuiorum mare fluentium,

Ἀθάνατοι. Bona Dei non sunt ignominia afficienda.

Neque in fontium, meito: quin valde euitato.
Neque incacato: id enim nihilo est melius
Sic facito: grauem verò mortalium euitato famam.

Hortatio ad bonam famam.

Fama enim mala est, leuis quidem leuatu
Facillime, molesta verò portatu, difficilisque depositu.
Fama verò nulla prorsus perit, quam quidem multi
Populi diuulgant: quippe dea quædam est & ipsa.

Φαίδιμε. Ἀθάνατοι.

HESIODI ASCRÆI
DIES.

Quæ opera oportet singulis diebus facere, & qui dies sint fausti vel inauspicati.

DIES verò ex Ioue obseruans, bene secundum sortem.
Præcipe seruis, tricesimam mensis optimam
Ad opera inspiciendum, dimensiónque diuidendum:
Nempe cùm veritatem populi indicantes agunt.
Hæ enim dies sunt Ioue à prudente:
Primùm, nouilunium, quartáque & septima sacra dies:
Hac enim Apollinem auriensem gemuit Latona.
Octauáque & nona ambæ dies mensis
Egregiè crescentis, ad curandum opera mortalium.
Vndecima verò duodecimáque ambæ quidem bonæ:
Hæc quidem tondendis ouibus, illa lætis segetibus metendis.
Duodecima tamen vndecima multo melior:
Hac enim net fila in aëre suspensus araneus,
Die expleta, quum & prudens formica acerum colligit.
Hac telam ordiatur mulier, propendíque opus,
Mensis autem inchoati decimatertia cauete
Sementem incipere: plantis verò inserendis optima est.
Sexta verò media valde incommoda est plantis,
Viripara bona. puella verò non vtilis est,

ἀνδρ.

Neque gignenda primùm, nec nuptiis tradenda.
Nec prima quidem sexta puella gignenda
Apta est, sed hœdis castrandis, & gregibus ouium,
Stabulóque circum sepiendo pastorali benigna dies est,
Bona verò viripara, amáique conuitia loqui;

ἀνδρ. κέρδεα.

Mendaciáque & blandos sermones, & occulta colloquia.
Mensis verò octaua caprum, & bouem mugientem
Occidito: multos autem duodecima laboriosos.
Vicesima verò in magna, plena die, prudentem virum
Generato: valde enim bona est indoles,

πανσόφρων.

Bona autem viripara decima, puella verò & quarta
Media. hac verò & oues, & curuipedes boues,
Et canem asperis dentibus, multóque laboriosos
Cicurato, sub manum ponens. cautus verò esto animo,
Vt quartam vites desinentis & inchoati mensis,
Doloribus. conficiendo animo valde hæc accōmoda est dies.
Quarta autem mensis vxorem domum ducito,
Obseruatis auibus quæ ad hanc rem sunt optimæ.

Ποσὶ φόρῃ φρίν γ' εὔζῃ ἰδὼν ἐς κ̄αλὰ ῥέεθρα,
Χεῖρας νιψάμενος πολυπράτῳ ὕδατι λαμπρῷ.
Ὃς ποταμῶν ἀρξῇ, καὶ πόσιν ἢ χεῖρας ἀνίπτῳ,
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δώσεν ὀπίσσω. 740
Μηδ' ἐπὶ πυστόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλείῃ
Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν ἀθανοῖσι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόῃ πιδέμεν κρητῆρος ὑπ' ἄντην
Πινόντων. ὀλοὴ γὰρ ὀπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀτελέσσεον καταλείπειν, 745
Μήποτ' ἐφεζόμενος κράζῃ λαχέπτερος κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνιπτοράπτων αἰζήσας
Ἐδέειν, μηδὲ λοεσθαι. ἐπεὶ καὶ τῇσι ἔνι ποινή.
Μηδ' ὀπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)
Παῖδα δυώδεκα τῶιον, ὅτ' ἀνέρ' ἀεικέα ποιεῖ· 750
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα. λαλαλίη γὰρ ὀπὶ χρέος ἐς· ὀπὶ καὶ τοῦ
Ποινή. μηδ' ἱερῆσιν ὀπ' αἰδοιοῖσι κυρήσας,
Μαιμάνειν ἀΐδηλα. *θεὸς νύ τοι καὶ τὰ νεμεσᾷ. 755
Μηδέ ποτ' ἐν ποταμοῖο ποταμοῖο ἅλαδε πεσόντων,
Μηδ' ὀπὶ κρηναίων οὐρεῖν, μάλα δ' ἐξαλέασθαι·
Μηδ' ἐναποψύχειν. τὸ γὰρ οὔτοι λῴον ἔσται
Ὠδ' ἔρδων. δεινὴν δὲ βεβηκὼς ἐν ἀλείῳ φάμιν.
Φάμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀείρειν
Ῥεῖα μάλ', ἀγαλεὴ δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι. 760
Φάμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται ἣν πολλοὶ
Λαοί *φημίζουσι. θεὸς νύ τις καὶ αὐτή.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ἡμέραι.

Quæ opera oportet singulis diebus facere, & qui dies sint fausti vel inauspicati.

ΗΜΑΤΑ δ' ἐκ διὸς πευλαγμένος, εὖ κατ' *μοῖραν
Πεφραδέμεν δ' μέσσον τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἀμαλλιὰ δατέασθαι,
Εὖτ' αὖ ἀληθείῃ λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.
Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς φράδμονος. 5
Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ·
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Ὀγδόάτη τ' ἐνάτη τε. δύω γε μένοντα μηνὸς
Ἐξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἑνδεκάτη τε δυωδεκάτη τ' ἄμφω γε μένοντε ἐσθλαί, 10
Ἡ μὲν, εἷς πίνειν, ἡ δ', εὔφρενα καρπὸν ἀμᾶσθαι.
Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρτοι νεῖ νήματ' ἀδοσπότητος ἀράχνης
Ἡματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.
Τῇ δ' ἰσὸν ἐνθέμενος γυνὴ, σπεῦδάλοιό τε ἔργον. 15
Μηνὸς δ' ἑξαμένοιο τριηκαδεκάτῃ ἀλέασθαι
Σπέρματος ἀρξάμενος· φυτὰ δ' ἐσδρέψασθαι ἀείσει.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορος δὲ φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνῳ *τ' ἀγαθὴ· κούρῃ δ' οὐ σύμφορος ἔσται,
Οὔτε γαμέεσθαι σπεῦδ', οὔτ' ἀρ γάμου ἀντιβολῆσαι. 20
Οὐδέ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη, κούρῃ τε γαμέεσθαι
Ἀρμένῳ· ἀλλ' ἐείσας τάμνειν καὶ πώεα μήλων,
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον, ἵππον ἐνῆσαι.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνῳ· φιλέει δέ τε *κέρτομα βάζειν,
Ψεύδεά θ', αἱμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ἐπαείσματα. 25
Μηνὸς δ' ἐγδόάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐείμονα
Ταμνέμεν, ἀρῆας δὲ δυωδεκάτῃ πολυάρητοι.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι ἴστορα φῶτα
Γίνεσθαι· μέγα γάρ τε νόον *πεπυκασμένος ἐστί.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνῳ· δεκάτη, κούρῃ δέ τε τετρὰς 30
Μέσση. τῇ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα κρεχαίδοντα καὶ ἀρῆας πολυάρητοις
Πρηΰνειν, ὀπὶ χεῖρα πιθέσ. πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετρὰς δ' ἀλλάσσαι φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν· μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ. 35
Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι εἰς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας οἳ ἐπ' ἔργμασι τούτῳ ἄρεσται.

Πέμπτας

Πέμπτας δ' οὐ χαλέασθαι, ἐπὶ χαλεπά τε καὶ αἰνά.
Εν πέμπτῃ γὰρ φασιν Ερινύας ἀμφιπολεύειν,
Ορκον νεικείωσας τὸν Ερις τέκε πημ' ἐπιόρκοις. 40
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῆν
Εὖ μάλ' ὀπηδέοντα εὐρόχαλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν ὑλοτόμον τε τανύειν θαλαμήια δούρατα,
Νῆά τε ξύλα πολλά, τά τ' ἀρμάσι νῆας πέλοντται.
Τετράδι δ' ἀρχέσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀρεταί. 45
Εἰναὶ δ' ἡ μέσση* ὀπιδέμεν λαοῖσιν ἄμεινον.
Πρωΐην δ' εἶναι πανακήριον ἀνθρώποισιν.
Εσθλὴ μὲν γάρ τ' ἠδὲ* φυτευέμεν ἠδὲ γαμέσθαι
Αγείει τ' ἠδὲ γυναικί, οὐπώποτε παγχάλεπον ἦμαρ.
Πάσεσι δ' αὖτ' ἴσασι τρισσοστάδα μιμνὸς ἀείσιν 50
Αρξάσθαί τε πίδου, καὶ ὀπὶ ζυγὸν ἀμφὶ βοῶν θεῖναι
Βοσσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι
Νῆα πολυκλῆδα θοὴν εἰς οἴνοπα πόντον
Εἰρύσσαι, πάσεσι δέ τ' ἀλήθεια κικλήσκουσι.
Τετράδι δ' οἶγε πίδον, πάσι πᾶσιν ἱερὴ ἦμαρ. 55
Μέσσῃ* πάσεσι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα μιμνὸς ἀρίστη
Ποιῆσ' γονιμόν* ὀπιδέμεν δ' ἐξ χερείων.
Αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ὀπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι, μετάδουποι, ἀκάκειαι, οὔ τι φέρουσαι.
Αλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, πάσεσι δέ τ' ἴσασιν. 60
Αλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
Τάων ὀλβαίμων τε καὶ ὄλβιος ὃς τάδε πάντα
Εἰδὼς ἐργάζηται ἀγάστονος ἀθανάτοισιν,
Ορνιθας κρίνων, καὶ ἐξαφέσσας ἀλεείνων.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

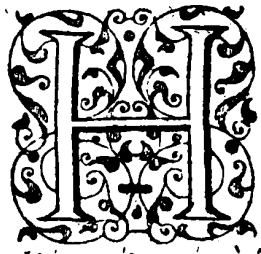

ΟΙΗ φερεσίπολις δόμοις καὶ πατρίδα γαῖαν
Ηλυθεν ἐς Θήβας μετ' ἀρήϊον Αμφιτρύωνα
Αλκμήνη, θυγάτηρ λαοσόου Ηλεκτρυόνος,
Η ῥα γυναικῶν φύλον ἐκαίνετο θηλυτεράων
Εἴδεί τε μεγέθεί τε· νόον γὲ μὲν οὔτις ἔριζε 5
Τάων αἳ θνηταὶ θνητοῖς τέκον ἀνθρώποισι.
Τῆς καὶ ὑπὸ κρήδεμν βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανέων
Τοῖον ἄηθ' οἷόν τε πολυχρύσου Αφροδίτης.
Η δὲ καὶ ὡς κατὰ θυμὸν ἑὸν πίσυνον ἀκοίτιν,
Ως ἄπο πᾶς ἔπεσε γυναικῶν θηλυτεράων. 10
Η μὲν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανε ἶφι δαμάσσας,
Χωσάμενος θεὰ βοῶν λιπὼν δ' ὄγε πατρίδα γαῖαν
Ες Θήβας ἱκέτευσε φερεσάκκεας Καδμείους,
Ενθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ θαλάμοιο,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· οὐ γὰρ οἱ ἦεν 15
Πρὶν λεχέων ὀπιζεύσαι ἐϋσφύρου Ηλεκτρυώνης,
Πρίν γε φόνον τίσασθαι κασιγνήτων μεγαθύμων
Ης ἀλόχου, μαλερῷ δ' καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ανδρῶν ἡρώων Ταφίων ἠδὲ Τηλεβοάων.
Ως γὰρ οἱ διέκειτο· θεοὶ δ' ὀπιμάρτυρες ἦσαν, 20
Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῦθον, ἐπίστατο δ' ὀπιτάλαντα
Εκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ δίεσθαι θέμις ἦεν.
Τῷ δ' ἅμα, ἰδμονες πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ἐϋσφυρέων πτείοντες,
Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι 25
Εσσυντ' ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐὺς παῖς Αλκαίοιο,
Κυδίστων λαοῖσι. πατὴρ δ' αὐδῶν τε θεῶν τε
Αλλοιον μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσίν, ὄφρα θεοῖσιν
Ανδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρὴς ἀλκτῆρα* φυτεύσῃ.
Ωρτο δ' ἀπ' ἠλύμποιο δόλων φρεσὶ βυσσοδομεύων, 30
Ἰμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικός,
Εννύχιος· τάχα δ' ἵξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον πρόσσω βήσατο μητίετα Ζεύς.

Quintas verò euitato: quia difficiles sunt, & graues.
In quinta enim aiunt furias obambulare,
Periurium vindicantes, quod malum Contentio genuit per-
Media verò septima Cereris sacrum munus (iuris.
Diligenter inspiciens, bene equata in area
Ventilato, roború; neque sector incidito cubicularia ligna,
Naualiáque ligna multa, & quæ nauibus congrua sunt,
Quarta verò incipito naues compinge e hianies.
Nona autem media pomeridiana melior dies. η. δὴ Δίελα.
Prima verò nona prorsus innoxia hominibus.
Bona siquidem est ad plantandum, & ad generandum, η. φυτεύειν
Tam viro quàm mulieri: nec vnquam prorsus mala dies.
Sed pauci rursus sciunt tertium nonum mensis optimum.
Implendis doliis, & sub iugum ponendo colle
Bobus & mulis & equis celeribus.
Nauem bene clauatam celerem in nigrum pontum
Trahito: sed pauci vera intelligunt.
Quarta verò aperi dolium. præ omnibus sacra dies est
Media. pauca verò rursum post vicesimam mensis opti-
Aurora viginte, pomeridiana verò est deterior. (mam,
Et hæ quidem dies sunt hominibus magno commodæ. η. δὴ δὲ ἐλα.
Cætera autem incertæ, sine sorte, nihil ferentes.
Sed alius aliam laudat, pauci verò norunt.
Interdum nouerca est dies, interdum mater.
Harum beatúsque & felix, qui hæc omnia
Sciens operatus fuerit, inculpatus diis.

HESIODI OPVS DE SCVTO HERCVLIS.

HEV qualis relinquens domos & patriam terram, Commendatio Alcmenæ quæ Amphitryonem patris interfectorẽ sequuta est.
Venit ad Thebas, ad similem Marti Amphitryonem,
Alcmene, filia populos seruantis Electrionis:
Quæ certè mulierum genus ornabat fœminearum
Et pulchritudine & magnitudine, animo autem nulla contendebat.
Earum, quas mortales mortalibus peperterunt concumbẽtes.
Huius & ab capite, & palpebris nigris,
Tale spirabat, quale & aurea Veneris.
Quæ & tantum in animo suum honorabat maritum, Exemplũ amoris cõiugalis.
Quantum nondum aliqua honorauit mulierum fœmineartũ.
Attamen patrem bonum interfecit vi domans,
Iratus pro bobus relinquens autem ille patriam terram,
Ad Thebas supplex venit, scuta ferentes Cadmæos,
Vbi ille domos habitauit cum pudica vxore,
Seorsum sine desiderato amore. non enim sibi licuit Occasio belli suscepti.
Prius lectũ cõscendere pulchras suras habẽtis Electryonis,
Quàm eadem vltus esset fratrum magnanimorum
Suæ vxoris, acríque combussisset igne vicos
Virorum heroum, Taphiorum & Teleboarum.
Sic enim sibi constitutum erat. dij autem testes erant.
Quorum ille curabat iram, & festinabat quàm celerrimè
Perficere magnum opus, quod sibi ex Ioue fas erat.
Hunc autem simul cupientes & belli & persecutionis
Bœoti percussores equorum, super scuta spirantes,
Et Locri breuis armis pugnatores, & Phocẽses magnanimi Catalogus populorũ qui Amphitryonẽ sequuti sunt.
Sequebantur. dux autem istis erat bonus filius Alcæi,
Iactabundus populis. pater autem hominúmque deorúmque
Aliud consilium texebat in mentibus, vt dijs (generaret
Et hominibus artium inuentioribus nocumenti expulsorem. η. φυτεύσῃ.
Statim verò descendit ab olympo dolum mentibus struens, Cur Iupiter Alcmenæ concubitum petiuerit.
Desiderans amorem bene cincta mulieris,
Nocturnus: citò autem venit Typhaonium. Tũc autẽ rursus
Phicium summum ascendit consultor Iupiter.

Ubi sedens mentibus cogitauit stupenda opera. (Electryonis
Eadem quidem enim nocte extensum pedem habentis filiæ
ἐρ. ὑφιλ. *Lecto & amore mistus est, & perfecit desiderium.*
Eadem autem & Amphitryon populorum defensor, inclytus
Perfecto magno opere venit suam domum. (heros
Neque ille ad famulos & pastorales agrestes
Perrexit ire, priusquam suæ uxoris conscenderet lectum.
Talis enim cor cupidinis cupiebat pastorem populorum.
Ut autem quando vir libenter effugeret calamitatem
Aegritudine ab molesta, vel etiam à fortis vinculo:
Sic tunc Amphitryon grauis labore defunctus,
Libentérque & amice suam domum peruenit.
Nocturnus autem concubuit sua cum veneranda uxore,
Delectatus donis valde pulchræ Veneris.
Illa autem Deo domita, & viro longè præstantissimo
Thebis septem portas habentibus gemellos generauit filios.
Herculis & Iphicli fratrum comparatio. *Non tamen similia sapientes fratres quamuis fuerunt:*
Hunc quidem peiorẽ, illi autem rursus multò meliorẽ virũ,
Grauémque fortémque vim Herculeam:
Hunc quidem subdomita nigras faciẽti nubes Iouis Saturnio,
Sed Iphiclem lancea seruanti populos Amphitryoni,
Vbi & quomodo Hercules inciderit in Cygnum. *Distinctam prolem. hunc quidem mortali viro admista*
Illum autem Iouis Saturnio, deorum imperatori omnium,
Qui & Cygnum interfecit Martis filium Magnanimum.
Inuenit enim in luco longè sagittantis Apollinis
Ipsum & patrem suum Martem insatiabilem bello,
Armis coruscantes, splendorem vt ignis ardentis,
Stantes in curru. terram verò verberabant veloces equi
Pungentes vngulis. pulvis autem circa ipsos vtrinque spar-
Trita plicatis curribus & pedibus equorum. (gebatur,
Currus autem bene facti & canthi circumstrepebant,
Equis currere cupientibus latatus autem est Cygnus irrepre-
Sperans Iouis filium bellicosum, & aurigatorem (hensibilis,
Ferro scindere, & inclyta arma spoliare.
Sed sibi factas supplicationes nõ exaudiuit Phœbus Apollo.
Ipse enim sibi concitauit vim Herculeam.
Omne autem nemus & templum Apollinis Pegasei
Splendebat ab grauis Dei armísque & ipsius.
Ignis autem tanquam ab oculis splendebat. Quis autem illi
Sustinuisset mortalis existens obuiam moueri,
Præter Herculem, & inclytum Iolaum?
Illorum enim magnáque vis, & manus intangibiles
Ex humeris extendebatur in fortissimis membris.
Posteritatẽ aliquando maiorũ suorũ scelera luere. *Qui tunc aurigam affatus est fortem Iolaum:*
O heros Iolae, mortalium longè charissime omnium,
Certè contra immortales beatos, qui cœlum habitant,
Peccauit Amphitryõ, quãdo bene coronatã muris Theben
Venit, linquens Tirynthum bene edificatum oppidum,
Interfecto Electryone boum causa latas frontes habentium.
Venit ad Creontẽ, & Heniochã extensum peplũ habentẽ.
Qui ipsum amicè exceperunt, & omnia necessaria præbue-
Vt fas est supplicibus honorariúntque procul magis. (runt,
Viuebat autẽ latus cum pulchros pedes habente Electryona
Sua uxore. Celeriter autem nos vertentibus annis
Nati fuimus, neque mentibus similes, neque intellectu,
Et tuus pater & ego. huius quidem mentis eripuit Iupiter,
Qui relinquens & suam domum, & suos parentes,
Venit honoraturus iniquum Eurystheum,
Miser. profectò valde suspirabat, in futurum
Suam calamitatem dolens, quæ non reuocabilis est.
Sed mihi fortuna molesta commisit certamina,
ἐπίτ. *O chare. sed tu citius cape habenas purpureas, (gens,*
Equorũ pedibus velociũ. valde autẽ mentibus audaciã au-
Adhortatio. *Rectè habeto velocem currum, & pedibus velocium robur*
equorum,
Nihil subueritus fragorem Martis homicidæ,
Qui nunc vociferans circumferit sacrum nemus
Phœbi Apollinis longe-sagittantis regis,
Attamen quamuis fortis existens satiatur bello.
Hunc autem vicissim alloquutus est irreprehensibilis Iolaus:

Ἔνθα καθεζόμενος, φρεσὶ μέδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτὴ μὲν γὰρ νυκτὶ Τανυσφύρῳ Ἠλεκτρυόνης 35
εὐνῇ καὶ φιλότητι μιγεῖσ', τέλεσεν δ' ἄρ' ἐέλδωρ.
Αὐτὴ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος ἀγλαὸς ἥρως
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο οἶκόνδε δόμονδε.
Οὐδ' ἔγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ὤρτ' ἴεναι πρίν γ' ἧς ἀλόχου ἐπιβήσεται ἀντῆς· 40
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αὐτοῦ ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπαστὸν ὑποσκεδόῃ κακότητα
Νέσσου ἐκ' ἀγαλέης, ἢ καὶ κρατερῆς ἐκ δεσμοῦ,
Ὡς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων, χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε φίλως τε ἑοῦ δόμον εἰσαφίκανε· 45
Παννύχιος δ' ἄρ' ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ θαλάμοιο,
Τρηπόμενος δώροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡδὲ, θεῷ δμηθεῖσα καὶ αἰνῇ πολλὸν ἀρίστῳ,
Θῆκεν ἐν ἐπαπύλῳ δίδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκέτι τὼ ὁμοφρονέοντε (κασιγνήτω γάμβρω ἔσθην) 50
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μάλ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ἡρακληείην.
Τὸν μὲν, ὑποδμηθεῖσα κελαινεφέϊ Κρονίωνι,
Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι,
Κεκευθυῖα γείνατ' τὸν μὲν, βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα, 55
Τὸν δ', Διὶ Κρονίωνι θεῶν σημάντορι πάντων.
Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρηϊάδην μεγάθυμον·
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένεϊ ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὃν Ἄρηα ἄπυν πολέμοιο,
Τώ γε σέ λαμπομένοις σέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο· 60
Ἑσταότ' ἐν δίφρῳ. χθὼν δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δ' ἀμφίδδεε πᾶσα,
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων·
Ἅρματα δ' ἀμφίκυρτα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον
Ἵππων ἐιθέων. κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων, 65
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήϊον ἐκπροχέειν τε
Χαλκῷ δ' ῥώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ ἀγχοτάτω ἐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων·
Αὐτὸς γὰρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην·
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου 70
Λάμπετο κῶν αἰ φοῖβε θεοῦ πυκνῶν τε καὶ αὐτῶ
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμοῖσ' ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνῳ
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατενάντιον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι 75
Ἐξ ὤμων ἐπέτυκον ὑπ' εὐφαρέσι μέλεσσιν.
Ὃς ῥα τόθ' υἱὸν ἀγαθὸν ἐνηέα κρατερὸν Ἰόλαον,
Ἥρως Ἰόλαε βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Ἠπ μετ' ἀθανάτοις μάκαρας, τοὶ ὄλυμπον ἔχουσιν,
Ἠλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' ἐυστέφανον ποτὶ Θήβας 80
Ἦλθε λιπὼν Τίρυνθον ἐυπύργον πόλιν ἔθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' ἀρυμετώπων.
Ἷκτο δ' ἐς Κρέοντα καὶ Ἡνιόχην ταναύπελον,
Οἳ ῥά μιν ἠασάζοντο καὶ ἄρμαθα πάντα παρῆκον,
Ἠ. δίκη ἐδ' Ἱκέτησι· πόνον δ' ἄρα κηδέσι μᾶλλον.
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐυσφύρῳ Ἠλεκτρυόνῃ
Ἠ. ἀλόχῳ. τόχα δ' ἄμμες ὀπιπλομένων ἐνιαυτῶν
Γειόμεθ', οὔτε φυὴν ἐναλίγκιοι οὔτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ. τῶ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς,
Ὃς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον σφετέρους τε τοκῆας, 90
Ὤχετο πιμνήσων ἀλιτήμονος Εὐρυσθῆος,
Σχέτλιος. ἦπου πολλὰ μετεστενάχιζε τ' ὀπίσσω,
Ἠν ἀτῆς ἀχέων· ἡ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὸς ἐπέτελλε' ἀέθλους.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἐλ' ἠΐα φοινικόεντα 95
Ἵππων ὠκυπόδων· μέγα γὰρ σθένος ἀέξει,
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα καὶ ὠκυπόδων ἀέθλων ἵππων·
Μηδὲν ὑποδδείσας κτύπον Ἄρεος αὐδροφόνοιο,
Ὃς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβου Ἀπόλλωνος ἑκατηβόλου ἄγκυστος· 100
Ἡμὶν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἄαπτα πολέμοιο.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἰόλαος,

Ἠδεῖ,

Ἦθεῖ, ἦ μάλα δή τε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Τιμᾷ σὴν κεφαλὴν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
Ὃς Θήβας κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόλιν.
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σῇς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρῃαι.
Ἀλλά γε δύσετο τάχ' ἀρήϊα, ὄφρα τάχιστα
Δίφροις ἐμπελάσωσι τε Ἄρηός δ' ἡμέτερόν τε
Μαρνώμεθ', ἐπεὶ οὔ πω ἀτάφοιστον Διὸς υἱόν
Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίξεται· ἀλλά μιν οἴω
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμώμους Ἀλκείδαο,
Οἳ δή σφι ἀρηΐφιλοι εἰσι, λιλαιόμενοι πολέμοιο.
Φυλόπιδα σώσειν τά σφιν πολὺ φίλτερα δείπνου.
Ὡς φάτο. μειδήσας δὲ βίην Ἡρακληείην,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γὰρ νύ οἱ ἄρμοσα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα,
Ἥρως ὦ Ἰόλαε διοτρεφὲς ἠΐε πάλαι
Ὑσμίνης τηνικῆδε· σὺ δ' ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ὡς καὶ νῦν μέγας ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντα ἀναστρωφᾷς, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνῃαι.
Ὡς εἰπὼν, κνημῖδας ἐρεχάλκοιο φαεινοῦς,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμησιν ἔδησε.
Δοῦπτεν δ' αὖ θώρηκα περὶ στήθεσιν ἑσσάμενος
Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὃν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κούρη Διός, ὅν ποτ' ἔμελλε
Τὸν πρῶτον στήσεσθαι ἐφορμήσασθαι ἀέθλοις.
Θήκατο δ' ἀμφ' ἄμοισιν ἀρὴν ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀήρ, κοίλῳ δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρῃ
Καββάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ρηγμῖνοι, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θανάτοιο τ' ἔχον καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δ', ἐξεσοί, πεπεμμένοι· αὖτ' ἄρ' ὄπισθεν
Μορφνοῖο φλεγύαο κεκαλυμμένοι πτερύγεσσιν
Ἦσαν. ὁ δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον εἵλετο χαλκῷ·
Κρατὶ δ' ὀξὺ κόρυθι κυνέην εὐπυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ὀπὴ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
Ἥτ' ἔρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.
ΧΕΡΣΙ γε μὲν σάκος εἷλε παναίολον· οὐδέ τις αὐτὸ
Οὔτ' ἔρρηξε βαλὼν, οὔτ' ἔθλασε δαΐδματος ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ πτάνῳ λάμπε τε ἐλέφαντι
Ἠλέκτρῳ δ' ὑπολαμπὲς ἕλιξ, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυανοῦ δ' ἀμφὶς ἔχε κύκλα κελαινά.
Ἐν μέσῳ δ', δράκοντος ἕλιξ φόβος· οὐπὶ φαλῴς,
Ἐμπαλιν ὀσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τοῦ καὶ ἐδόντων μὲν πλῆτο στόμα λυγρὰ θεόντων,
Δεινῶν, ἀπλήστων· ὀπὴ δ' βλοσυρῶπις ἀνοίγου
Δεινὴ ἔρις πεπότητο, κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν,
Σχετλίη, ἥ τε νόον τε καὶ ἐν φρένας εἵλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντίβιον πόλεμον Διὸς υἱῖ φέρεσκον.
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθονὸς ἐνέρτερον ἀΐδος εἴσω
Αὐτῆμ' ὀστέα δ' ἔσφι κατὰ γαίης σκεπάσσει,
Σειρὴν ἀζαλέοιο· κελαινὴ πύθεται ἄρη.
Ἐν δὲ περιωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο,
Ἐν δ' ὁμαδός τε φόβος τ' ἀνδροκτασίη τε δεδήει.
Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐτέτυκτο, ἐν δ' ὀλοὴ κήρ,
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεόκτατον, ἄλλον ἄνευον.
Ἄλλον τεθνηῶτα κατ' μάθον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἷμα δ' ἔχ' ἀμφ' ὤμοισι δεδρόμενον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένῳ, κεκαχηότι τε βεβεώτι.
Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ἐπὶ φατειῶν
Δώδεκα· τοὶ φόβεσκον ὅσοι χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Οἵτινες ἀντίβιον πόλεμον Διὸς υἱῖ φέρεσκον.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν κεκαχὴ πέλε οὔτε μάχοντο
Ἀμφιγυωνιάδης, τὰ δ' δαίετο θωῦτα ἔργα.
Σπάρματα δ' ὣς ἐπέφαντο ἰδεῖν δράκοσι δράκοντες
Κυάνεα κατ' νῶτα, μελανθησαν δὲ γένεια.
Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλουνῶν ἔσαν ἠδὲ λεόντων
Ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων τ' ἰεμένων τε·
Τῶν καὶ ὁμιλαδὸν ἔσχε πόνον· οὐδέ κε τώγε
Οὐδέτεροι ζείτην, φείοντο γε μὲν ἀνχένας ἄμφω.

O patrue, certè valde iam pater hominúmque deorúmque
Honorat tuum caput, & taureus Neptunus, (ἡ. ἡ θεῶν.
Qui Thebes arcem habet, & conseruat vrbem:
Qualemnam & istum mortalem fortéque magnúmque
Tuas ad manus agunt, vt gloriam bonam sumas.
Sed iamiam indue arma bellicosa, vt celerrime (Ab honesto.
Curribus appropinquantes, & Marti nostro, (A præmiis.
Pugnemus, postquam neque intrepidum Iouis filium,
Neque filium Iphicli timebit. sed ipsum puto (Ardor & primitudo iuuenilis.
Fugiturum duos filios irreprehensibilis Alcidæ,
Qui iam prope ipsos vadunt, cupientes belli
Cædem statuere, quæ ipsis multo præstantiora dapibus.
Sic dixit: subrisit autem vis Herculana, (ἡ. φέρτερα.
Animo gaudens. valde enim sibi accommoda dixit.
Atque ipsi respondens verbis pennatis alloquutus est: (ἡ. Μέθ.
Heros ô Iolaë diuine, non amplius procul
Pugna aspera: tu autem vt prius eras bellicosus,
Sic & nunc magnum equũ Arionem, nigras setas habentem, (Arion equus Herculis.
Quacunque conuerte, & auxiliare quantisper potes.
Sic fatus, ocreas eris splendentis,
Vulcani inclita dona, circa crura posuit. (Hercules ad pugnã instruitur.
Secundò rursus thoracem circa pectora induit,
Pulchrum, aureum, valde varium, quem sibi dedit
Pallas Minerua filia Iouis, quando debebat
Primum suspiciosa struere certamina.
Posuit autem circa humeros nocumẽtis propulsorem ferrum
Terribilis vir, & canam circa pectora pharetram
Coniecit retrò, multi autem intus sagittæ (Tela venenato cuspide.
Rigidæ, lethi obliuisci vocem facientes datrices.
Antrorsum quidem mortem habebãt, & lacrymis luctum: (ἡ. δ' τοῦ ἔσωθεν.
Media autem, rasiles longè, sed retro
Colorata aquilæ occultatæ pennis
Erant. ille autem terribilem lanceam, acutam, ardenti ferro:
Capiti autem potenti galeam bene factam imposuit,
Ingeniosam, ex adamante, temporibus congruam,
Quæ seruabat caput Herculis diuini (aliquis
MANIBVS autem scutum cepit vndique varium, neq, (Clypei Herculis elegantissima & admirabilis descriptio.
Neque rupisset vulnerans, neque fregisset, mirabile visu.
Totum quidem in circulo gypso albo, & ebore,
Et Electro subsplendidum erat, & auro lucenti
Splendens, nigro autem circuli discurrebant.
In medio autem draconis erat terror non narrabilis. (ἡ. κυανῶ.
Retro oculis igne splendentibus aspiciens. (rentibus,
Cuius & dentibus quidem implebatur bucca albiter discur-
Crudelibus, implacabilibus. In terribili autem aspectu
Grauis Lis volabat, galeata perturbatione hominum,
Improba, quæ & intellectum & mẽtem capiebat hominum,
Quicunque obuiam bellum Iouis filio ferrent.
Quorũ & anima quidẽ terrã ingrediuntur, intra infernum
Ipsorum: ossa verò ipsis carne corruptæ,
Sirio sub arido nigra putrefacit terra. (ἡ. μετ' ἀγῆ. ὑποτύπω νίκης acerrimæ pugnæ.
Ibi expulsatioq̃, retroq̃ fugatio picta erat:
Ibi & tumultus & terror, et hominum cædes ardebat,
Ibi discordia, ibi fragor discurrebat: ibi perniciosa Parca
Alium viuum habẽs nouiter sauciatum, aliũ non sauciatũ:
Alium mortuum in conflictu, trahebat per pedes.
Palliũ autẽ habebat circa humeros valde funestũ sanguine
Terribiliter aspiciens, strepitúque grauata (hominum,
Ibi serpentum capita terribilium erant, non enarrabilium,
Duodecim, quæ terrebant in terra nationes hominum,
Quicunq̃ bellum obuiam Iouis filio ferrent.
Illorum & dentiũ quidem crepitatio erat, quando pugnaret
Filius Amphitryonis. & ista lucebant miranda opera.
Puncta autem veluti quædam videbantur videre horribilibus draconibus. (ἡ. θαυμαστὰ.
Nigra supra tergora: nigrescebant autem barbæ. (ἡ. κυάνεοι.
Ibi aprorum greges masculorum erant, & leonum, (Leonũ & suum inter se certamen.
Inter se aspicientium, irascentium, & mordere cupientium
Horum & congregatim acies ibant. neque isti, (ἡ. ὁμιλαδὸν.
Neque alij tremebant. horrebant siquidem collis ambæ.

Iam enim ipsis iacebat magnus leo, circa autem apri
Bini priuati animas. & apud ipsos niger (cadentes
Sanguis stillabat in terram. aliqui autem depressis ceruicib.
Iacebant mortui à crudelissimis leonibus, (dum
Qui adhuc magis incitabantur, & irascebantur ad pugnan-
Vtrinque masculique sues, alacrésque leones.
Ibi erat pugna Lapitharum pugnatorum,
Et Cenea circa regem, & Dryanta Pirithoúmque,
Hopleúmque Exadiúmque, Phaleriúmque, Prolochúmque,
Mopsiúnque Ampyci filium Titaresium, florem Martis:
Theseáque Aegei filium, similem diis immortalibus:
Argentei, aurea circa corpus arma habentes.
Centauríque ex altera parte contrarij congregabantur,
Circa magnum Petraum, & Asbolum augurem,
Arctumq; Vriumq; nigrasq; setas habentem Mimanta,
Et duos Peuci filios, Perunedeáque Dryalúmque:
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Et irruebant tanquam viuis existentes.
Lanceis & abietibus propè porrigebantur.
Ibi Martis terribilis velocipedes stabant equi,
Aureis. ibi & ipse spolia ferens perniciosus Mars,
Hastam in manibus ferens, pedestribus imperans,
Sanguine purpureus, tanquam viuos spolians,
Currum ascendens, iuxta autem Deimúsque Phobúsque
Stabant, cupientes bellum ingredi hominum.
Ibi Iouis filia predatrix Minerua,
Et similis, tanquam ad pugnam volens se armare,
Lanceam habens in manibus, aureámque galeam,
Et thoracem circa humeros, & ibat ad pugnam graue-
Ibi erat immortalium deorum sacer chorus. & ibi in medio
Desiderabile quiddam personabat Latona & Iouis filius,
Aurea cithara. Deorum autē pauimentum, purus Olympus.
Ibi Senatus, & fœlicitas infinita in circuitu erat,
Immortaliū in certamine. dea autē duces erant cantilenæ,
Musæ Pierides, stridulè canentibus similes.
Ibi verò portus tutus indomiti maris
Circulari forma factus erat ex toto solido stanno,
Inundanti similis, multi tamen in medio ipsius
Delphines, hac & illac discurrebant, pisces capientes,
Natantibus similes. duo autem supra inflantes aquas
Argentei delphines inuadebant mutos pisces.
A quibus ærei tremebant pisces. sed in litoribus
Sedebat vir piscator apparens. habebat autem in manibus
Piscibus rete abiecturo similis.
Ibi erat bene comata Danaës eques Perseus,
Neque vtique attingens scutum pedibus, neque loge ab ipso
Mirum magnum cogitatu: quoniam nullo pacto infixus erat.
Sic enim manibus ipsum fecit inclytus vtroq; crure Claudus
Aureum. circa autem pedes habebat alatas calceamenta.
Humeris autē ipsum circa se nigra vagina inclusus ensis ia-
Ferreus, ex loro. Ille autem vt imaginatio volabat. (cebat.
Omne autem dorsum habebat caput grauis monstri (visu
Gorgoos. circa autem ipsum speculum discurrebat, mirabile
Argenteum. valli autem suspensi erant lucidi,
Aurei, grauis autem circa tempora regis
Iacebat Orcigalea, noctis tenebram graue habens.
Ipse autem festinanti & rigenti similis,
Perseus Danaës filius extendebatur. Ille autem post ipsum
Gorgones inapplicabilésque & inenarrabiles promptæ stabant,
Cupientes capere: & in viridi adamante
Ascendentibus, resonabat scutum magno tumultu
Acutè & stridulè. & in zonis dracones
Bini dependebant, & attollebant capita,
Lingebant autem vtiq; illi, & impetu imprimebant dentes,
Asperè aspicientes, & in grauibus capitibus (ipsos
Gorgoneis agitabatur magnus terror. qui verò contra
Homines pugnarent, bellica arma habentes:
Aliqui quidem pro sua vrbe suisque parentibus
Pestem arcentes: aliqui autem procurrere promptis:

Ἤδη γὰρ σφιν ἔκειτο μέγας λὶς, ἀμφὶ δὲ κάπροι
Δοῖοι ἀπουρά μῶμοι ψυχάς. κὴ δ' σφι κελαινὸν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ. οἱ δ', αὐχένας ἐξεεπόντες,
Κείατο τεθνειῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέοισι. 175
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγείρεσθον* κοτέοντε μάχεσθαι,
Ἀμφότεροι, χλοῦναί τε σύες, ἠεροπά τε λέοντες.
Ἐν δ' ὑψ ὑψιμέων Λαπιθάων αἰχμητάων.
Καυέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φαληρά τε, Πρόλοχόν τε, 180
Μόψον τ' Ἀμπυκίδην Τιτηρήσιον, ὄζον Ἄρηος,
Θησέα τ' Αἰγείδην, ἰδνείκελον ἀθανάτοισιν·
Ἀργύρεοι, χρύσεια δὲ κὴ τεύχε' ἔχοντες.
Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο
Ἀμφὶ μέγαν Πετρῶον, ἠδ' Ἄσβολον οἰωνιστήν. 185
Ἄρκτον* θ' Οὔριόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε Δρύαλόν τε·
Ἀργύρεοι, χρυσέας, ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναΐκτεον ὥστε ζωοὶ ἔμεν ἠὲ ἔοντες,
Ἐγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃσι· κατοχθὶ δὲ νειαιρῶντο. 190
Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο πόδωκεες ἕστασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ κὴ αὐτὸς ἐναρήσεος οὖλος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, φρυλέεσκε κελεύων,
Αἵματι φοινήσσων, ὥστε ζωοὺς ἐναρίζων·
Δίφρῳ ἐμβεβαώς· ἄμφὶ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε 195
Ἕστασαν, ἱέμενοι πόλεμον κατὰ δῆμον ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ ἀγάλλετο Τριτογένεια,
Τὴν ἰκέλη ὥστε τε μάχην ἐθέλουσα πορύσσειν,
Ἐγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ, χρυσείῃ τε περιφάλαρα,
Ἀγκάλη τ' ἀμφ' ὤμοις. δεῖδε δ' ὀχέων φύλοπιν αἰνήν. 200
Ἐν δ' ἠὲ ἀθανάτων ἱερὸς χορὸς ἐν δ' ἄρα μέσῳ
Ἱμερόεν κιθάριζεν Λητοῦς κὴ Διὸς υἱός
Χρυσείῃ φόρμιγγι. θεῶν δ' ἕδος ἀγλαὸς ὄλυμπος·
Ἐν δ' ἀγορὴ, ἠδὲ δ' ὄλβος ἀπείρεσιν ἐστεφάτωτο·
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι. θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς 205
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομένῃσι εἰκῆαι.
Ἐν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πεποιήσθου κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος· πολλοί γε μὲν ἀμφίσσον αὐτῇ
Δελφῖνες τὴ κὴ τῇ ἐδόνεον ἰχθυάοντες, 210
Νηχομένοις ἴκελοι. δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες
Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐδόνεον ἔλλοπας ἰχθύς,
Τῶν ὑπὸ χάλκεοι τρέον ἰχθύες. αὐτὰρ ὀπ' ἀκτῆς
Ἧστο αἰνὴρ ἀγρευὴς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἐπορρίψοντι ἐοικώς. 215
Ἐν δὲ λιμὴν εὔκομον Δαναΐς τέκος ἱππότα Περσεὺς,
Οὔτ' ἄρ ὀπ' ἀμφοτέρων σάκος ποσὶν, οὔτ' ἐπὶ χεῖρας·
Θαῦμα μέγα φράσασθαι· ἐπεὶ ἀδαμῆ ἐτέτυκτο.
Τὼς γὰρ μιν παλάμας τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Χρύσεον, ἀμφὶ δὲ ποσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα. 220
Ὠμοισιν δὲ μιν ἀμφὶ μελαίνεον ἄορ ἔκειτο
Χάλκεον· ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥστε νέμε' ἐπωτάτω.
Παῦ δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου,
Γοργοῦς. ἀμφὶ δὲ μιν κίδιον θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀργυρέῃ· δεσμοὶ δὲ μιν κίδιον θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Χρύσεοι· δεινὰ δὲ κὴ ἀεὶ κροτάφοισιν ἄνακτος
Κεῖτ' ἄϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
Αὐτὰρ δὲ κατόπισθεν κὴ ἐρρίγοντι ἐοικὼς
Πρόσω Δαναΐδης ἐπεταίνετο τρομέων τε μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε κὴ ὑ φατεὶ ἐρρώοντο, 230
Ἱέμεναι μαπέειν. δεῖδε δὲ χλωρὸν ἀδάμαντος
Βαιστεῶν ἰάχεσκε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ
Ὀξέα κὴ λιγέως. δεῖδε δὲ ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπωρεωῦτ', ἐπιπρωτοντε κάρηα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τόγε, μάρψει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας 235
Ἀγχὶ δερκομένω· δεῖδε δὲ δεινοῖσι κεφαλῆσι
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας φόβος· οἱ δ' ἰόντες
Ἀνδρες ἐμῳρόεσσιν, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν, ὑπὸ σφετέρης πόλιος σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμυνόντες· τοὶ δὲ, προθέειν μεμαῶτες. 240

Πολλοὶ

ϰ. κέντ-ντι. Lapithæ cum Centauris congressi sunt in nuptiis Pirithoi ad quas allusum videtur.

Centauri.

ϰ. δυέειν τε.

Mars Minerua prælio inter sunt.

Minerua.

Deorum concilium.

Portus imago.

Perseum clypeo anteuolantē fingit.

Perseus interfecta Medusa fugit.

ϰ. νόμενα τοῦτο.

Orcigalea inuisibilem se fecit.

Homerum imitatus hoc loco.

Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔπι δῆριν ἔχοντες,
Μάρναντ'. αἱ δ' γυναῖκες ἐϋδμήτων* ὀπὶ πύργων
Χάλκειον ὀξὺ βόων, χερὶ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς,
Ζωὸν ἴκελαι, ἔργα κλυτοῦ Ἡφαίστοιο.
Ἀνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν,* γήραί τε μέμαρπον, 245
Ἀθρόοι ἐκτοθεν πυλέων ἔσαν, αὐὰρ δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, θεὶ σφετέρεσσι τέκεσσι
Δειδίότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον. αἱ δ' μετ' ἀυτὴν
Κῆρες κυάνεαι, λύκοις ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δειναὶ, βλοσυραί τε, δαφοινοί τ' ἄπληστοί τε, 250
Δῆριν ἔχον θεὶ πεσόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν. ὃν δ' πρῶτον* μεμάροιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεούτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλοις. ψυχὴ δ' ἀϊδόσδε κατέῃσι
Τάρταρον ἐς κρυόεντ'. αἱ δ' φρένας οὔτ' ἀρέσαντο 255
Αἵματος αὐδρομέου, τὸν μὲν ῥίπασκον ὀπίσω,
Αὖθις δ' ὅμαδον κὴν μῶλον ἐδύρετο αὖτις ἰόσσω.
Κλωθὼ κὴ Λάχεσίς σφιν ἐφέστασαν. ἡ μὲν ὑφήστων,
Ἄτροπος, οὔτι πόλυς μεγάλη θεός,* ἀλλὰ κὴ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἀλλάων προφερής τ' ἦν πρεσβυτάτη τε. 260
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔδεντο·
Δειναὶ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι δυμήνασαι,
Εν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἐπόσσατο.
Παρ δ' Ἀχλὺς εἱστήκει δλιοσαυχρή τε κὴ αἰνή,
Χλωρὴ, αὐσαλέη, λιμῷ κατατηκομένη, 265
Γοωοπαχής· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν.
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξα ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔρευθε· κὴ δ' ἄπληστον σταθεῖσα
Βεβήκει· πολλὴ δ' κόνις κατεκλύσθη ὤμοις,
Δάκρυσι μυδαλέη. θεῖα δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν· 270
Χρυσείαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀρᾶραι
Ἑπτὰ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον. τοὶ μὲν γὰρ ἐϋπωλοῦ ὑπὸ ἁπήνης
Ἡγεντ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Τῶν δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε 275
Χρσὸν ἐπὶ δμώων· τοὶ δ' * ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἕκιον, τοῖσιν κὴ χορεῖ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπὸ λιγυρῶν συρίγγων ἴεσαν ἀυδὴν
Ἐξ ἀπαλῶν στομάτων, θεὶ δ' σφισιν ἄγνυτο κὴχή·
Αἱ δ' ὑπὸ φορμίγγων αὔαρον χορὸν ἱμερόεντα· 280
Ἐνθὲν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ,
Τοίγε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ κὴ ἀοιδῇ,
Τοίγε μὲν αὖ γελόωντες· ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἕκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χορεί τε
Αγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ θεσπέσιοι πόλιν θ' 285
Νῶν θ' ἵππων ὀπίσωντες ἐδίνεον. οἱ δ' ἀροτῆρες
Ηρειχον χθόνα δῖαν· ὀπισθοτάδιν κὴ χιτῶνας
Εσάλατ'. αὐτὰρ ἔλυβα δὺ λίθον· οἵγε μὲν ἄμων
Αἰχμῆς ὀξείῃσι* κορωνίσσοντα πέτηλα,
Βειδομένα καχόων, ὥστε Δημήτερος ἀκτίν· 290
Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, κὴ* ἔμπλον ἀλωλύ·
Οἱ δ' ἐτέρων οἴνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' * ἐς ταλάρους ἐφόρεον ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκοὺς κὴ μέλανας βότρυας, μεγάλων ὑπὸ ὄρχων,
Βειδομένων φύλλοισι κὴ ἀργυρέης ἐλίκεσσιν. 295
Οἱ δ' αὖτ' * ἐς ταλάρους ἐφόρεον. θεῖα δὲ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα θεοῖφρονος Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι κὴ ἀργυρέοισι κόμαξι.
Τῷ γε μὲν οὖν παίζοντες ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος
Βειδόμενος σαφυλῆσι. μελαίνετο γε μὲν αὖθις· 300
Οἵγε μὲν ἐτράπετον, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πυξ τε κὴ ῥιμφαδίν. τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἤρεον
Ανδρες θηρευταὶ, κὴ καρχαρόδοντε κύνε θεῶ,
Ἱέμενοι μαπτεῖν, οἱ δ' ἐέλδωρ* ὑπαλύξαι.
Παρ δ' αὐτοῖς ἵππῃς ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις 305
Δῆριν ἔχον κὴ μόχθον. ἐϋπλεκέων δ' ὀπὶ δίφρων
Ηνίοχοι βεβαῶτες ἐφέσσαν ὠκέας ἵππους,
Ρυτὰ χαλαίοντες· τὰ δ' ὀπισθοτάδιν πέτοντο
Αρματα κοππεύοντ', ὀπὶ δ' πλήμναι μεγ' ἀϋτεῦν.

Multis quidem iacebãt, plures etiã contentionem habentes,
Pugnabant & mulieres bene factis in turribus κ ὀπὶ.
Ferreè acutè clamabant, & dilacerabant unguibus genas,
Viuis similes, opera inclyta Vulcani.
Viri autem qui seniores erant, senectutémque ceperant, κ. γηραὶ τ' ἐμέμαρπον,
Congregati extra portas erant, & diis
Manus extendebant beatis, prosuis filiis
Timẽtes. rursus. v. aliqui aliy pugnã habebãt, ipsa. a. ad ipsos
Parca nigra, albos concutientes dentes,
Graues voce, & terribiles aspectu, & funeste, & insatiabiles,
Contentionẽ habebant de cadentibus. omnes autẽ cupiebãt
Sanguinem nigrum bibere: & quem primùm rapuissent
Iacentem vel cadentem nuper saucium, circa quidem ipsum κ. μάρποιεν
Iaciebant unques magnos, animam in orcum vt dimuterẽt,
Tartarum ad frigidum. illa autẽ mentes statim vt placassent
Sanguine humano, hoc cadauer proiciebant retro.
Retro autẽ ad clamorẽ & conflictũ discurrebant iterũ eũtes:
Et Clotho & Lachesis ipsis instabãt, & quidem aliquanto
Atropos: neque erat magna dea, sed certe illa (minor
Istarum quidem aliarum præstantior erat, & antiquior.
Omnes autem circa vnũ hominem pugnam acerbã faciebãt: κ. ἀλλ' ἔ. ἔ. ἔ.
Grauiter autem ad inuicem aspiciebant oculis irata.
Ibi unques manúsque audaces equabant,
Et iuxta Achlys adstabat, immisáque & grauis,
Viridis, sicca fame cadens,
Genua pinguis. longè verò unques manibus suberant.
Cuius quidem ex naribus mucores fluebãt, ex maxillis autẽ
Sanguis stillabat ad humum. illa autem immense ridens
Stabat. multus autem pulvis superflorebat humeros,
Lacrimis humida. iuxta autem bene turrita vrbs virorum.
Aurea autem ipsam habebant super foribus adaptata
Septem portæ. viri autem in conuiuiis & choreis
Delectationem habebant. ij enim in bene seruante curru
Ducebãt viro mulierẽ. multus autem Hymenæus oriebatur.
Longe autem ab ardentibus facibus lumen inuoluebatur
Manibus in ancillarum, quæ & splendoribus florida
Anteibant. quas & choreæ ludentes sequebantur. κ. ἀγλαΐ. ἔ.
Aliy quidem sub stridulis tibiis mittebant vocem
Ex teneris oribus. in ipsis autem frangebatur sonus.
Alia verò sub citharis reducebant chorum dulcem.
Inde. a. rursus ex altera parte iuuenes lasciuiebãt sub tibia.
Aliy quidem rursus ludentes, sub choreæ & cantu,
Aliy quidem rursus ridentes sub tibicine unusquisque
Anteibant. omnem autem vrbem & conuiuia, & tripudia,
Et splendores habebant. aliy autem rursus ante vrbem
Terga equorũ inscendentes discurrebant. aliy autẽ aratores
Rumpebant terram diuam, ornatéque vestes
Gerebãt succinctas: sed erat profunda seges aliy quidẽ metẽ-
Cuspidibus acutis rostrata folia, (bant.
Granata spicis, tanquam Cereris fructum. κ. κορωνίσ. ἀκτίν.
Aliy in manipulis ligabant, & implebant aream.
Aliy vindemiabant vites, falces in manibus habentes. κ. ἔμπλον.
Aliy autem rursus in cistellas ferebant à vindemiatoribus:
Albos & nigros racemos, magnis à pulvinis κ. ὑπὸ τρυγητ.
Oneratis foliis & argenteis clauiculis. ὀρχ. ἐλίκ.
Aliy rursus in cistas ferebant. iuxta autem ipsos pulvinus
Aureus erat (inclyta opera solertis Vulcani) κ. ὑπὸ τρυγητ.
Concussus foliis & argenteis palis. ὀρχ. ἐλίκ.
Aliy quidem igitur ludentes, sub tibicine quilibet,
Oneratus vuis: nigrescebant autem quidem istæ.
Aliy quidem vertebant, & hi hauriebant, & illi pugnabant
Pugilatérque & luctando. aliy autem pedibus veloces lepores
Viri venatores, & duo dentati canes iuxta (venabantur
Cupientes capere, illi verò cupientes aufugere.
Apud ipsos autẽ equites habebãt laborẽ. circa verò certamẽ κ. ἀπαλύ.
Contentionem habebant, et laborem, bene verò complicatos ἔ. ἔ.
in currus
Auriga ascendentes immittebant veloces equos:
Frena laxantes, at illi strepentes volabant,
Currus compacti, orbilia verò valde resonabant.

Alij quidem immensum habebant laborem. neque vnquã
Victoria expediebatur, sed anceps habebant certamen.
Istis autem & propositus erat magnus tripus intra certamẽ,
Aureus, inclyta opera solertis Vulcani.
Circa autem oram fluebat Oceanus pleno similis:
Omne autem continebat scutum, valde varium. & in ipso
Cygni aërinoli valde clamabant. qui certe multi
Natabant in summa aqua, & iuxta pisces gestiebant,
Mirabile visu, etiã Iouis grauistrepentis: cuius propter cõsilia
Vulcanus fecit scutum & magnum & solidum,
Aptans manibus. quod quidem Iouis fortissimus filius
Vibrabat firmiter, & in equestrem saliebat currum.
Similis fulguri patris Iouis caprigeri,
Leuiter vadens. cui auriga fortis Iolaus
Biga conscensa direxit flexibilem currum. (nerua,
Prope autem ipsis venit dea faciem glaucam habens Mi-
Et ipsos vocans, verba alata alloquuta est,
ἡ. θωυ. σιο'. *Saluete Lyngei prosapia Telecleti.*
Nunc Iupiter fortitudinem vobis det beatis imperans,
Et Cygnum interficere, & inclyta arma spoliare.
ἡ. δ' τα ἔ. πος ἐξερέω. *Aliud autem tibi quoddã verbũ dicã. longe præstantiss. po-*
Quod iam Cygnum dulci sæculo priuaueris, (pulorum:
Hunc quidem postmodum ibi relinquere, & arma illius.
ἡ. θὸ τοῦ τε. *Ipse autem hominũ corruptorum Martem post terga seruãs,*
Quando denudatum scuto ab ingenioso
Oculis videris, tum sauciato acuto ferro.
Statim autem recedito. Quoniam tibi non fatale est,
Neque equos capere, neque inclyta arma ipsius.
Sic fata, in bigas ascendit diua dearum,
Victoriam immortalibus manibus & gloriam habens,
Celeriter. tunc iam vsque generosius Iolaus,
Terribiliter equis acclamauit, illi autem ab increpatione
Perniciter ferebant celerem currũ, pulueremq; facientes cãpo,
Quoniam ipsis vires immisit cæsios oculos habens Minerua,
Scutum concutiens. circum genuit autem terra.
ἡ. σεισ. ἐκχεον. *Illi autem simul procedebant, similes igni vel procellæ,*
Cygnus equorum domitor, Marsq; insatiabilis clamore.
Istorum autem equi quidem posteaquam obuiãtes adinuicẽ
Stridule hinniuerunt, & circa ipsos frangebatur sonitus,
Istorum prior affata est fortitudo Herculea:
Heus Cygne, quid nobis prohibetis veloces equos,
Hominibus qui & laboris & erumnarum peritissimus?
Sed extra habe bigas bene ornatas, & à via
Cede extra eundo. Trachinam autem tibi veho,
Ad Ceycem regem. ille enim & potestate & verecundia
ἡ. αὖ. *Trachinis præcellit. tu quoque satis scis & ipse.*
Huius enim vxorem habes natam, Themistonœn nigros o-
culos habentem.
Heus, tu non quidem enim tibi Mars mortis finem
ἡ. τάχ. *Arcebit, siquidem nos concurremus in conflictu.*
Iam equidem & ipsum dico aliquando expertum esse
Lanceam nostram, quando in Pylo arenosa
Contrarius stetit mihi in pugna insatiabiliter furens.
Ter quidem à mea lancea percussus, incubuit terræ,
Vulnerato scuto. quarto autem percussi crus
Omni robore vrgens, & magnum scutum disrupi.
Pronus autem in pulueribus humi cecidit lanceæ impetu.
Atque ita infamis inter immortales factus est
Manibus ab nostris, relinquens spolia cruenta.
Sic dicebat. neque Cygnus, bene peritus hastæ, cogitabat
Huic obtemperans cohibere bigam trahentes equos.
Ac tunc à bene implicatis bigis desiluit statim ad terram,
Natisque Iouis magni, & Martis regis.
Auriga autem iuxta impulerunt pulchriuibos equos.
Horum autem irruentium pedibus substrepebat lata terra.
Ac veluti quando ab alto vertice montis magni
Saxa desiliunt, & inuicem cadunt,
Et multæ quercus alticomæ, multæ & abietes,
Et populi extensis radicibus rumpuntur ab ipsis,
Facile deuoluentibus, vsque dum ad planum perueniunt:

Οἱ μὲν ἄρ' ἀΐδιον εἶχον πόνον· οὐδέ ποτ' ἔφιν 310
Νίκη ἐπηνύδη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δ' ἐν φορύκετο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
Χρύσειος, κλυτὰ ἔργα φέρων Ἡφαίστοιο.
Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δ' συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δ' κατ' αὐτὸν 315
Κύκνοι ἀρσιπόται μεγάλ' ἔπτυον· οἶ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ὑπ' ἄκρον ὕδωρ, παρ' δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν, ἐν Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, ὅς ῥ' ἐβάλετο
Ἡφαιστος ποιῆσαι σάκος μέγα τε στιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς 320
Πάλλεν ὀπιπρατέων· ὀπὶ δ' ἱππείου θόρε δίφρου,
Εἰκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κοῦρα βιβᾶς· τῷ δ' υἱὸς ἐρατεὸς Ἰόλαος
Δίφρου ἐπιμβεβαὼς ἐδύνετο καμπύλον ἅρμα.
Ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη, 325
Καὶ σφέας θαρσύνουσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα,
Χαίρετε Λυγκῆος γένος ἠλεκτεοῖο,
Νῶϊ δὲ Ζεὺς κράτος ὔμμι διδοῖ μαχάρεσσιν ἀέθλων,
Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν καὶ ἐπὶ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο δέ σοι τόδ' ἔπος ἐρέω μέγα φέρτατε λαῶν· 330
Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς ἀΐων ἀμέρσῃς,
Τόν μὲν ἔπειτ' αὖθι λιπεῖν καὶ τεύχεα τοῖο,
Αὐτὸς δ' βροτολοιγὸν Ἄρηα φόβησ' τα δοκεύσας,
Ἐνθάκε γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἐνθ' ἀτάρβῃ ὀξέϊ χαλκῷ. 335
Αὖ δ' ἀναχάσασθαι· ἐπεὶ οὐ νύ τι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔτ' ἵππους ἐλέειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὡς εἰπὼν ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτης χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα,
Εὐρυμέδων· τότε δὴ ῥα διόγνητος Ἰόλαος 340
Σμερδαλέον δ' ἵππουσιν ἐκέκλετο· τοὶ δ' ὑπ' ἐμοκλῆς
Ῥιμφ' ἔφερον δοῦν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.
Ἐν γὰρ σφιν μένος ἦκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰχμὴ δ' ἀναστείσασα· πεσεν δ' ἄρα γαῖα.
Τοὶ δ' ἄμυδις προφέροντ' ἴκελοι πυρὶ νὲ δυέλλῃ, 345
Κύκνος δ' ἱππόδαμος καὶ Ἄρης ἀκόρητος ἀυτῆς.
Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειτ' ἀντήσαντοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, πεδὸν δέ σφιν ἄγνυτο ἠχή.
Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακληείη,
Κύκνε πέπον, τί νυ ταῦν ὀπίσσοτον ὠκέας ἵππους, 350
Ἀνδράσιν οἵ τε πόνου καὶ ἐλεεινῶν ἴδρεες ἐμοί;
Ἀλλὰ παρὸς ἔχε δίφρον εὔξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὸς ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελεύσω,
Ἐς Κήυκα αἴνακτα· ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος πρόφερεν κε. σὺ δ' αὖ μάλα οἶδα καὶ αὐτός· 355
Τοῦ γὰρ ὀπυίεις παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, ἦ μὲν δὴ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πολεμίζειν.
Ἤδη μὲν τέ φημι καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἐγχεος ἡμετέρης, ὅθ' ὑπὸ Πύλῳ ἠμαθόεντι 360
Ἀντίος ἔστη ἐμεῖο, μάχης ἄμετον μενεαίνων.
Τεῖς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,
Οὐτάμενος σάκεος· τὸ δ' τέτρατον, ἤλασα μηρόν,
Παντὶ μένει πεπύδων, δίφρῳ δ' μέγα σάκος ἄφαξα·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ. 365
Ἐνθάκε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
Χρεὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.
Ὡς ἔφατ'. οὐδ' ἄρα Κύκνος ἐνμμελίης ἐμνήσατο
Τῷ ὀπιπευδόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' ἀμπεχέων δίφρων θορεν αὖθι γαίαν 370
Παῖς τε Διὸς μεγάλου καὶ ἐνναλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἔπαλυν ἔλασαν καλλίπτερας ἵππους.
Τῶν δ' ὑποστενομένων χανάχιζε πατ' ἀρῆα χθών.
Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκουσιν, ὀπ' ἀμηχάνοις δὲ πέσωσι, 375
Πολλαὶ δ' δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἰγειροί τε τανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
Ῥιμφα κυλινδομένων, εἴως πεδίονδ' ἀφίκωνται·

Ὡς εἰ

Ὡς οἱ ὀξὺ ἀνηΰλοισι πόνον μέγα κικλήσκοντες.
Πᾶσα δ' Μυρμιδόνων τε πόλις κλειτή τ' Ἰαωλκὸς 380
Ἄρνη τ' ἠδ' Ἕλικη Ἀνθεά τε ποιήεσσα
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον· οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύριγγα. μέγα δ' ἔκπτυε μητέρα Ζεύς,
Κὰδ' δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανόθεν ψιάδας βάλε αἱματόεσσας,
Σῆμα πιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθυμοῦ παιδί. 385
Οἷος δ' ἐν βήσσῃς ὄρεος χαλεπὸς πελέσθαι
Κάπρος χαυλιόδων φερέοικε θυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδράσι θηρευτῆσι, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμώσας, ἀφρὸς δ' ὑπὲρ στόμα μασσομένῳπ
Λείβεται, ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντε ἐίκτην, 390
Ὀρθὸς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας ἀμφὶ τε δειρὴν·
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἵππων θῦρε δίφρου.
Ἤμος δ' χλωρῷ κυανόπτερος ἠχέτα τέττιξ
Ὀζῳ ἐρεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδῃ
Ἀρχόμενος, ὥτε πόσις καὶ βρῶσις θῆλυς ἔεργει· 395
Καί τε πεπυκασμένος τε καὶ ἠνεμόεσσα τε λειμὼν
Ἰδρεῖ ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει.
Τῆμος δὴ κέγχροισι τεταγλῶχες τελέθουσι
Τοῖς τε θέρει σπείρουσι, τὰ δ' ὀμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι κῆμα καὶ ἄχθος· 400
Τοὺς δ' ὤρου μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυγμαδὸς ὀρώρει.
Ὡς δὲ λέοντε δύο ἀμφὶ κτανόωσιν ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ὅτε σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δὲ σφ' ἴαχὴ ἀράβος θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥστ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι, 405
Πέτρῃ ἐπ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθω
Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ αἰγοτέρης θ' ἁφόρου
Πίονος, ὅν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αὐζηέος ἀνὴρ
Ἰῷ ἀπὸ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλῃ
Χώρῳ ἀϊδρεὶς ἐών· οἱ δ' ὀτρηλέως ἐνόησαν. 410
Εὐθυμήσας δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὡς οἱ κεκληγόντες ὀξὺ ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ἔνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ἀφ' υἱὸς Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς σάκεϊ ἔμβαλε χάλκεον ἐγχος·
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκὸν, ἔρυτο δ' δῶρα θεοῖο. 415
Ἀμφιτρυωνιάδης δ' βίη Ἡρακλείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἐγχεῖ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπέρθε νωμήσας
Ἤλασ' ἐπικρατέως· ὑπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε
Ἀνδροφόνος· μελίη μέγα δ' ἔνθ' ἔμπεσε φωτός. 420
Ἤριπε δ' ὡς ὅτε τὰς δρῦς ἤριπε, ἣ ὅτε πέτρῃ
Ἠλίβατος πληγεῖσα Διὸς φολόεντι κεραυνῷ.
Ὡς ἔριπ' ἀμφὶ δέ οἱ βάλε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.
Τὸν μὲν ἔπειτ' ἔασε Διὸς ταλαεργὸς υἱός·
Αὐτὸς δ' βεστόλοιγον Ἄρη* ὁπόντα δοκεύσας, 425
Δεινὸν φῶν ἔσσυτο, λέων ὡς πόμαν κόρσας,
Ὅστε μάλ' ἐνδυκέως ῥηϊδίως κρατερεῖς ὀνύχεσσι
Σχίσας ὀξὺ τάχισα μελίφρεσνα θυμὸν ἀπηύρα.
Ἐμμενέως δ' ἄρα τοῦ κελαινὸν πίμπλατο ἦτορ.
Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δ' ἐνὸν πλάγας τε καὶ ὤμους 430
Οὐρῇ* μαστίων, ποσὶ γλάφει· οὐδέ τις αὐτὸν
Ἐτλης αὖτα ἰδὼν ἐνδον θ' θεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι·
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀυτῆς
Ἀντίος ἔσκε Ἄρηος, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Εὐθυμήσας. ὁ δέ οἱ ἐνδὸν ἤλυθεν ἀχνύμενος κῆρ· 435
Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ὀξὺ ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπὸ μεγάλης πέτρης ὀρνῶν θ' * ὀρέσσα,
Μαχρὰ δ' ὀπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἀχὴ
Ἔρχεται ἐμμεμαῶτα, πάχος δέ οἱ ἀντεβόλησεν
Ὑψηλὸς, τῷ δὲ συνεστήκεται, ἔνθα μιν ἴσχει· 440
Τόσσον ὁ μὲν ἰαχὴ βεσσούματος ἦλθε θ' Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπεδέχετο.
Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα·
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα, 445
Ἄρες ὀπίσω μένος θ' κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ὑπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσαι

Sic illi inter sese concurrerunt vehementer clamantes,
Omnis autem & Myrmidonum vrbs, & inclyta Iaolcus,
Et Arne, & Helice, & Anthea herbosa,
Clamore ab amborũ valle resonabant. illi autẽ cũ tumultu,
Mirãdo concurrerũt. valde autẽ resonuit cõsultor Iupiter,
Et ab cœlo guttas deiecit cruentas.
Signum faciens belli suo magnum audaci filio.
Qualis autem in conuallibus montis asper ad videndum,
Aper curuos dentes habens, furit autẽ animo ad pugnandũ
Cum viris venatoribus, acuit autem album dentem
Curuatus, spuma autem circa os mandenti
Stillat, oculi autem ipsi igni lucido assimulantur,
Erectus autem in dorso riget seta, & circa collum:
Huic similis Iouis filius, ab equestri desilit curru.
Quando autem viridi nigras alas habens sonora cicada,
Ramo insidens æstatem hominibus cantare
Incipit, cui & potus & cibus tenerros,
Etiam toto die & ab aurora fundit cantilenam,
Calore in grauissimo, quando corpus Sirius siccat:
Tunc sane in milijs cuspidulosa folia sunt,
Quæ æstate seminant, vuæ cum subrubescunt,
Cuiusmodi & Bacchus dedit hominib. lætitiam & dolorem;
Ea hora pugnabant. vehemens autẽ tumultus excitabatur.
Vt autem leones duo circa interfectam ceruam
Adinuicem irascentes, inter se corruunt,
Rigidus autem ipsis clamor, strepitusque simul fit dentium:
Aut vt vultures curuis vnguibus, curuisque rostris,
Petra in alta valde clangentes pugnant,
Capra in montibus pascentis gratia, vel sylueſtris ceruæ
Pinguis, quam domuit sagittans vigorosus vir
Sagitta ab neruo: ipse verò vagatus est alio,
Loci imperitus existens. illi autẽ quamprimum cognouerũt,
Celeriter autem sibi pugnam acerbam pro ea susceperunt:
Sic isti vociferantes adinuicem irruerunt.
Ibi videlicet Cygnus quidem prepotentis Iouis filium
Interficere meditans, scutum percussit ferrea lancea:
Neque fregit æs, tuebantur autem dona Dei.
Amphitryoniades autem fortitudo Herculea,
In medio & galea & scuti lancea longa
Collum denudatum celeriter infra barbam
Vulnerauit forti, & ambos incidit neruos
Homicida fraxinus, magnum enim robur incidit viri.
Cecidit autẽ, veluti quãdo aliqua quercus corruit, vel quan-
Altum, percussum Iouis ardenti fulmine: (do saxum
Sic cecidit, eique circum sonuerunt arma variegata ferro.
Illum quidem postea dimisit Iouis magnanimus filius. (uãs,
Ipse autem hominũ corruptorem Martẽ progredientẽ obser-
Terribiliter intuens oculis, leo tanquam corpus consecutus, κ. ἐφεστῶτα.
Qui & valde accuratè pellem tenacibus vnguibus
Scindens, quàm celerrime dulcem animam abstulit.
Constanter autem vtique nigrum ipsius impleuit cor.
Ignitis autẽ intuens oculis terribiliter, & latus & humeros
Cauda verberans, pedibus fodit: neque aliquis ipsum
Toleraret contra aspiciens prope ire, neque pugnare. κ. μαστ-χόντ.
Talis vtique Amphitryoniades, insatiabilis clamore,
Obuius fuit Marti, in mentibus audaciam augens
Celeriter. ille autem ipsi prope venit, dolens corde.
Ambo autem vociferantes, ad inuicem irruerunt.
Quemadmodum autem, quando ab magno saxum cacumi-
Longéque desiliens voluitur, & fragor (ne corruens; κ. ὀρέσσα;
Venit subito ingens, rupes autem ei obsistit
Alta, cui iam confertur, ibi ipsum retinet:
Tanto quidem ille sonitu grauãs currum perniciosus Mars
Vociferans irruit. ille autem ineffabiliter excepit:
Sed Minerua filia Iouis caprigeri,
Obuia venit Marti tenebrosum scutum habens:
Graniter autem ac torue aspiciens, verbis volucribus allo-
quuta est:
O Mars, retine impetum fortem, & manus intangibiles;
Non enim tibi fas est inclyta arma spoliare,

Herculem interficientem, Iouis audacicordem natum.
Sed eia, cessa à pugna, neque obuius sta mihi.
Sic ait. sed non persuasit Martis magnanimum animum.
Sed valde clamans, flammæ similia arma vibrans,
Celer irruit fortitudini Herculanæ,
Interficere conans, & iaculatus est ferream lanceam,
Celerem, filio suo iratus pro mortuo,
In scutum magnum. sed oculos glaucos habens Pallas
Hastilis impetum auertit, deflectens à biga.
χ. ἴχνη ἀρε- ἐλάβοις. *Acerbus autẽ Martẽ dolor cepit. extrahes autẽ ensẽ acutũ,*
Irruit in Herculem animo fortissimum. at illũ aduenientem
Amphitryoniades, graui insatiabilis clamore,
Femur denudatum scuto ab ingeniose-facto
Vulnerauit fortiter, & magnum scutum perfregit
Lancea diuisum, & in terram deiecit mediam.
Illi autẽ Pauor & Terror bonas rotas habẽtẽ curriũ & equos
Implerunt statim prope, & ab terra latas vias habente
In currum posuerunt fabrefactum: statimque postea
Equos flagellauerunt, & peruenerunt in longum Olympum.
Filius autem Alcmenæ, & inclytus Iolaus,
Cygnum spoliantes ab humeris arma pulchra,
Recesserũt: statimq; postea vrbẽ ad Trachinã peruenerunt
Equis velocibus. sed glaucis oculis pradita Minerua
Exiuit ad Olympum magnum, & domos patris.
Cygnum verò Ceyx sepeliuit, & populus infinitus,
Qui prope habitabat vrbes inclyti regis,
Anthem, Myrmidonumq; vrbem, & inclytam Iaolcum.
Arneq; atq; Elicen. multus autem cõgregatus est populus,
Honorantes Ceycen charum beatis diis.
Illius a sepulchrum & monumentũ inuisibile fecit Anaurus
Imbre hyemali abundans. sic enim ipsum Apollo (torrens,
Latonæ filius iussit, quoniam inclytas hecatombas
Quicunque duceret ad Pytho, vi spoliabat insidians.

Ηρακλέα κλέιναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε, παῦε μάχης, μηδ' αὐτῷ ἴσταο ἐμεῖο.
Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἔπεισε Ἄρεος μεγαλήτορα θυμόν· 450
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων, φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Κακτάμεναι μεμαώς· καί ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος
Σώρηκος, οὗ παιδὸς κοτέων πέρι τεθνειῶτος,
Εν σάκεϊ μεγάλῳ. ἀπὸ δ' γλαυκῶπις Ἀθήνη 455
Ἔγχος ὁρμὴν ἔτραπ', ὀρθὸν δ' ἀπὸ δίφρου.
Δεινὸν δ' Ἄρηα ἄχος ἕλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ,
Εὖτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. τὸν δ' ὀπόντα
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀυτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δικιδαλίοιο, 460
Οὖτασ' ὀξικρατέως· δίξε δ' μέγα σάκος ἄραξεν,
Δούρατι νωμήσας, δὴ δὲ χθονὶ κάββαλε μακρῇ.
Τῷ δ' Φόβος ἠδ' Δεῖμος εὐζώνοιν ἄρμα κατ' ἵππους
Ἤλασαν ἀμφ' ἐγγύς, κατὰ χθονὸς ἀρουραίης
Εὐρέας ἐν δίφροις πολυδαίδαλον. αὐτὰρ δ' ἔπειτα 465
Ἵππους μαστίγεσσι, ἵκοντο δ' μακρὸν Ὄλυμπον.
Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης, καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ
Νίσοντ' αὖτ' ἐπ' ἔπειτα πόλιν Τραχῖν' ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. ἀτὰρ, γλαυκῶπις Ἀθήνη 470
Εἴκετ' Ὄλυμπόν τε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κύκυς θάπεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,
Οἳ ῥ' ἐγγὺς ἔασιν πόλιος κλειτοῦ βασιλῆος,
Ἄνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰαωλκόν,
Ἄρνήν τ' ἠδ' Ἑλίκην· πολλὸς δ' ἀγείρετο λαὸς, 475
Τιμῶντες Κύκνον φίλον ἀκάμεσσι θεοῖσι.
Τοῦ δ' τάφον καὶ σῆμ' αἴδηλον ποίησεν ἀέλιος,
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήσας· τὸν γὰρ μιν Ἀπόλλων
Λητοίδης λύσαι, ὅπ ῥα κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅστις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δικαίων. 480

HESIODI ASCRÆI
DEORVM GENERATIO.

VSAS Heliconiades incipiamus canere,
Quæ Heliconem tenent, montem magnúmque diuinúmque:
Et circa fontem nigrum pedibus teneris
Saltant, arámque prepotentis Saturnij,
Atque abluta tenero corpore
χ. τρι μέσσοιο. *Pernessi,*
χ. ἵππου κρήνης. *Aut equi in fonte, aut in Holmio sacro,*
Summo in Helicone choreas duxerunt,
Pulchras, amabiles, fortitérque tripudiarunt pedibus.
χ. πολλῷ. *Inde concitatæ, velatæ aëre multo*
Noctu incedebant, pulchram vocem emittentes:
Quæ celebrãt Iouẽq; egida tenẽtẽ, & venerãdã Iunonem,
Argiuam, aureis calceamentis incedentem
Filiáq; Aegiochi Iouis, ceruleos oculos habẽtẽ Mineruam:
Augurémque Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terræ motorem:
Et Themin venerãdã, & obtortas palpebras habẽtẽ Venem.
Hebenq; aurea corona decorã, formosamq; Dionem, (rem.
Auroramq;, Solémque magnum, splendidámque Lunam
Latonámque, Iapetúmque, ac Saturnum versipellem,
Terrámque, Oceanumq; vastum, & Noctem atram,
Aliorumq; immortalium sacrũ genus semper existentium:
Quæ olim Hesiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos pascentem Helicone sub diuino.
Hoc autem me primum dea sermone compellarunt,
Musæ Olympiades, filiæ Iouis Aegiochi:
Pastores in agris pernoctantes, mala probra, ventres veluti,

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

ΟΥΣΑΩΝ Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε·
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν
Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐυδείελον Κρονίωνος,
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Πιερίηθεν, 5
Ἢ Ἰππουκρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορεὺς ἐνεποιήσαντο
Καλοὺς, ἱμερόεντας· ἐπέρρώσαντο δὲ ποσσίν.
Ἔνθεν ἀπορνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῇ,
Ἐννύχιαι στεῖχον, σεμνὰ κλείουσαι ἀοιδῇ, 10
Ὑμνέουσαι Δία τ' αἰγιόχοιον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαῶταν,
Κουρίην τ' αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον, 15
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠώ τ', Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λητώ τ' Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ' Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν· 20
Ἄλλων τ' ἀθανάτων ἱερὴν γενεὴν αἰὲν ἐόντων.
Αἳ νύ ποθ' Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδὴν,
Ἀρνας πιαίνοντ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο.
Τώδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν,
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 25
Ποιμένες ἄγραυλοι, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,

Ἰδμεν

Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα γηρύσασθαι.
Ὡς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι·
Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,
Δρέψασαι θαητόν· ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
Θεῖον, ἵν' ὦ κλείοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.
Ἀλλὰ τί νύ μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην;
Τῶν Μουσάων ἀρχώμεθα, ταὶ Διὶ πατρὶ
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
Εἰρεῦσαι τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ
Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Εἰλυοῦ ἐριγδούποιο, θεᾶς ὀπὶ λιγυρείης
Σκιδνάμενα· ἠχεῖ δ' κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἱεῖσαι
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ,
Ἐξ ἀρχῆς οὓς γαῖα καὶ οὐρανὸς ἔκτισε τοκῆας,
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοί, δοτῆρες ἐάων.
Δεύτερον αὖ Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ μνησαίαθ' ἀοιδῆς,
Ὅσσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεί τε μέγιστος.
Αὖθις δ' αὖ ἀνθρώπων τε γένος καὶ κρατερῶν γιγάντων
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.
Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη, γονοῖσιν Ἐλευθήρης μεδέουσα,
Λησμοσύνας τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμιάων.
Ἐννέα γὰρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μακάρεσσι θεοῖσι,
Νίσφιν ἀπ' ἀθανάτων ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων·
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔῃν, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πολλὰ τελέσθη,
Ἠδ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, οἷσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχουσαι,
Τοῖον ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου,
Ἔνθα σφιν λιπαρεί τε χορεὶ καὶ δώματα καλά.
Πὰρ δ' αὐτῇς Χάριτες καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν
Ἐν θαλίῃς· ἐσθλῶν δὲ φύσις τοῦ ὄσσαν ἱεῖσαι,
Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα καλά
Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπιπρατον ὄσσαν ἱεῖσαι.
Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον ἀγαλλόμεναι ἐπὶ κάλλει,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνεῦσαι, ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὑπὸ δοῦπος ὀρώρει,
Νειόθεν ὀρνύμεναι πατέρ' εἰς ὅν· ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βεβρονταὶ καὶ ἀιδηλόεντα κεραυνόν,
Κάρτει νικήσας πατέρα Κρόνον· εὖ δ' ἔκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.
Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαῶτες,
Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ περιφέρεσ' ἐστὶν ἁπασῶν.
Ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
Ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γεινόμενόν τ' ἴδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ὀπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χέουσιν ἀοιδήν,
Τοῦ δ' ἔπι τοι στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ τε λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας
Ἰθείῃσι δίκῃσι· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.
Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες οὕνεκα λαοῖς
Βλαπτομένοις ἀγορῇφι μετάτροπα ἔργα τελέουσι
Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
Ἐρχόμενον δ' αὐτὸν ἴδον, θεὸν ὡς ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῳ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγερομένοισιν·
Οἷα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί·

Scimus mendacia multa dicere veris similia:
Scimus etiam, si voluerimus vera loqui.
Sic dixerunt filiæ Iouis magni veridicæ:
Et mihi sceptrum dederunt, lauri peruiridis ramum,
Decerpendum diuinum inspirarunt insuper mihi vocem
Diuinam, ita vt audirem tam futura, quàm preterita:
Et me iubebant celebrare beatorum genus sempiternorum, κ. ἵνα κλεῖοιμι.
Se verò primò semper decantare.
Sed quo mihi hæc circa quercum, aut circa petram?
Ergo Musas ordiamur, quæ Ioui patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,
Memoranies & præsentia, & futura & preterita,
Voce concinantes: illarum verò indefessa fluit vox
Ab ore suauis: ridet autem domus patris
Iouis valde tonantis, dearum voce florida
Dispersa: resonant verò vertices niuosi Olympi,
Domúsque cœlitum. hæ verò immortalem vocem emittẽtes,
Deorum genus venerandum, imprimis celebrant cantilena
Ab exordio, quos tellus & cœlum latum genuerunt,
Quique ex his prognati sunt dij, datores bonorum.
Secundò rursum Iouem deorum patrẽ, atque etiã virorum,
Incipientéque laudant deæ, & finiunt carmen,
Quàm sit præstantissimus deorum, & imperio maximus. κ. λίγιστος
Porrò & hominum genus, fortiúmque gigantum
Celebrantes oblectant Iouis mentem in Olympo.
Musæ Olympiades, filiæ Iouis ægida habentis:
Quas in Pieria Saturnio peperit patri mixta
Memoria, fertilitati Eleutheris imperans:
Oblitionémque malorum, & solatium curarum.
Nouem enim ei noctes mixtus est prudens Iupiter,
Seorsim ab immortalibus sacrum lectum conscendens,
Sed cum iam annus exactus, circumuoluta verò essẽt tẽpora
Mensium decrescentium, diésque multi transacti essent,
Ipsa peperit nouem filias concordes, quibus carmen
Curæ est in pectoribus securum animum habentibus.
Paululum à summo vertice niuosi cœli
Vbi ipsis splendidíque chori, & ædes pulchræ.
Iuxta verò eas Gratiæ & Cupido domos habitant,
In conuiuiis: amabilémque per os vocem emittentes
Canunt, omniúmque leges, & mores pudicos
Immortalium celebrant, amabilem vocem emittentes.
Ipsæ tum ibant ad Olympum, lætæ voce pulchra
Immortali cantilena. vndique verò resonabat terra atra
Canentibus hymnos, iucũdus verò à pedibus strepitus exci-
Proficiscẽtium ad patrẽ suum, qui cœlo imperitat, (tabatur
Ipse habens tonitru, atque candens fulmen,
Strenue-victo patre Saturno, bene autem singula
Immortalibus disposuit simul, & indixit honores.
Hæc sane Musæ canebant, cœlestes domos tenentes,
Nouem filiæ, magno è Ioue prognatæ:
Cliónque, Euterpéque Thaliáque, Melpomenéque,
Thersichoréque, Eratóque, Polymniáque, Vraniáque,
Calliopéque, hæc autem excellentissima est omnium.
Hæc enim & reges venerandos comitatur,
Quemcunque honorature sunt Iouis filiæ magni,
In lucem editum, & aspexerint à Ioue nutritorum regum:
Huic quidem super linguam dulcem fundunt cantilenam,
Huius verba ex ore fluunt blanda: cæterum populi
Omnes ad ipsum respiciunt, discernentem ius
Rectis iudiciis, hic autem tutò causéque loquens,
Statim etiam magnam contentionem scitè diremit.
In hoc enim reges prudentes, quod populis
Damnum inferentibus in foro vicissitudinem rerum facium
Facilè mollibus appellantes verbis.
Incedentem verò per cœtum populi deum veluti, placant
Reuerentia blanda. eminet verò inter ipsos congregatos,
Tale Musarum ingens munus hominibus.
A Musis etenim & eminus feriente Apolline,
Viri cantores sunt super terram, & citharœdi:

Ex Ioue verò reges. ille verò beatus quencunque Musa
Amant, suauis ei ab ore fluit vox.
Quòd si enim quis luctu habēs, recenti dolore, saucio animo
Tristetur, animo dolens, caterùm poëta
Musarum famulus, res claras priscorum hominum
Laudibus vexerit, beatósque deos qui Olympum incolunt,
Statim hic rerū animū eius molestātiū oblinscitur, nec do-
Meminit, quin cito deflexerūt eū alio dona dearū. (lorum
Saluete nate Iouis, date verò amabilem cantilenam,
Celebrate quoq; immortaliū diuinū genus, semper existētiū:
Qui Tellure prognati sunt, & Cœlo stellato,
Noctéque caliginosa, quos item salsus nutriuit Pontus.
Dicite insuper, vt primum dij & terra fuerint,
Et flumina & pontus immensus, æstu fernens,
Astráque fulgentia, & cœlum latum superne:
Et qui ex his nati sunt dij, datores bonorum.
Vique operadiuiserint, & quod honores distinxerint,
Atque quod primū multis implicatū sphæris tenuerint cœlū.
Hæc mihi dicite Musæ, cœlestes domos inhabitantes
Ab initio. & dicite quod nam primum fuerit illorum.
Primo omnium quidem Chaos fuit, at deinde
Tellus lato pectore prædita, omniū fundamētū solidū semper
Immortalium qui tenent iuga nimosi Olympi,
Tartaráque tenebricosa in recessu terræ spaciosa:
Atque amor, qui pulcherrimus inter immortales deos,
Soluens curas & omnium deorum, & omnium hominum
Domat in pectoribus animum, & prudens consilium.
Ex Chao verò Erebúsque nigráque Nox editi sunt.
Nocte porro tam Aether quam Dies prognati sunt:
Quos peperit, vbi concepisset Erebo amore mixta.
Terra verò primum quidem genuit parem sibi
Cœlum stellis ornatum, ipsam totam obtegat,
Vtque esset beatis diis sedes tuta semper.
Genuit præterea montes altos, dearum gratas speluncas
Nymphārum, quæ habitant per montes concauos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit vnda concitatum
Pontum, absque amore suaui. caterum deinde
Cœlo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices
Cœumq;, Creumq;, Hyperionémque, Iapetumq;, (habētē,
Theámque, Rheámque, Theminq;, Mnemosinémque,
Phœbenq; aurea corona insignem, Theynq; amabilem
Hos verò post natus minimus natus est Saturnus vafer,
Acerrimus inter liberos. floridum autē odio prosequebatur
Porrò genuit & Cyclopes magnum cor habentes, (parentem.
Brontémque Steropémque & Argen forti animo præditum:
Qui Ioui & tonitru dederunt, & fabricarunt fulmen.
Hi sanè per alia dijs similes erant,
Vnus verò oculus, media positus erat fronte:
Cyclopes verò cognomento erant eò quòd ipsorum
Circularis oculus inerat fronti.
Robúrque & vires, & molimina erant in operibus:
Alij deinde è Tellure & Cœlo prognati sunt
Tres filij, magni & prænalidi, non nominandi,
Cottus, Briareúsque, Gygésque, superba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prominebant,
Inaccessa: capita verò vnicuique quinquaginta
Ex humeris procreuerant, super robustos artus.
Robur autem immensum, validum, magna in forma.
Quotquot enim Tellure & Cœlo procreati sunt,
Vehementissimi filiorum, suo verò infensi erant parenti
Ab initio: & hos quidem vt quisque primum nasceba-
tur,
Omnes occultauit, & ad lucem non submisit,
Terræ in latebris. malo autem oblectabatur opere
Cœlum. ipsa verò intus ingemiscebat terra vasta,
Arctata: dolosam verò, malámque excogitauit artem.
Statim verò cum edidisset fœtum, ex cano adamante
Fabricauit magnam falcem, edixit verò charis liberis.
Dixit autem, sumta fiducia charo mœrens corde:
Filij mei & patris nefarij, si volueritis

Ἐκ δ' Διὸς, βασιλῆες, ἐὸν ὄλβιον ὄππατα Μοῦσαι
Φιλέωσ' τε γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.
Εἰ γάρ τις καὶ πενθὸν ἔχων νεοκηδὲς θυμῷ
Αἰζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφρονέων ὀπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται. ταχέως δ' παρέτρεψαν δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,
Οἱ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός τ' ἀνοφερῆς, οὓς δ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε πόντος.
Εἰπατε δ' ὡς τ' ἐγένοντο θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ πόντος ἀπείρεσιος οἰδήματι θύων,
Ἀστρά τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς ἄνω ὑπέρθεν,
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὡς τ' ἄφενος δάσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τ' ἐπέρασσαν πολυπίδακα ἔδραν Ὄλυμπου.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἔειπατ' ὅ, τι πρῶτον γένετ' αὐτάρ.
Ἦτοι μὲν πρῶτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου·
Ταρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης.
Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Λυσιμελὴς πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων,
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.
Ἐκ Χάεος δ' Ἐρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο·
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο,
Οὓς τέκε κυσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα.
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ
Οὐρανὸν ἀστερόεντ', ἵνα μιν καλύπτοι πάντα κατ' ἀμφί,
Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.
Γείνατο δ' ὀρέα μακρά, θεῶν ἀγαείνατα δῶματα,
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' ὀρέα βωσιήεντα.
Ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τίκτεν οἰδήματι θύον,
Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐρισμάρου· αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐνθήσασα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Κοῖόν τε, Κρεῖόν τ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
Θείαν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.
Τοῖς δὲ μετ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,
Δεινότατος παίδων· ἐχθαίρων δ' ἤχθηρε τοκῆα.
Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας, ὑβριστὴν ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον,
Οἳ Ζηνὶ βροντήν τ' ἔδοσαν, τεύξαν τε κεραυνόν.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐνεοικοτα ἦσαν,
Μοῦνον δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ·
Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἑνὶ ἐνέκειτο μετώπῳ.
Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ὀπ' ἔργοις.
Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, οὐκ ἐνομαστοί,
Κόττός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης δ', ὑβριστὰ τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο
Ἄπατοι, κεφαλαὶ δ' ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον, ὀπὶ σθεναροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλετος κρατερὴ μεγάλῳ ἐν εἴδει.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆϊ
Ἐξ ἀρχῆς· καὶ μὲν ὅππως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύψασκε, καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίασκε,
Γαίης ἐν κεύθεσιν· χαίρων δ' ἐπιτέρπετο ἔργῳ
Οὐρανός, ἡ δ' ἐντὸς στοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπίστασε παισὶ φίλοισι.
Εἶπε δὲ θαρσήσασα, χολον τεπταμένη ἦτορ,
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αὖ κ' ἐθέλητε

Πείθε δοι

Πείθεσθαι, πατέρος γε κακὴν πεπαμέσθαι λώβην 165
Ὑμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὡς ἔφατο. τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις ἀντῆ
Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Αὖτις μύθοισι προσηνέα μητέρα καλέσσας,
Μῆτερ, ἐγὼ καὶ τοῦτό γ' ὑποδρόσσομαι ἐκτελέσαιμι 170
Ἔργον, ἐπεὶ πάγχυ με δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
Ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὡς φάτο. γάθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.
Εἷσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χειρὶ
Ἄρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πᾶσιν. 175
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανὸς ἀμφὶ δὲ Γαίῃ
Ἱμείρων φιλότητος ἐπέχετο, καὶ ῥ' ἐπαΐξας
Πάντῃ· ὁ δ' ἐν λοχεῖῳ πᾶς ἀνέξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβε ἄρπην,
Μακρήν, καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς 180
Ἐσσύμενος ἤμησε, πάλιν δ' ἐρρῖψε φέρεσθαι
Ἐξοπίσω· τὰ μὲν ἔπ' ἐπείσια ἔκφυγε χειρός·
Ὅσσαι γὰρ ῥαδάμαγγες ἀπέσσυτον αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα· φέρεσκε δὲ φῶς ἀνιαρόν,
Γείνατ' Ἐρινύς τε κραταιὰς, μεγάλους τε Γίγαντας, 185
Τείχεα λαμπόμενοι, δολιχ' ἔγχεα χεῖρσιν ἔχοντας,
Νύμφας θ' αἳ Μελίας καλέουσ' ἐπὶ εἰνοσίγαιαν·
Μήδεά θ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντος
Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
Ὡς φέρετ' ἀμπέλαρος πολλὴν χρόνον, ἀμφὶ δὲ λευκὸς 190
Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο, τῷ δ' ἐνὶ κούρη
Ἐθρέφθη· πρότερον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Ἐπλετο, ἔνθεν ἔπειτα περίρρυτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καὶ θαλερὸς ἀμφὶ δὲ ποιὴν
Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τὴν δ' Ἀφροδίτην, 195
Ἀφρογενέα τε θεὰν καὶ ἐυστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ
Θρέφθη· ἀτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενέα δ', ὅτι γένετο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ·
Ἡδὺ φιλομμειδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη. 200
Τῇ δ' Ἔρως ἀμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλός
Γενομένῃ τ' ἐς πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰόντι.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὄαρους, μειδήματά τ', ἐξαπάτας τε, 205
Τέρψιν γλυκερήν, φιλότητά τε μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ὀπιζήσεσκε καλέσσας,
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανός, οὓς τέκεν αὐτός.
Φάσκε δὲ πταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέζειν
Ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα πίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι. 210
Νὺξ δ' ἔτεκε συλεόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν,
Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον, ἔπεκτε δὲ φῦλον ὀνείρων·
Οὔπνι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον καὶ Οἰζὺν ἀλγινόεσσαν,
Ἑσπερίδας θ' αἳς μῆλα πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο 215
Χρύσεα καλὰ μέλοισι, φέρουσά τε δένδρεα καρπῷ.
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποινοὺς,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον· αἵ τε βροτοῖσι
Γεινομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε,
Αἵ τ' αἰδοῦς τε θεῶν τε παραιβάσιας ἐρέουσαι 220
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χολοῦσι,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώσουσι κακὴν ὅστις κε πεσῇ ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,
Νὺξ ὀλοή· μετὰ τὴν δ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,
Γῆρας τ' ὀλοφύρον καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον. 225
Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε Λιμόν τε καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ', Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε, Ψευδέα τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνωδέα, ἀλλήλοισιν· 230
Ὅρκον θ', ὅς δὴ πλεῖστον ὀπιζέμεν ἐπιχθονίοις αὐδρώποις
Πημαίνει, ὅστε κέν τις ἑκὼν ὀπιορκήσῃσι μόσσῃ.
Νηρέα δ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,

Parêre, patris malam vlciscemur contumeliam.
Vestri prior enim sæua machinatus est opera.
Sic dixit. illos verò omnes inuasit metus, neq; quisquã illorũ
Loquutus est. cõfirmato animo tandẽ magnus Saturnus ver-
Econtra verbis compellauit matrem castam: (sutus
Mater, ego certè hoc in me recipiens peragam.
Facinus, patrem enim inauspicatum nihil curo
Nostrum: prior enim sæua meditatus est opera.
Sic dixit. gauisa est autem valde animo Tellus ingens.
Collocauit autem ipsum celans in insidiis. indidit verò má-
Falcem asperis dentibus: dolo autem instruxit omni. (nui
Venit autem noctem adducens magnum Cœlũ. vndiq; verò
Cupiens amorem imminebat, & sanè extentum est (Terra
Passim: cum ex insidiis filium prehendit manu
Sinistra, dextra verò immanem cepit falcem,
Longam, asperos dentes habentem, chariq; genitalia patris
Festinanter demessuit, rursũque abiecit, vt ferrentur
Ponè. illa quidem non incassum elapsa sunt manu.
Quotquot enim gutta proruperunt cruenta,
Omnes suscepit Terra. circumuolutis autem annis,
Produxit Erinnyes validas, magnósque Gigantes,
Armis nitentes, longas hastas manibus tenentes:
Nymphasq; quas Melias vocant. super immensam terram:
Testiculisque vt prius resectis, ad adamantem,
Deiecit circa Epirum vndis agitatum in pontum.
Sic ferebantur per pelagus longo tẽpore. circũcirca verò alba
Spuma ab immortali corpore ferebatur, in quo puella
Innutrita est. primum verò ad Cytheras diuinas
Vehebatur, inde dum circumfluit peruenit ad Cyprum.
Prodiit vero veneranda formosa dea. circum vero
Pedibus sub mollibus herba crescebat: Aphrodiden. a. ipsam
Spuma prognatã deã, & decorã pulchris sortis Cytheream
Nominant tam dij quàm homines: eò quòd in spuma
Nutrita est. sed Cytheream, quod appulit Cytheris:
Cyprigenam verò quod nata est vndosa in Cypro.
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emersit.
Hanc Amor comitatus est, & Desiderium sequebatur pul-
Natam primum, & deorum ad cœtum euntem. (chrum,
Hunc verò ab initio honorem habet, atque sortita est,
Partem inter homines & immortales deos.
Virgineas confabulationes, & risus & deceptiones,
Oblectationémque suauem, & amicitiam, blandiásque.
Pater verò Titanes cognomento vocabat,
Filios obiurgans, magnum Cœlum, quos genuit ipse:
Dicitabat porrò, nocentes ex proterua magnum patrasse
Facinus, cuius deinceps vltio in posterum futura sit.
Nox praterea peperit odiosum Fatum, & Parcam atram,
Et mortem peperit etiã Somnũ, peperit verò agmẽ Somniorũ.
Non vllis condormiens dea peperit: Nox obscura
Rursum postea, Momum & Aerumnam dolore plenam,
Hesperidésque, quibus mala vltra inclytum Oceanum
Aurea pulchra cura sunt, ferentésque arbores fructus:
Et fatales deas, & Parcas genuit iniques,
Clotóque, Lachesinq; & Atropon, quæ mortalibus
Editis dant habendum bonumque malumque,
Quæq; hominũmque & deorum delicta insequentes, canit.
Nunquam desinunt deæ à vehementi ira,
Prius quã repẽderint alicui malũ iuncũ, quisquis peccaritq;
Peperit præterea & Nemesin, nocumẽtũ mortalib. hominib.
Nox perniciosa. post hãncque Faudem emixa est, & Amicitiam
Senium q; noxium, & Contentionem peperit pertinacem.
Cæterùm Cõtentio odiosa peperit quidem laborem molestũ,
Oblitionémque, Pastémque, & Dolores lacrymabiles,
Pugnásque, Cædesque prelia que, strages que virorum,
Iurgiáque, mendacésque sermones, disceptationésque,
Licentiam, Noxámque familiares inter sese:
Iuramentúmque, quod plurimum terrestres homines
Ledit, quando quispiam volens peierauerit.
Nereumq; alienum à mendacio, & veracem genuit Pontus;

Maximum natu filiorum. sed vocant senem,
Eo quòd verius atque placidius, nec iuris & æquis
Obliuiscitur, sed iusta & mansueta consilia nouit.
Deinde rursum Thaumantem magnum & fortem Phorcyn
Terræ commistus, & Ceto pulchris genis preditam:
Eurybiámque adamantis in pectore animum habentem.
Ex Nereo porrò prognati sũt perquã amabilis soboles dearũ
Ponto in infructuoso, & Doride pulchricoma,
Filia Oceani, perfectis fluuij,
Protóque, Eucratéque, Suóque Amphitritéque,
Eudoráque, Theisque, Galenéque, Glaucéque,
Cymothoë, Spióque velox, Thaliáque iucunda,
Et Melita amabilis, & Eulimene, & Agaue,
Pasitheáque, Eratóque, & Eunice roseis cubitis,
Dotóque, Protóque Pherusáque, Dynamenéque,
Nesciáque & Actæa, & Protomedia:
Doris, & Panope, & speciosa Galatea:
Hippothoëq; lepida, & Hipponoë roseis vlnis predita:
Cymodocéque, quæ fluctus in obscuro ponto,
Et flatus diuinorum ventorum, vnà cum Cymatolege
Facile mitigat, & pulchros talos habente Amphitrite:
Cymóque, Eionéque, pulchréque coronata Halimede:
Glauconoméque renidens, & Pontoporia:
Liagoréque, & Enagore, & Laomedia:
Polynoméque, & Autonome, & Lysianassa,
Enarnéque tam indolis gratæ, quàm inculpatæ formæ
Et Psamathe decora corpore, diuináque Mempe:
Nesóque, Eupompéque, Themisóque, Pronoëq;
Nemertésque, quæ patris habet animum immortalis.
Hæ quidem ex Nereo inculpato procreatæ sunt,
Filiæ quinquaginta inculpata opera callentes.
Thaumas verò Oceani profundiflui filiam
Duxit Electram. hæc autem celerem peperit Iris,
Pulchricomásque Harpias, Aellóque, Ocypeténque,
Quæ ventorum flumina & auis assequuntur
Pernicibus alis: in cœlo enim diligentes volitant.
Phorcyi post hæc Ceto Græas peperit, pulchris genis
A partu canas, quas ob id Græas vocant (preditas,
Immortalésque, diis, humique incedentes homines.
Pephredóque pulchro peplo, Enyóque croceo peplo,
Gorgonésque quæ habitant vltra celebrem Oceanum
In extrema parte ad noctem: vbi Hesperides arguæ,
Sthenóque, Euryaléque, Medusáque grauia perpessa.
Ipsa erat mortalis: ast aliæ immortales, & semo nõ obnoxiæ
Duæ. cum una verò concubuit cærulea casarie Neptunus
In molli prato & floribus vernis,
Mixtus Callirhoë filiæ nobilis Oceani.
Eius autem cùm Perseus caput amputasset,
Promiscuit Chrysaor magnus, & Pegasus equus.
Huic quidem cognomẽtum erat, quod Oceani apud fontes
Natus esset: cæterũ hic ensem aureũ tenebat manibus charis
Et ille quidem cum auolasset, relicta terra matre malorum,
Peruenit ad immortales, Iouis verò in domibus habitat,
Tonitrúque & fulgur ferens Iouis prudenti.
Chrysaor porrò genuit tricipitem Geryonem.
Illum quidem armis exuit vis Herculana.
Boues apud flexipedes, circumflua in Erythia,
Die illo cùm boues egit latas frondes habentes
Tirynthum in sacram emensus iter Oceani,
Orthóque interfecto, & bubulco Eurytione,
Stabulo in obscuro, vltra inclytum Oceanum.
Ipsa insuper peperit aliud ingens, perplexum, nihil simile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus diis,
Specu in concauo, diuinam animo infracto Echidnam,
Dimidio nympham, lucis oculis pulchris genis,
Dimidia item parte ingentem serpentem horrendúmque, magnúmque,
Varium crudiuorum, diuinæ sub cauernis terræ.
Illic verò ei specus est in imo, cauæ sub petra,
Procul ab immortalibúsque diis, mortalibúsque hominibus.

Πρεσβύτατον παίδων. αὐτὰρ καὶ λοιοὶ γέροντα,
Οὕνεκα νημερτές τε καὶ ἄπτολεμον ἠδὲ θεμιστέων 135
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἄπια δ' ἴδεα οἶδεν.
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγλαὸν Φόρκυν,
Γαίῃ μισγόμενον, καὶ Κητὼ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐν φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μετὰ θεὸν, τέκνα θεάων, 240
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠυκόμοιο,
Κούρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτό τ', Εὐκράντη τε, Σαώ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοδόκη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα· 245
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ροδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, φέρουσά τε, Δωωαρίη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια·
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ δεινὸς Γαλάτεια· 250
Ἱππωδόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς·
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠρεμέοντι πόντῳ
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολέγῃ,
Ῥεῖα κατηΰνει, καὶ εὐσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠιόνη τε, εὐστέφανός θ' Ἁλιμήδη· 255
Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια·
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·
Πυλωένη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λισσιάσσα,
Εὐάρνη τε φυήν τ' ἐρόεσσα καὶ εἶδος ἄμωμος.
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δίας, δίη τε Μενίππη· 260
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμιστώ τε, Προνόη τε,
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυῤῥείταο θύγατρα 265
Ἠλέκτρην ἠράσσατο· ἣ δ' ὠκείας τέκεν Ἶριν,
Ἠύκομος θ' Ἁρπυίας, Ἀελλώ τ', Ὠκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται,
Ὠκείης πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπαρήους, 270
Ἐκ γενετῆς πολιάς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσι
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὐπέπλου, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,
Γόργυιάς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο,
Ἐσχατιῇ νυκτὸς· ἵ' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι, 275
Σθενώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε, λυγρὰ παθοῦσα.
Ἡ μὲν, ἔην θνητὴ, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἄγηρῳ
Αἱ δύο· τῇ δ' μιῇ παρέξατο Κυανοχαίτης,
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν ἐαρινοῖσι,
Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτοῦ Ὠκεανοῖο. 280
Τῆς δ' ὅτε δὴ Πρόνοιν κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος·
Τῷ μὲν ἐπωνυμίην οὕνεκ' ἄρ' Ὠκεανοῦ ἐπὶ πηγαῖς
Γείνετο· ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχων μετὰ χερσὶ φίλῃσι.
Ἡ μὲν ἀποπτάμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων, 285
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει,
Βροντὴν τε στεροπήν τε φέρων Διῒ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονάδην·
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίην Ἡρακλείην,
Βοσσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, περιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ· 290
Ἤματι τῷ ὅτε περ βοῦς ἤλασεν ἀρημεταόντας,
Τίρυνθ' εἰς ἱερήν, διζάσας πόρον Ὠκεανοῖο,
Ὠρθόν τε κλείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,
Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.
Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς 295
Θνητοῖς ἀνθρώποις οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῆϊ ἐν ἠλιβατῷ, δεῖλιν κρατερόφρον' Ἐχίδναν,
Ἡμισυ μὲν νύμφην ἐλικώπιδα, καλλιπαρῆδα,
Ἡμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε
Ποικίλον, ὠμηστήν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης. 300
Ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω, κοίλῃ ὑπὸ πέτρῃ,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·

Ἐνθ' ἄρα οἱ δάσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' ἐν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἐχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρα, ἤματα πάντα. 305
Τῇ δ' Τυφάονα φασὶ μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Δεινόν θ' ὑβριστὴν ἄνεμον, ἐλικωπίδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη, τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.
Ὄρθον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆι.
Δεύτερον αὖτις ἔπειτα ἀμήχανον, οὔτι φατειόν, 310
Κέρβερον, ὠμηστήν, αὐδὴν χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντοκάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε·
Τὸ τρίτον, Ὑδρίν αὖτις ἐγείνατο, λυγρὴ εἰδυῖαν,
Ἀργαλέῳ λεχέων ἐνὶ δῖῳ θεᾷ ἀλοχεύσασ' Ἥρῃ,
Ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ. 315
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνηρατο πολλὰ τλαίων
Ἀμφιτρυωνιάδης, σὺν ἀρηΐφιλῳ Ἰολάῳ,
Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης ἀγελείης.
Ἡ δ' Χίμαιραν ἔπεκτα, πνείουσαν ἀμοιμήτοιο πυρὸς,
Δεινήν τε μεγάλην τε, ποδώκεά τε κραταιήν τε. 320
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαὶ· μία μὲν, χαροποῖο λέοντος·
Ἡ δ' Χιμαίρης· ἡ δ', ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος·
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δ' δράκων, μέσση δ' Χίμαιρα,
Δεινὴν ἀποπνείουσα πυὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης. 325
Ἡ δ' ἄρα Σφίγγ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ἄλεθρον,
Ὀρθῳ ὑποδμηθεῖσ' Νεμεηαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα Διὸς κυδρὴ ἀλόχοιο,
Γουνοῦσιν κατέπαυσε Νεμείοις, πῆμα βροτοῖσιν.
Ἐνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο φυλ' ἀνθρώπων, 330
Κυριανείρων τρητοῖο Νεμείης ἠδ' Ἀπέσαντος·
Ἀλλά ἑ ἰς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης.
Κητοῦ δ' ὀπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο, δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῇς κεύθεσι γαίης,
Πείρασιν ἐν μεγάλοις πεφυλάσσει μῆλα φυλάσσων. 335
Τοῦτο μὲν ἐκ Κητοῦς καὶ Φόρκυος ἠὲ θεοῦς.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμοὺς τέκε δινήεντας,
Νεῖλόν τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φάσιν τε, Ῥῆσόν τ', Ἀχελῴον ἀργυροδίνην. 340
Νέσσόν τε, Ῥόδιόν τε, Ἀλιάκμονά τ', Ἐπτάπορόν τε,
Πρίνιόν τε, καὶ Αἶσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,
Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἐυῤῥεῖτάν τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθενίόν τε,
Εὐηνόν τε, καὶ Ἀρδήσκον, θεῖόν τε Σκαμάνδρον. 345
Τίκτε δ' θυγατέρων ἱερὸν γένος, οἳ κατὰ γαῖαν
Ἄνδρας κουρίζουσι, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· τούτῳ δ' Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰανθή τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδής, 350
Ἰππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδόπη τε, Καλλιρόη τε,
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πλεξαύρη τε, Γαλαξαύρη τ', ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσις τε, Θόη τε, καὶ εἶδος Πολυδώρη·
Κερκηίς τε φυὴν ἐρατή, Πλουτώ τε βοῶπις,
Πρωτομέδειά τ', Ἰαχείρη τ', Ἀκάστη τε, Καλύδνη τε,
Περσαίη τ' ἐρέεινα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μητίς τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε Κερκοπώ τε·
Κελαινή τ', Ἀστή τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε, καὶ Ἀμφιρώ, Ὠκυρόη τε. 360
Καὶ Στύξ, ἡ δὴ σφέων περιφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Αὗται δ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι, πολλαί γε μὲν εἰσὶ καὶ ἄλλαι.
Τρεῖς γὰρ χίλιαι εἰσὶ πανύσφυροι Ὠκεανίναι,
Αἳ ῥα πολυσπορέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης 365
Πάντῃ ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ κελαδεινὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ἔνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἀνθρώπειον,
Οἱ δ' ἔκασοι δοῦσιν· οἱ δ' ἀθέεσσι τόσσοι. 370
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπρόν τε Σελήνην,

Ibi sanè ei destinarunt dij inclytas domos incolere.
Atque coërcebatur in Arimis sub terra tetra Echidna,
Immortalis nympha, & semo illæsa perpetuo.
Huic Typhaonem aiunt mixtum esse amore,
Vehementem & violentum ventum, lumis oculis contuenti.
Illa verò grauida facta, peperit fortes filios,
Ortum quidem primo canem peperu Geryonis.
Iterum secundo edidit partu immensum, minime effabilem,
Cerberum crudiuorum Plutonis canem area voce,
Quinquaginta capitum, impudentemq; foriémque
Tertio, hydram genuit odiosa edoctam
Lernaeam quam enutriuit dea albis vlnis Juno,
Insatiabiliter indignans virtuti Herculanæ.
Ac illam quidem Iouis filius, occidit sæuo ferro
Amphytrioniades, cum bellicoso Jolao,
Hercules ex consilius Minerua prædatricis.
Tum ipsa Chimeram peperu, spirantem terribilem ignem,
Trucémque, magnámque, pernicémque, validámque.
Illi erant tria capita: vnum quidem terribilis leonis,
Alterum capella, tertium verò serpentis robusti draconis:
A fronte leo, pone verò serpens, media vero capra:
Horrendè efflans ignis robur ardentis.
Hanc quidem Pegasus cepit, & strenuus Bellerophontes.
Illa sanè Sphingen exitialem peperit, Cadmeis perniciem,
Ab Ortho subacta: Nemeúmque leonem,
Quem Iuno cum enutriuisset Iouis veneranda vxor,
In locis fertilibus collocauit Nemea, cladem hominibus.
Ibi sanè hic commorans decipiebat tribus hominum,
Imperans cauernosæ Nemea atque Apesanti.
Sed ipsum robur domuit virtutis Herculanæ.
Ceto verò minimum natu, cum Phorco amori indulgens,
Peperit grauem serpentem, qui obscura latibulis terræ,
Finibus in amplis, prorsus aurea mala custodit.
Hoc quidem Ex Ceto & Phorco genus est.
Tethis autem Oceano flumina peperit verticosa,
Nilúmque, Alpheúmque, & Eridanum profundos vertices habentem,
Strymonem, Meandrúmque, & Istrum pulchriflum,
Phasinq;, Rhesumq;, Achelouum limpidum,
Nessumq;, Rhodiumq;, Haliacmonémque, Heptaporúmq;,
Granicúmque, & Aesapum, diuinúmque Simoëntæ,
Peneúmque, & Hermum, amoenéque fluentem Caicum,
Sangariúmque magnum, Latonémque, Parthenióque,
Euenúmque, & Ardescum, diuinúmque Scamandrum.
Peperit quoque filiarum sacrum genus, quæ per terram
Viros à teneris educant, vnà cum Apolline rege,
Et fluminibus. hanc verò à Ioue sortem habent,
Pithoq;, Admetéque, Ianthéque, Electráque,
Doríque, Prymnóque, & Urania forma deam referens,
Hippóque, Clymenéque, Rhodiáque, Calirhoëq;,
Zeuxóque, Clytiéque, Idyiáque, Pasithoëq;
Plexaurégue, & Galaxaure, amabilisque Dione,
Melobosisq;, Thoëq;, & venusta Polydora,
Cercéque indole amabilis, Pluióque bouinis oculis,
Perseisque, Iantráque, Acastéque, Xanthéque,
Petreáque lepida, Menesthóque, Européque,
Metisque & Eurynome, Telestóque croceo peplo
Criseisque Asiáque, & blanda Calypso,
Eudoréque, Tychéque, & Amphiro, Ocyroëq;,
Et Styx, quæ ipsarum excellentissima est omnium.
Atque hæ Oceano & Tethyde prognatæ sunt,
Grandiores natu filiæ. multæ quidem sunt & aliæ,
Ter mille enim sunt celeres filiæ Oceani.
Quæ sanè dispersæ terram & profundistates lacus,
Passim pariter incolunt, dearum splendida proles.
Tot rursus alij fluuij, cum strepitu fluentes,
Filij Oceani, quos peperit veneranda Tethys.
Quorum nomina difficile omnium mortalem virũ proloqui
Sed singulatim nouerunt, quotquot circum habitant.
Thia præterea Solémque magnum, lucentémque Lunam,

ἠ· ἔσοι ἄν

Auroramque quæ omnibus terrestribus lumen præbet,
Immortalibusque diis, qui cœlum latum tenent,
Genuit, congressa cum Hiperione in amore.
Crioque Eurybia peperit, per amorem mixta,
Astræumq; magnum, Pallantémque præstantissima dearum:
Persenq;, qui omnes præcellebat peruia.
Astræo verò aurora ventos peperit magnanimos,
Argesten, Zephyrum, Boream rapidum,
Et Notum, in amore dea cum deo congressa.
Post hos stellum genuit Luciferum mane genita,
Astráque fulgentia, quibus cœlum cinctum est.
Styx verò peperit Oceani filia, Pallante mixta,
Zelum & Nicen pulchros talos habentem in edibus.
Et Robur, atque Vim, præclaros genuit filios:
Quibus non est seorsim à Ioue domus, nec vlla sedes,
Neque via, qua non illis deus præit:
Sed semper apud Iouem grauiter tonantem sedem habent:
Sic enim consuluit Styx incorruptibilis Oceanis
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocauit deos ad altum cœlum. (nes pugnet,
Dixit autem, quod quisquis una secum deorum cõtra Ti-
Non cariturus sit muneribus, sed honorem quemque
Habituri, quem antea inter immortales deos.
Illum etiam dixit qui honoris expers fuerit sub Saturno, atque immunis,
Ad honores ac præmia ascensurum, vt fas est.
Venit autem prima Styx incorruptibilis ad Olympum
Cum suis filiis, chari per consilia patris.
Ipsam verò Iupiter honorauit, eximia quoque dona dedit.
Ipsam enim constituit deorum magnum vt sit iuramentum.
Filios autem, diebus omnibus sui cohabitatores vt sint.
Similiter etiam omnibus perpetuo, sicut pollicitus est,
Perfecit. ipse autem præpotens est, atque regem agit.
Phœbe porrò Cœi genialem venit ad lectum.
Grauida verò facta deinde dei amore,
Latonam caruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus dis.
Suauem ab initio, in primis hilarem intra Olympum.
Genuit insuper Asteriam claram, quam olim Perses
Duxit in domum amplam, chara vt vocetur vxor.
Illa iterum grauidata, Hecatem peperit, quam super omnes
Iupiter Saturnius in pretio habuit. dedit verò ei splendida
Partem vt habeat terræq; & infrugiferi maris. (dona,
Imo etiam stelligero à cœlo sortita est honorem,
Immortalibusque dijs veneranda est maxime.
Etenim nunc siquis aliquis terrestrium hominum,
Faciens sacra honesta ex lege expiat,
Inuocat Hecatem: ingens verò eum sequitur honor
Facillimè, cuius benevola dea susceperit preces,
Et illi diuitias largitur: nam facultas ipsi adest.
Quotquot enim Terra Cœlóque prognati sunt,
Et honorem sorte acceperunt, istorum habet sortem omnium,
Neque quicquam ipsi Saturnius per vim ademit, neque pri-
Quecunque sortita est Titanes inter priores deos. (mum,
Sed habet, sicut prius ab initio facta est distributio.
Nec quia vnigenita, minorem dea sortita est honorem,
Et præmium tam in terra ac cœlo, quàm in mari:
Sed insuper multo maius quando Iupiter honorat ipsam.
Cui verò volueris magnificè præsto est, atque iuuat.
Ibi tum in foro inter homines eminet, quem ipsa volueris.
Quando verò ad bellum perdens viros armantur
Viri, tum dea adest quibus volueris,
Victoriam cupidè vt præbeat, & laudem porrigat.
Inque iudicio regibus venerandis assidet.
Bona insuper quando viri in certamine colluctantur,
Ibi dea & illis præsto est atque iuuat.
Qui verò vicerit virtute & robore, pulchrum præmium
Facile fert, lætúque progenitoribus gloriam dat.
Commoda item equitibus quæ adstet quibus volueris:
Et his qui glaucum mare tempestuosum secant,

Ἠώ θ' ἣ πάντεσσιν ὀπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοι οὐρανὸν ἐρρυσ ἔχουσι,
Γείνατ', ὑπ' ἀνηθείσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κείω δ' Εὐρυβίη τίκτε φιλότητι μιγείσα, 375
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων·
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπε εἰδεμοσύνῃσιν.
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀέμους τίκε καρτερόθυμους,
Ἀργέστην, Ζέφυρον, Βορέα τ' αἰθρηγενέτην,
Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ ἐγκυθεῖσα. 380
Τοὺς δ' μετ' ἀστέρα τίκτεν ἑωσφόρον ἠεροφοίτα,
Ἀστρά τε λαμπετόωντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι·
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀειδείκελα τέκνα γείνατο τοῖα, 385
Τῶν οὐκ ἔστ' ἄπορίς θε δόμος, οὐδ' ἕδρη,
Οὐδ' ἐδός, ὅππῃ μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύοι,
Ἀλλ' αἰεὶ παρ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται.
Ὡς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος Ὠκεανίνη,
Ἤματι τῷ ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς 390
Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεοὺς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον,
Εἶπε δ', ὃς αὖ μιν ἕοιο θεῶν τιθῇσι μάχοιτο,
Μήπιν' ἀπορραίσειν γεράων, τιμὴν δ' ἕκαστον
Ἐξέειν ἣν τὸ πάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Τὸν δ' ἔφατ' ὄψιν ἄτιμον ἔοντ' Κρόνου ἠδ' ἀγέρωστον, 395
Τιμῆς καὶ γεράων ὅν κε θέμις εἶναι.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος Ὠκεανίνη
Σὺν σοίσι παίδεσσι, φίλου δόξῃ πατρὸς ἑοῖο.
Τὴν δ' Ζεὺς τίμησε, φίλεε δ' ἣ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὰρ ὁ μιν θῆκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον, 400
Παῖδας δ' ἤματα πάντα τοῖς μετναιέτας εἶναι.
Ὡς δ' αὖτως πάντεσσι ὀξμωτῆς, ὡς πρὶν ὑπέσχε.
Ἐξετέλεσ' αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ ἠδὲ ἀνάσσει.
Φοῖβε δ' αὖ Κοῖος πολυήρατον ἦλθεν ἐς ἐυνήν.
Κυσαμένη δ' ἔπεσε θεὰ θεοῦ ἐν φιλότητι 405
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεὶ,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς ἀγανώτατον ἔστο Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην ἐύώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης
Ἤγαγ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν. 410
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων
Ζεὺς Κρονίδης τίμησε, πόρε δὲ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἠδὲ καὶ ἀστερόεντος ἐν οὐρανῷ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα. 415
Καὶ γὰρ νῦν ὅτι που τὶς ὀπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἐρδων ἱερὰ καλὰ κατ' νόμον ἱλάσσηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλὴ τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ' ᾧ κεχάρωται τε θεὰ ἐν χερσὶν δέξηται δ' ἀγάς.
Καὶ οἱ ὄλβον ἐπαίξαι ἐπὶ δ' ἰκμάσι γε πάρεστιν. 420
Ὅσσοι γὰρ γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, πάντων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.
Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβίησατο οὐδέ τ' ἀπούρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός. 425
Οὐδ' ὅπ μουνογενὴς, ὀλίγον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γίρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ ἠδὲ θαλάσσῃ.
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧι δ' ἐθέλῃ μεγάλως ὀφέλλεται, ἠδ' ἐνίγνεται.
Ἐν δ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλῃσιν. 430
Ἡ δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παρέσταται εἷς κ' ἐθέλῃσι
Νίκην ἀρήγουσα ἐπάσσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.
Ἐσθλὴ τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι κατίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν, 435
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς ὀφέλλεται, ἠδ' ἐνίγνεται.
Νικήσας δ' βίῃ καὶ κράτει καλὸν ἄεθλον,
Ῥεῖα φέρει χαίρων τε, τοκεῦσι δ' κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππήοισι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἱ γλαυκὴν ἁλὸς ἀτύμεελον ἐρέζουσι, 440

Εὐχόντεσ

Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ,
Ῥεῖδίως δ' ἄγχιν κυδάνε θεὸς ὤπασε πολλήν,
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Ἐσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ πηκέειν ἀέξειν,
Βουκολίας τ' ἀγέλας τε καὶ αἰπόλια πλατέ' ἀγρῶν, 445
Ποίμνας τ' ἐρεσπόκων τ' ὀίων, θυμῷ γε θέλουσα,
Ἐξ ὀλίγων βελέει, καὶ ἐκ πολλῶν μείονα θῆκεν.
Οὕτω τοι καὶ μουνογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τέτιμται γεράεσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουρεοτόκον, οἳ μετ' ἐκείνην 450
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτόκος, αὐδή τε τιμαί.
Ῥεία δ' αὖ Δμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἱστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,
Ἰφθίμόν τ' Ἀίδην, ὃς ἐνὶ πυκινοῖσι δόμοισι ναίει, 455
Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐρικτύπον Ἐννοσίγαιον,
Ζηνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο· 460
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν οὐρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ, Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πεπρωτο ἑῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,
Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς. 465
Τῷ ὅγε οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἑοὺς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ δὴ ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
Τοὺς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα, 470
Μῆτιν συμφράσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, πῖσυρο δ' ἐρινῆς παῖς ἑοῖο,
Παίδων οὓς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δ' θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο·
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι 475
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ ἠΐθέῳ κρατερόθυμῳ.
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,
Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι,
Ζηνὰ μέγαν· τὸν μὲν οἱ ἐδέξατο Γαῖα Πελώρη
Κρήτῃ ἐν εὐρείῃ τραφέμεν ἀπταλέμεν τε. 480
Ἔνθα μὲν ἶκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτιστον ἐς Λύκτον· Κρύψε δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἀντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέῃ ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
Ἀργαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν
Οὐρανίδῃ μεγάλῳ ἄνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆϊ. 485
Τὸν τόδ' ἑλὼν χείρεσσιν ἑοῖσ' ἐν κόλπῳ θετο νηδύι,
Σχέτλιος· οὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ἣν οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου εὸς υἱὸς ἀΐκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείποιτ', ὃ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας,
Τιμῆς ἐξελάσας, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν. 490
Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ἤυξετο τοῖο ἄνακτος· ὀλισθανόντων δ' ἐνιαυτῶν
Γαίης ἐνηέσησι πολυφραδέεσσι δολωθεὶς
Ὃν γόνον ἂψ αἶψ' ἧκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης, 495
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίηφί τε παιδὸς ἑοῖο.
Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύμα τὸν καταπίων·
Τὸν μὲν Ζεὺς κήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο,
Σῆμα ἔμεν' ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι. 500
Λῦσε δ' παιδὸς κασιγνήτους ὀλοῶν ὑπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσφρονέων περ,
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν ἀρήγοντ' ἄρα,
Δῶκαν δ' βροντήν, ἠδ' αὐγὴν ἐν θαλόεντα κεραυνόν,
Καὶ στεροπὴν· τοφρὶν δ' πελώρη Γαῖα κεκεύθει. 505
Τοῖς πίσυρ' θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀείδει.
Κούρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ἐς λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα·

Votáque facunt Hecate, & valde frementi Neptuno.
Facile etiam prædam inclyta dea dedit copiosam,
Facilè verò abstulit apparentem volens animo.
Bona præterea in stabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentáque gregésque latos caprarum,
Gregésque lanigerarum, ouium animo volens.
Ex paucis fœcunda facit, & ex multis pauciora reddit.
Adeo sane licet vnigenita ex matre existens,
Omnibus inter deos honorata est muneribus.
Fecit autem ipsam Saturnius alũnã tuuenũ, qui post ipsam
Oculis aspexerunt lumen multa contuentis Aurora.
Sic ab initio nutriens filios, atque hi sunt honores.
Facile verò domita à Saturno, peperit Illustres liberos,
Vestã, Cerere, & Iunonem aureis calceamentis gaudentem,
Fortémque Plutonem, qui sub terra domos incolit,
Immite cor habens, & valde sonantem terræ concussorem,
Ioui mque consiliarium, deorum patrem atque hominum.
Cuius & à tonitru concutitur lata terra.
Atque istos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicunq;
Ex vtero sacro matris ad genua venerat:
Hæc animo voluens, ne vllus clarorum filiorum Cœli
Alius inter deos haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra & cœlo stellis micante,
Quod sibi fatale esset proprio à filio domari,
Quantumuis robusto existenti, Iouis magni per consilia.
Ideoq; hic nõ cæcã speculationem habuit, sed insidias struens
Filios suos deuorabat. Rhea autẽ habebat luctũ grauem.
Sed quando iam Iouem erat deorum patrẽ atque virorum
Paritura, iam tum charis supplicabat parentibus
Suis terræq;, & cœlo stellis aptato,
Consilium vt suggererent, quo pacto lateret pariendo
Filium charum, possèque vlcisci furias patris sui
Contra filios, quos deuorabat ingens Saturnus versipellis.
Illi verò filia dilecta auscultarunt atque morem gesserunt,
Et ei commemorarunt quæcunque fatis constitutum esset fieri
Circa Saturnum Regem, & filium magnanimum.
Miserunt autem Lyctum Cretæ ad pinguem populum,
Cum minimum natu filiorum esset paritura,
Iouem magnum, hunc quidem ipsi suscepit Terra vasta
In Creta lata, ad educandum & enutriendum ab infantia,
Tum quidem peruenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipsam Lyctum abscondit autem ipsum manib.
Antro in excelso, diuinæ sub latebris terræ. (prehensum
Argæo in monte denso syluoso.
Huic autẽ fasciis inuolutum magnũ lapidẽ in manus dedit
Cœli filio, præpotenti deorum priori regi,
Quem tum arreptum manibus, suum condidit in aluum,
Miser, nec cogitauit animo, quod sibi in posterum
Pro lapide filius inuictus & insepultus
Superesset, qui ipsum mox vi & manibus domitum
Ex honore expulsurus, ipsèque immortalibus imperaturus
Celeriter autem deinde robur & fortia membra (sit.
Crescebant illius regis, vertente anno
Terræ consilio astuto circumuentus,
Suam sobolem iterum submisit magnus Saturnus versutus,
Victus artibus ac vi filij sui.
Primum verò euomuit lapidem vltimo deuoratum.
Illum quidem Iupiter firmiter defixit in terram spaciosam
Pitho in diuina, iugis sub Parnassi,
Monimentũ vt sit in posterũ, miraculũ mortalib. hominibus.
Soluit verò fratres ex patre noxijs à vinculis
Cœligenas, quos vinxerat pater ex amentia,
Qui ipsi memores fuerunt propter beneficia,
Dederúntque tonitrum, atque candens fulmen,
Et fulgur quod ante immanis terra occultabat:
Quibus confisus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Filiam porrò Iapetus pulchros talos habentem Oceanidem
Duxit Clymenem, & eundem lectum conscendit.
Ipsa verò ei Atlantem magnanimum peperit filium.

γ. δεκαπλοῦ μέγιστον δ' ἐνιαυτοῦ.

γ. ἐκφανὲς ἐστιν.

Peperit preterea gloria presignem Menœtium, atq; Pro-
Varium, versipellem, stultumq; Epimetheum, (metheum
Qui noxa statim ab initio fui: hominibus inuentoribus rerũ.
Primus enim Iouis fictam suscepit mulierem,
Virginem, iniurias verò inferentem Menœtium late-videns
In Erebum deturbasti, feriens candenti fulmine, (Iupiter
Propter stultitiam & fortitudinem immensam.
Atlas verò cœlum latum sustinet dura ex necessitate,
Finibus in terra, è regione Hesperidum argutarum
Stans capiteque & indefessis manibus.
Hanc enim ipsi sortem destinauit prudens Iupiter. (tum,
Ligauit verò insolubilibus compedibus Promethea versu-
Vinculis difficilibus medium per columnam adigens
Et ei aquilam immisit expansis alis: cæterum hic hepar
Comedebat mori nescium, quin ipsum crescebat par vbique
Noctu, quantum toto die edebat extentas alas habens amis.
Hunc quidem Alcmenæ pulchros talos habẽtis fortis filius
Hercules occidit, malum verò morbum profligauit
Iapetionida, & liberauit ab ægritudine,
Non inuito Ioue Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis geniti gloria esset.
Maior etiã quam antea super terram multos pascentem,
Ob idque venerans honorabat præclarum filium.
Quamuis succensens remisit iram, quam prius habuerat,
Eo quòd contendisset consilio cum præpotenti Ioue.
Etenim quando disceptabant dij, mortalesque homines,
Mecona, ibi tum magnum bouem prompto animo
Diuisum proposuit, Iouis mentem fallens.
Hac enim carnesque & intestina pingui adipe
In pelle deposuit, tegens ventre bouino.
In altera rursum ossa alba bouis, dolosa arte
Rite disponens, deposuit tegens candida aruina.
Iámque tum ipsum alloquutus est pater hominúmq; deúmq;
Iapetionida omnium celeberrime regum,
O tu, quàm iniquè diuisisti partes.
Sic dixit, conuitiis procindẽs Iupiter perpetua consilia sciẽs.
Hunc rursum alloquutus est Prometheus vafer,
Dixit, & arridens dolosa non obliuiscebatur artis:
Iupiter gloriosissime, maxime deorum sempiternorum.
Harum eligè vtram te in pectoribus animus iubet. (sciens,
Dixit sane dolosa cogitans. Iupiter autem perennia consilia
Cognouit, nec ignorauit dolũ. mala autẽ prospiciebat animo
Mortalibus hominibus quæ & perficienda erant.
Manibus verò hic vtrisque sustulit album adipem.
Irascebatur autem mente, ira verò eius occupauit animum,
Vt vidit ossa alba bouis dolosa ab arte.
Ex illo tempore dijs super terram genus hominum,
Adolent ossa alba odoratis in aris.
Hunc valde contristatus alloquutus est nubicogus Iupiter:
Iapetionida, omnes super consilia edoctus,
O tu, nondum dolosa oblitus es artis?
Sic dixit ira percitus Iupiter prudentissimus,
Ex illo tempore, doli memor semper,
Non dabat Melijs ignis robur indefessi,
Mortalibus hominibus qui super terram habitant.
Sed ipsum decepit bonus filius Iapeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem splendorem,
In concauaferula. momordit verò imo animo
Iouẽ in alto tonantẽ, ad iramq; ipsum commouit caro corde,
Vt vidit inter homines ignis procul lucentem splendorem.
Protinus autem pro igne struxit malum hominibus.
E terra enim conformauit perquam celebris, vtróque pede
Claudicans
Virgini pudicæ simile, Saturnij consilio.
Cinxit verò & adornauit dea cæsys oculis Minerua,
Candida veste. à capite verò calypteram
Ingeniose-factam manibus detinebat, mirum visu.
Circum verò et serta florentis è floribus herba,
Optata imposuit capiti Pallas Minerua:
Circumque ei coronam auream capiti posuit,

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα 510
Ποικίλον, αἰολόμητιν ἀμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα,
Ὃς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσι·
Πρῶτος γὰρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα.
Παρθένον, ὑβρισθεῖσαν δὲ Μενοίτιον ἀρνόπα Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν φολόεντι κεραυνῷ, 515
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ὑβρηφίης ὑπερόπλου.
Ἄτλας δ' ἐρεννὸν οὐρανὸν ἐν κρατερῇς ὑπ' ἀνάγκῃς,
Πείρασιν ἐν γαίης, ἐκπαγλ Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι·
Ταύτην γὰρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητιέτα Ζεύς. 520
Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσσον δίξ κίονα ἐλάσας.
Καὶ οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε πετευπέρεσ· αὐτὰρ ὁ γ' ἧπαρ
Ἤσθιεν ἀθανάτου, τὸ δ' αὔξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκτὸς, ὅσον ἐκέκαστο ἤματι πετευπέρεσσι ὕρνις. 525
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νοῦσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδης, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων·
Οὐκ ἄκητι Ζηνὸς ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη 530
Πλείον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν ὅτι κθονὶ πουλυβοτείρῃ.
Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος πίμπλα ἀειδείκετον ἦτορ·
Καί ῥ' ἀγανόμενος, παῦσε χόλου, ὅν περιν ἔχεσκεν
Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι 535
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προέθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.
Τῷ μὲν γὰρ σαρκάς τε καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ
Ἐν ῥινῷ κατέθηκε, κατὰ ψαῦρ γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ὀπὶ τέχνῃ. 540
Εὐθετίσας κατέθηκε, κατὰ ψαῦρ' ἀγλαὸν δημῷ.
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας.
Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς. 545
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦ κ' ὀλιγοδρόνιος, (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἕλε ὁπποτέρῃσι σε σῇ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.
Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς 550
Γνῶρ' οὐδ' ἠγνοίησε δόλον· κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ἔγ' ἀμφοτέρῃσιν ἀείρετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Χώσατο δ' φρένας, ἀμφὶ χόλῳ δέ μιν ἵκετο θυμὸς,
Ὡς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ὀπὶ τέχνῃ. 555
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ὅτι κθονὶ φυλὰ ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυήεντων ἐπὶ βωμῶν.
Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς,
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
Ὦ πέπον, ἦ ἄρα πω δολίης ὀπὶ λώιον τέχνης; 560
Ὡς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Ἐκ τούτου δ' ἄρετα, δόλου μεμνημένος αἰεί,
Οὐκ ἐδίδου Μελίοισι πυρὸς μενεπτολέμοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις οἳ ἐπὶ κθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο, 565
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' αὖτ' πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι· 570
Γαῖης γὰρ συμπλάσας περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω ἐξ βουλάς·
Ζῶσε δ' καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κατὰ κρήθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέχετο, θαῦμα ἰδέσθαι. 575
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι πίνης
Ἱμερτοὺς παρέθηκε κεφάλῃ Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῇφιν ἔθηκε,

Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί. 580
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαυμαίνετο δὲ,
Κτήματ' ὅσ' ἠπείροιο πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πολλ' ἐνέθηκε χαρεὶς δ' ἀπεπάμπετο πολλὴ,
Θαυμαστὴ, ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τεύξε καλὸν κακὸν αὖτ' ἀγαθοῖο, 585
Ἐξάγαγ' ἔνθ' περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεοὺς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς ἴδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων. 590
Τῆς γὰρ ὀλώιον ἔστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι καθ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένῃς πενίης οὐ σύμφορα, ἀλλὰ κόρεσσι.
Ὡς δ' ἐπότ' ἐν σμήνεσι κατηφορέουσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκουσι, κακῶν ξυνώνους ἔργων, 595
Αἱ μὲν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἠματίαι στείβουσι, πεθεῖσί τε κηρία λευκὰ,
Οἱ δ' ἔνδον μένοντες ἐπηρεφέας κατ' ἀμβῶνας,
Ἀλλότριον κάματον σφετέρῃσι ἐς γαστέρ' ἀμῶνται.
Ὡς δ' αὖτως ἀνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας 600
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνώνους ἔργων
Ἀργαλέων. ἕτερον δὲ πόρε κακὸν αὖτ' ἀγαθοῖο·
Ὃς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γήραι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ὅγε γῆρας ἵκηται,
Κήδεται γηροκόμοιο, ὅδ' ἀβίοτον ὄλβεύων 605
Ζώει, ἀποφθιμένου δὲ δίχ' κτῆνα δατέονται
Κηρωταί. ὃ δ' αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται
Κεδνῆς δ' ἔχεν ἄκοιτιν, ἀρήρειαν μεταφρεσὶν,
Τῷ δὲ αἰὲν ἀεῖ κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἐμμενὲς· ὃς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηρὸν γένεθλον, 610
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἄνιαν
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν.
Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης Ἀκάκητα Προμηθεὺς
Τοῖό γ' ὑπεξέλυσε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης 615
Καὶ πολυϊδρίην ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει.
Βειμάρῳ δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ἀδύσατο θυμῷ,
Κόπῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐν δεσμῷ,
Ἠνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος· κατέπασσε δ' ὑπὸ χθονὸς ἀρηγόνοιο. 620
Ἐνθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
Εἵατ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι γαίης,
Ἀνδρὰ καὶ ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες.
Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οἷς τέκεν νύκτιος Ρέιη Κρόνῳ ἐν φιλότητι, 625
Γαίης φραδμοσύνῃσι αὖ ἠγάγον ἐς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γὰρ σφιν ἅπαντα διωμαλέως κατέλεξε,
Σὺν κείνοισι νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο πόνον δυμαλγέ' ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο, 630
Ἀντίον ἀλλήλοισι δόξῃ κρατερῇ ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀπ' ὑψηλῆς Οθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' ἀλύμπου θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Οὓς τέκεν νύκτιος Ρέιη Κρόνῳ ἐν φιλότητι.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην δυμαλγέ' ἔχοντες, 635
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείους ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἐκ τοῖο ἔριδος χαλεπῆς λύσις οὐδὲ τελευτὴ
Οὐδετέρῃσι, ἴσον δὲ τέλος πέτατο πολέμοιο.
Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέκταδον ἄρσαντα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τά περ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι, 640
Πάντων ἐν στήθεσσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
Κέκλυτέ μευ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει. 645
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι
Νίκης καὶ κράτεος πέρι μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,

Quam ipse fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, gratificans Iouis patri.
In hac artificiosa multa celata erant, mira visu,
Animantia quacunque continens alia, atque mare.
Ex illis hic multa indidit. gratia verò resplendebat magna.
Mirabilis, animantibus similia vocalibus.
Cæterùm postquam effecit pulchrum malum pro bono.
Eduxit eò vbi alij erant dij atque homines,
Ornatu gestientem cæsiæ Palladis forti patre prognatæ,
Admiratio cepit immortalésque deos, mortalesq; homines,
Vbi viderunt dolum ardnum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus est mulierum fœminearum.
Illius enim perniciosum est genus, & sexus mulierum.
Nocumentum ingens mortales inter viros habitant.
Perniciosæ paupertati non accommodæ, sed satietati.
Ac veluti cum in alueariis tectis apes
Fucos pascunt malorum participes operum:
Illæ quidem per totum diem ad solem occidentem
Diurna festinant, & facunt fauos albos:
At illi intus permanentes coopertis in alueariis,
Alienum laborem suum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Iupiter altitonans dedit, participes operum.
Difficilium. aliud verò præbuit malum pro bono.
Qui nuptias refugiens, & solicita opera mulierum,
Non vxorem ducere velit, nocumam verò contigerit senectã,
In penuria eius, quæ senẽ foueat, hic etiã non victus indiguit
Vnit: mortui verò possessionem inter se diuidunt.
Remoti cognati. cui verò nuptiarum condicio contigerit,
Pudicam verò habuit coniugem conuenientem præcordiis,
Huic ab euo malum bono equiparat.
Esse. qui verò adeptus fuerit nocentis natiuitatis,
Vnit in pectoribus habens indefinentem mœstitiam,
Animo & corde, & immedicabile malum est.
Quoniam non licet Iouis fallere mentem, neque præterire.
Neque enim Iapetionides Acacesius Prometheus
Illius euitauit grauem iram: sed necessario,
Quamuis multiscium existentem, magnum vinculũ coërcet.
Briareo verò vbi primum pater iratus est animo,
Cottóque atque Gyge, ligauit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admiratus, atque etiam formam,
Et magnitudinem collocauit sub terram latam:
Vbi dolores habentes sub terra agentes,
Sedent in extremitate magnæ in finibus terræ,
Vsque valde mœrentes corde magnum luctum habentes.
Sed ipsos Saturnius atque immortales dij alij,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturni in amore,
Terræ consiliis subduxerunt ad lucem iterum.
Ipsa enim eis cuncta prolixè recensuit,
Cum illis victoriamq; & splendidam gloriam accepturos,
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habẽtes,
Titanésque dij, & quotquot è Saturno nati sunt,
Contra sese mutuo per validas pugnas:
Ipsi quidem ab alta Othry Titanes nobiles,
Ab Olympo verò dij datores bonorum,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturno cubile iungens.
Illi sane tum inter se pugnã animum excruciantem habentes
Continuò pugnabant, decem plus annis.
Neque vlla erat contentionis molesta compositio. neq; finis
Alteruris: æqualiter autem finis extentus erat belli.
Sed quando iam apposuerunt congruentia omnia,
Nectárque ambrosiamq;, quibus dij ipsi vescuntur,
Omnium in pectoribus augebatur animus superbus,
Vbi nectar comederunt & ambrosiam amabilem.
Iam tum ipsis inter loquutus est pater hominúmque deorúmque:
Audite me Terraq; & Cœli inclyti filij,
Vt dicam quæ me animus in pectoribus iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuo,
Victoria & imperio propugnauimus dies omnes,

Titanésque dij & quotquot è Saturno sati sumus.
Vos verò magnámque vim & manus inuictas
Ostendite Titanibus contrarij in pugna graui,
Memores amicitiæ placidæ, quibus perpessis
Ad lucem redieritis molesto à vinculo,
Nostra per consilia à caligine obscura.
Sic dixit. illi verò rursum excepit Cottus irreprehensibilis
Venerande, non indocta loqueris, sed & nos (intellectus,
Scimus, quòd excellunt quidem præcordia, excellens verò est
Auxiliatur. vere immortalibus execratiuis fuisti horrēda:
Tua verò prudentia ab caligine opaca,
Retrorsum iterum acerbis à vinculis
Venimus, Saturni fili rex, insperata passi.
Ideóque nunc intento & prudenti consilio,
Vindicabimus, vestrum imperium graui conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria prælia.
Sic dixit. collaudarunt verò dij datores bonorum,
Sermone audito. bellum verò cupiebat animus,
Magis etiā quàm antea: pugnam verò arduam excitarunt
Omnes fœminæq; & mares die illo.
Titanésque dij, & quotquot Saturno procreati sunt,
Quósque Iupiter ex Erebo sub terram misit ad lucem
Acres robustique, vires immensas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris concitabantur,
Omnibus simul: capita verò vnicuique quinquaginta
Ex humeris enata sunt super firmis membris.
Qui tum Titanibus oppositi sunt in pugna luctuosa,
Saxa prærupta validis in manibus gestantes.
Titanes verò ab altera parte confirmarunt phalanges,
Alacriter manuú nque viriúmque simul opus ostendebant,
Vtrique. horrende verò insonuit pontus immensus.
Terra verò stridebat, ingemiscebat verò latum cœlum
Quassatum, è fundo verò concutiebatur amplus Olympus
Impetu à deorum motus verò venit grauis
Ad Tartarum tenebricosum, pedum & alta vociferatio
Immodici tumultus, ictuúmque fortium.
Ita sane inter mutuos ibant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque pervenit aut cœlum stellatum,
Adhortantium: at illi congrediebantur magno cum clamore.
Neq; sanè amplius Iupiter cohibebat suum robur, sed ipsius
Statim robore implebantur animi, & omnem
Exeruit vim, simul etiam à cœlo atque Olympo
Fulgurans incedebat conferum fulmina autem
Celerrime vnà cum tonitru & fulgure volabant
Manu à robusta, sacram flammam rutilantes
Crebro: circum verò terra alma reboabat.
Ardens, crepitabat verò vndique igne valde magna sylua.
Feruebat verò terra tota, & Oceani fluenta,
Pontusq; immensus: circumdedit autem calidus vapor
Titanes terrestres. flamma verò ad aërē diuinum pervenit.
Magna. oculos verò visu priuabat quantumuis fortium,
Splendor radians fulminisque fulguriq;.
Incēdiū autē immēsū occupauit Chaos. videbatur autē co
Oculis aspicere, ac auribus vocem audire. (ram
Itidem vt cum olim terra & cœlum latum superne
Appropinquabat. talis enim maximus strepitus excitabatur:
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente,
Tantus fragor erat dijs conflugentibus, (tabant,
Simul quoque venti motumq; pulueremq; cum strepitu exci-
Tonitrúque fulgúrque & ardens fulmen, (rémque
Ardentia tela Iouis magni. ferebant autē fremitum, clamo-
In medium vtrorumque: strepitus autē ingens excitabatur,
Stupendæ pugnæ: robur autem exerebatur operum.
Inclinata verò est pugna. prius verò sibi mutuo imminentes,
Fortiter pugnabant in forti prælio.
Illi verò inter primos pugnam acrem excitarunt,
Cottúsque, Briareúsque Gygésque insatiabilis belli.
Hi sane trecentas petras robustis à manibus
Mittebant frequentes. obumbrarunt autem iaculis

Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγεγόμεθα.
Ὑμεῖς δ' μεγάλῃ τε βίῃ καὶ χείρας ἀάπτους
Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαὶ λυγρῇ, 650
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἀψ ἀφίκεσθε δυσπλεγέος ἐκ δεσμοῦ,
Ἡμετέρας δι' βουλὰς, ἐκ ζόφου ἠερόεντος.
Ὡς φατο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κοῖος ἀμύμων,
Δαιμόνι' οὐκ ἀδάητα πιφάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ 655
Ἴδμεν μὲν ὅτι σοὶ μὲν ἐπιφρονέες, σὺ δ' ἔπι νίκην,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρὴς γένεο χρυσείοις·
Σῇ δ' ὑποφραδέι μητιόωντες ἐκ ζόφου ἠερόεντος
Ἀψορρον δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ὑπὸ δεσμῶν
Ἤλυθομεν, Κρόνου υἱὲ, σέθεν ἕνεκ' αἰαιὰ παθόντες. 660
Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι,
Μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὡς φάτ' ἐπωΐνησαν θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλιλάετο θυμὸς 665
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν
Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Οὓς τε Ζεὺς ἐρέβεσφιν ὑπὸ χθονὸς ἦκε φάος δὲ,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίῃ ὑπέροπλον ἔχοντες. 670
Τῶν, ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων εἰάσσοντο
Πάντων ὁμῶς, κεφαλαὶ δ' ἑκάστῳ πεντήκοντα τε
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ὑπὲρ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἱ τότε Τιτήνεσσι κατέστασαν ἐν δαὶ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους στιβαρὰς ἐν χερσὶν ἔχοντες. 675
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Πεφρικυῖαι, χειρῶν τε βίης δ' ἅμα ἔργον ἔφαινον·
Ἀμφότεροι. δ' ἰφθὸν δὲ κελάδησε πόντος ἀπείρων·
Γῆ δ' μὲν ἐσμαράγησεν· ἐπίσσυτο δ' οὐρανὸς ἠρὶ
Σειόμενος· πιδόθεν δ' ἐπιβάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος 680
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔφορος δ' ἵκανε βαρεῖα
Ταρτάρου ἠερόεντα, ποδῶν αἰπειά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κραδάων.
Ὡς ἄρ' ὅγ' ἀλλήλοις ἔσσυτο βέλεα γεμεσσόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα, 685
Κεκλομένων· οἱ δ' ξυνίσσαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.
Οὐδ' ἄρ' ἔτ' Ζεὺς ἰσχεν ἑὸν μένος· ἀλλά νυ τῷ γε
Εἴδατο μὲν μένος· πλῆτο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην. ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου
Ἀστραπὴν ἐστειχε σιωπαδόν· εἰ δὲ κεραυνοὶ 690
Ἰκτὰρ ἅμα βριαρῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ὑπὸ στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα δ' εἰλυφόωντες
Ταρχέες. ἀμφὶ δ' γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζεν
Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυκὶ μεγάλῳ ἄπαστος ὕλη.
Ἐζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα, 695
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τεὸν δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἀσπετος· ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μυρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
Καῦμα δὲ θαυμάσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' αὖτα 700
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ὤασιν ὦσαν ἀκοῦσαι,
Αὔτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς ἠρὶ ὑπέρθεν
Πίλνατο. τοῖος γὰρ κε μέγας δοῦπος ὀράρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεειπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων, 705
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε κόνιν τ' ἐσφαράγιζον,
Βριντώ τ' στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο· φέρεν δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων ὄτυβος δ' ἀπάντοσε ὀρώρει
Σμερδαλέος ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων· 810
Ἐκλίνθη δ' μάχη. τὰρ δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Ἐμμενέως ἐμάχοντο δι' κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἱ δ' ἄρ' ἐν πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο·
Οἵ ῥα τεηκοσίας πέτρας στιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας· χθὶ δ' ἐσκίασαν βελεσσι

Τιτῆνας

Τιτῆνας· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χειροῖν ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς ὅσσον οὐρανὸς ἐς ὑπὸ γαίης. 720
Ἰσον γὰρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος Ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο·
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος Ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς τάρταρον ἵκοι. 725
Τὸν πέρι χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται, ἀμφὶ δὲ μιν νὺξ
Θεσπεσιὴ κέχυται περὶ δειλοῖς ἀμφὶ τὸν ὤρθεν
Γῆς ῥίζαι * πεφύασι καὶ ἀπείρυτοι θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο, 730
Χώρῳ ἐν ἀρρήκτῃ, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξίτιν ἔστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν
Χαλκείας· τεῖχος δὲ κέκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης Κόττος τε καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. 735
Ἐνθάδε γῆς δνοφερῆς, καὶ ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', ἀρρήκτα, τά τε συνέουσι θεοὶ περ·
Χάσμα μέγ', οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν 740
Οὖδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο.
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θύελλα,
Ἀργαλέον. δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τοῦτο τέρας, καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Ἑστήκει, νεφέλῃς κεκαλυμμένα κυανέῃσι. 745
Τῶν πρὸς τ' Ἰαπετοῖο παῖς ἔχει οὐρανὸν ἀρραῖ
Ἑστηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀστεμφέως ἔστι Νύξ τε καὶ Ἡμέρα * ἀμφὶς ἰοῦσαι
Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεαι μέγαν οὐδόν,
Χάλκεον. ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζε 750
Ἔρχεται· οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἔεργει·
Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ὀπιπτεύουσα· ἐπὶ δ' αὖ δόμου ἐντὸς ἐοῦσα,
Μίμνει πῖμ' αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἐς ὅ κ' ἵκηται.
Ἡ μὲν, ὅσον χθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα· 755
Ἡ δ' Ὕπνον μὲν χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
Νὺξ ὀλοὴ, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠερόειδεῖ·
Ἔνθα ἵ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκία ἔχουσιν,
Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ὅσσ' ἔρχεται ἀκτίνεσσιν, 760
Οὐρανὸν εἰσαναβαίνων, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τῶν ἕτερος μὲν γαῖαν τε καὶ ἀμπετον νῶτα θαλάσσης
Ἡσυχος ἀνστρέφεται καὶ μειλίχος ἀνθρώποισι·
Τοῦ δ' σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δὲ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβῃσιν 765
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δ' καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἔνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Ἑστᾶσιν· δεινὸς δ' κύων προπάροιθε φυλάσσει,
Νηλεής· τέχνην δ' κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας 770
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισιν,
Ἐξιέναι δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν· ἀλλὰ δοκεύων,
Ἐσθίει ὅν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα·
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἐνθάδε ναιετάει σύνοχος θεὸς ἀθανάτοισι,
Δεινὴ Στὺξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο
Πρεσβυτάτη· νόσφιν δ' θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ· ἀμφὶ δ' παντῇ
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστηκότα.
Παῦρα δ' Θαύμαντος θυγάτηρ ὠκέα Ἶρις 780
Ἀγγέλλει πολέμοιο τ' ἔριδος τ' ἀθανάτοισιν,
Ὅππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται ὀλύμπια δώματ' ἔχοντων,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ, 785

Titanas, atque hos quidem sub terram longè patentem
Miserunt, & vinculis molestis alligarunt,
Vincentes manibus magnanimos licet existentes,
Tantum infra sub terram, quantum cœlum distat à terra:
Par enim spatium à terra in Tartarum caliginosum.
Nouem enim noctes ac dies ferreus Acmon
Cœlitus delapsus, decimo die ad terram venit:
Nouem rursus noctes & dies æreus Acmon
Ex terra descendens, decimo die ad Tartarum venit.
Quem circa ferreũ septũ ductum est, circũ verò ipsum nox
Triplici ordine fusum est circa collum, sed superne
Terræ radices creuerunt, & infructuosi maris.
Vbi dij Titanes sub caligine opaca
Absconditi sunt, consiliis Iouis nubicogi,
Regione in squalida, vasta vltima terræ.
His non exitus patet: portas verò imposuit Neptunus
Ferreas: murus etiam circumdatus vtrinque
Illic Gyges, Cottúsque, & Briareus magnanimus
Habitant, custodes fidi Iouis ægida habentis.
Ibidem terræ tenebricosæ: & tartari opaci,
Pontiq; infructuosi, & cœli stelligeri,
Ex ordine omnium fontes, & fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt dij,
Hiatus ingens, nec verò integro anno
Solum attinget, vbi primum portas intra venerit:
Sed sane huc & illuc ferri impetuosa procella,
Molesta, horrendúmque etiam immortalibus diis
Hoc monstrum, & noctis obscuræ domus horrendæ
Stant, nubibus obtectæ nigris.
Has iuxta Iapeti filius sustinebat cœlum latum,
Stans capitéque & indefessis manibus
Firmiter: quia tam nox quàm dies celeriter euntes
Sese compellabant per vices, mutantes magnum limen;
Ferreum hæc quidem intrat, illa verò foras
Egreditur, neque vnquam vtrasque domus intus cohibet.
Sed semper altera domos extra existens
Terram circa mouetur: altera rursum in domo existens,
Expectat horam itineris, donec veniat.
Hæc quidem terrestribus multa cernens lumen habens,
Illa verò somnum in manibus, fratrem mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis filij obscuræ domos habent,
Somnus & mors, graues dij: neque vnquam eos
Sol lucidus intuetur radis,
Cœlum scandens, nec cœlitus descendens.
Horum aliter quidem terrámque & lata dorsa maris,
Quietus percurrit & placidus hominibus.
Alterius verò ferreum quidem cor, æreum verò ei pectus
Crudele in præcordiis, habet autem quem semel arripuerit
Hominum: hostis verò etiam immortalibus diis.
Illic dei inferi in anteriore parte ædes resonantes,
Fortisque Plutonis, & grauis Proserpinæ
Stant asper autem canis pro foribus custodit,
Sæuus: artem autem malam habet. ad introeuntes quidem
Adulator pariter caudáque & auribus ambabus.
Exire verò non iterum permittit denuo, sed obseruans
Deuorat, quemcumq; prenderit portas extra existentem,
Fortisque Plutonis & grauis Proserpinæ.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus,
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani
Maxima natu, seorsim verò à diis inclytas ædes incolit
Ingentibus saxis superne tectis: circum verò quaque
Columnis argenteis ad cœlum firmata est.
Raro verò Thaumantis filia pedibus velox Iris,
Nuncia, vertitur super lata dorsa maris,
Quando lis & contentio inter deos exorta fuerit.
Et sane quisquis mentiatur cœlestes domos tenentium,
Iupiter tum prim mittit, deorum magnum iusiurandum, vt ferat
Longe in aureo gutturnio celeberrimam aquam,

γρ. πεφύασι

γρ. ἀνστῆναι

γρ. ἀγλίν.

Frigidam, quæ è petra destillat alta
Excelsa. multum verò subtus terram spatiosam
E sacro flumine fluit per noctem nigram,
Oceani cornu. decima verò pars attributa est.
Nouem quidem circa terram q̃, & lata dorsa maris
Vorticibus argenteis intortus in mare exit,
Vna verò ex petra profluit, magnum damnum dijs.
Quisquis periurium reluctis iurauerit
Immortalibus, qui tenent vertices nimosi cœli,
Iacet exors integrum per annum
Neque ambrosiæ & nectaris accedit propius
Cibum, sed iacet non respirans, & mutus,
Stratis in lectis. malus autem veternus obtegit.
Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
Aliud ex alio excepit difficillimum certamen,
Nouennio autem à dijs relegatur sempiternis,
Neque vnquam ad consilium ineundũ commiscetur, neq; ad epulas
Nouem totis annis. decimo tandem commiscetur iterum
Cœtibus immortalium, qui celestes domos incolunt.
Tale enim iuramentũ constituerunt dij, Stygis perennẽ aquã
Antiquam istam, quæ tranat aridum locum,
Vbi terra caliginosa, & tartari obscuri,
Pontique infructuosi, & cœli stellati,
Ex ordine omnium fontes & fines sunt.
Molesti squalidi, quos oderint dij licet.
Illic splendidæq; portæ, & lapideum limen,
Immotum, radicibus longis compactum,
Sua sponte enatum. ante illud verò, extra omnes deos
Titanes habitant, vltra Chaos caligine obductum.
Cæterùm valde tonantis Iouis inclyti auxiliarij,
Domos incolunt in Oceani fundamentis,
Coeus atque Gyges. Briareum quippe bonum existentem,
Generum suum fecit grauiter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopoliam, vt ducat in vxorem, filiam suã.
At vbi Titanes è cœlo expulit Iupiter,
Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari compressu, per auream Venerem.
Cuius manus quidem sunt ob robur operibus aptæ,
Et pedes indefessi robusti dei. ex humeris verò ei
Erant centum capita serpentis horrendi draconis,
Linguis nigris lambentes. præterea ex oculis ei
Admirandorum capitum, sub superciliis ignis micat,
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis.
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum sonitum emittentes effabilem. interdum enim
Sonabant, vt dijs intelligere liceret interdum rursum
Tauri valde mugientis, robore incoërcibilis vocem ferocis:
Interdum rursus leonis, impudentem animum habentis.
Interdum rursus catulis similia, mira auditu:
Interdum verò stridebat, resonabántque montes alti.
Et sane erat opus perplexum die illo.
Atque certe ipse mortalibus & immortalibus imperasset,
Nisi statim intellexisset pater hominúmque deorúmque.
Grauiter autem intonuit, atque fortiter, vndique verò terra
Horrendè edidit fragorem, & cœlum latum superne,
Pontúsque & Oceani fluxus & infima loca terræ
Pedibus verò sub immortalib. magnus cõtremuit Olympus,
Excitato rege, ingemiscebat autem tellus.
Ardor autem ab vtrisque occupabat nigrum pontum,
Tonitrúque & fulguris igne ab isto immani,
Valde spirantium ventorúmque, & fulminis ardentis.
Feruebat autem terra omnis, & cœlum, atque mare
Furebat circum littora, circumquaque & fluctus magni
Impetu à deorum cõmotio verò difficilis sedatu coorsebatur,
Expauit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanésque sub tartarũ detrusi, à Saturno seorsim existentes
Ob inextinguibilem fremitum, & grauem conflictum.
Iupiter verò postquam accumulauit suum robur, sumpsit verò arma,
Tonitrúque, fulgúrque & coruscans fulmen,

Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης κατατείκετοι ἠλιβάτοιο
Τ' ψηλῆς, πολλὸν δ' ὑπὸ χθονὸς ἀρουραῖοιο
Ἐξ ἱεροῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαναν,
Ὠκεανοῖο κέρας. δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται·
Ἐννέα μὲν τε θέει γαίῃ τε καὶ ἐμβρίθεα πόντῳ 790
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἰλίγνυθος εἰς ἅλα πίπτει,
Ἡ μία· ἐκ πέτρης ἀναβρύει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅς κεν τοῦ ὀπίσσω ἐπολείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται *νηΐτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν· 795
Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἄσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀπάνευθε καὶ ἄπνευστος καὶ ἄναυδος
Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτόν,
Ἀλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος. 800
Ἐννέα τοὺς ἐν θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται οὐδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων οἱ Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄρδιν ὕδωρ, 805
Ὠγύγιον· τὸ δ' ἵησι κατ' ἠερόεν ἐξ ἀκρόπολιν χάρι.
Ἔνθα τε γῆς ἠνορέων τε καὶ ἠερόεντος ἀέρος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', ἀμβρότοισι, τά τε συνέουσι θεοί περ· 810
Ἔνθα δὲ μυχαιαί τε πύλαι, καὶ *χάλκεος οὐδὸς
Ἀστεμφὲς, ῥίζῃσι διηνεκέεσσιν ἀρηρώς,
Αὐτοφυές. πρόσθεν δ', θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐτὰρ ἐεισιμάχοιο Διὸς κλειτοὶ δόμοι εἰσὶ 815
Δώματα ναιετάουσιν δὲ Ὠκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττός τ' ἠδὲ Γύης. Βριάρεων γε μὲν ἐσθλὸν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος,
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυιέμεν, θυγατέρα ἣν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασσε Ζεὺς, 820
Ὀπλότατον τίκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη,
Ταρτάρου ἐν φιλότητι, διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ὅτ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ· ἐκ δὲ οἱ ὤμων
Ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, *δρακόντος δρακόντος, 825
Γλώσσησι δνοφερῇσι λελιχμώτες· ἐκ δὲ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπὸ φρύσι πῦρ ἀμάρυσσε·
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο.
Φωναὶ δ' ἐν πασῇσιν ἔσαν δεινὰς κεφαλῇσι
Παντοίην ὄπ' ἱεῖσαι, ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν δὴ 830
Φθέγγον δ', ὥς τε θεοῖσι συνιέμεν, ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταῦροι ἐειδρύχεω μένος ἄσχετον ὄσσαν ἀγαύρου,
Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος,
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαῦμα κλύουσιν,
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζεσκε, ὑπὸ δ' ἤχεε οὔρεα μακρά. 835
Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,
Καί κεν ὄγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄνασσεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ἄσειμον· ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ οὐρανὸς ἄνω ἔνερθεν, 840
Πόντος τ' Ὠκεανοί τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσὶ δ' ὑπὸ ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος,
Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεσενάχιζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἠοιδέα πόντον,
Βροντῆς τε στεροπῆς τε πνοιῆς ἠδὲ πυρὸς πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος.
Ἔζεε *δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα·
Ὠδὲ δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκταὶ, σεῖό τ' ἀμφὶ τε κύματα μακρὰ,
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἀσβέστος ὀρώρει.
Τρέσσε δ' ἀϊδης ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων, 850
Τιτῆνες δ' ὑποταρταρίοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες,
Ἀσβέστῳ κελάδῳ καὶ αἰνῇ δηιότητι.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρεσσεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,

Πάλλων

Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δ' πάσας 855
Ἔφρισε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ μιν δάμασε πληγῆσιν ἐμάσας,
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπώσατο πῖσυρ ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῆς παιπαλοέσσῃς, 860
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη κάετο γαῖα
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὥς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν ἐκ τ' ἀθρήματος χοάνοιο
Θαλφθείς, * νὲ σίδηρος ἄρ' κρατερώτατός ἐστιν,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ, 865
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ, ὑφ' Ἡφαίστου παλάμῃσιν·
Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα σέλας πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δὲ μιν θυμῷ ἀχέων ἐς τάρταρον ἠερόεν.
Ἐκ δ' Τυφωέος ἔσ' ἀέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νότου, Βορέω τε, καὶ ἀργέστεω * Ζεφύροιο. 870
Οἱ γὰρ μὲν ἐκ θεόφιν γένεν, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι * μάψ αὔραι ὀλοπφόροι σκίδνασιν,
Αἳ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠερόεν πέλαγος πόντου,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύουσιν ἀέλλῃ·
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄησι, δίζησι δ' ἅμα τε νῆας, 875
Ναύτας τε φθείρουσι· κακοῦ δ' οὐ γίνεται ἀλκὴ
Ἀνδράσιν οἳ κείνοισι περιστυχέουσι κατ' πόντον.
Αἱ δ' αὖ γῆν κατὰ καῖαν ἀπείρεσιον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι κακαὶ νεφέων ἀνέμοιο,
Πιμπλοῦσαι κόνιός τε καὶ ἀρχαλέου κολοσυρτοῦ. 880
Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ὀξὺ τέλεσσαν,
Τιτήσσι δὲ τιμὰς κρίναντο βίηφι,
Δὴ τότ' ἄρ' ἀθανάτων βασιλεύειν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον * ἀστεροπηγὸν
Ἀθανάτων· ὁ δὲ τοῖσιν εὖ διεδάσσατο τιμάς. 885
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτῃν ἄλοχον θέτο Μῆτιν,
Πλείστα θεῶν εἰδυῖαν ἠδ' ἀνθρώπων θνητῶν αὖ ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἔμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἰμυλίοισι λόγοισιν, ἑῷ ἐνὶ κήδεσι θῆκε νηδύι, 890
Γαίης φραδμοσύνῃσι καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Τὼ γὰρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχοι, Διὸς αὐτοῦ, θεῶν αἰδοιοτάτων.
Ἐκ τοῦ τῆς εἵμαρτο δείφρονα τέκνα γενέσθαι,
Πρώτην μὲν κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν, 895
Ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν.
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπερβίον ἥτορ ἔχοντα·
Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἑῷ ἐνὶ κήδεσι θῆκε νηδύι,
Ὡς δὴ οἱ φράσατο θεὰ ἀγαθόν τε καὶ κακόν τε. 900
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,
Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν·
Αἵ τε ἔργ' ὠρήσισι κατ' ἀθανάτοισι μέλονται·
Μοῖράς θ', οἷς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς,
Κλωθώ τε Λαχέσιν τε καὶ Ἄτροπον, αἵ τε διδοῦσι 905
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε καὶ κακόν τε.
Τρεῖς δὴ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὠκεανοῦ κούρη πολυφάτου εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν.
Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἵετο δερκομενάων 910
Λυσιμελής· καλὸν δὲ τε ἐν ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης εἰς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεὺς
Ἥρπασεν ἧς θυγατρὸς, ἔδωκε καὶ ἣν πόρε τὰ Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐρασσάτο καλλικόμοιο, 915
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ὀξέα θυμὸν
Εὐφρένα τῆσιν ἄδον θαλίαι καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἱμερόεντα γόνον πέρι παντῶν οὐρανιώνων,
Γείνατ' ἄρ' αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα. 920
Λοιδοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν·
Ἡ δ' Ἥβην καὶ Ἄρηα καὶ Εἰλείθυιαν ἔπικτε,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆί καὶ ἀνδρῶν.

Percussit ab Olympo insiliens, circum verò omnia
Combussit ingentia capita, saeui portenti. Ἡ. Ἔφρισε.
Caterùm vbi ipsum vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatus, ingemiscebat autem terra vasta.
Flamma autem fulmine icti, cui impetu ferebatur illius regis,
Montis in concauitates opacas asperas,
Percussi. multa autem vasta ardebat terra,
Prae vapore ingenti, & liquescebat stannum veluti Ἡ. Αὐτμῇ.
Arte ab iuuenum, ex fabrefacto catino fornio
Calefactum: atque ferrum quod solidissimum est,
Montis in concauitatibus, victum igne combustiuo, Ἡ. ἐδί.
Liquescit in terra diuina à Vulcani manibus.
Sic sane liquescebat terra rubare ignis ardentis.
Abiecit autem ipsum animo tristatus, in tartarum latum.
Ex Typhoëo autem est ventorum vis humide flantium:
Excepto Noto Boreáque, & celeri Zephyro.
Qui sane ex diis sunt natiuitate, hominibus magna utilitas Ἡ. ζεφύροιο.
Ast alia leues aurae inspirant mare.
Quae vtique incidentes in nigrum pontum, Ἡ. μεμφαδ-
Clades magna hominibus malo rapiuntur turbine: σαι.
Nunc hae, nunc illae flant, dissipántque naues,
Nautásque perdunt. malis autem non est remedium
Viris, qui illis occurrunt in ponto.
Eedem rursum per terram immensam floribus ornatam,
Opera iucunda corrumpunt humo progenitorum hominum,
Replentes pulueréque & molesto strepitu.
Sed postquam sane laborem dij beati perfecerunt.
Cum Titanibus autem pro honore pugnarunt vi,
Iam tum impellebant regnare atque imperare,
Ex terra consilio, Olympium late cernentem Iouem
Immortalibus hic verò inter illos rite distribuit munia, Ἡ. ἐπὶ ζῆν-
Iupiter autem deorũ rex prima vxorẽ suã fecit prudentiã. τα.
Plurimum ex diis edoctam & mortalibus hominibus.
Sed cum iam esset deam casys oculis Mineruam
Paritura, ipsi dum dolis animo decepto,
Blandis sermonibus, suum incondidit alumnum,
Telluris consiliis, & coeli stellati.
Illa duo enim ei dixerunt, ne regium honorem
Alius haberet Ioui loco, deorum sempiternorum:
Ex hac enim in fatis erat, prudentes liberos nasci,
Primam quidẽ, virginem casys oculis preditam in Tritone,
Per habentem patri robur, & prudens consilium.
Caterum deinde sane filium deorũ regem & virorũ geniũ,
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed ipsum sanè Iupiter antè suo condidit ventre
Sic ei consulebat dea bonúmque malúmque.
Postea duxit splendidam Themin, quae peperit Horas,
Eunomiámque, Dicénque, & Irenen florentem,
Quaẽ opera matura faciunt apud mortales homines:
Parcas ij, quibus maximum honorẽ dedit prudens Iupiter,
Clothóque Lachesinq, & Atropon, quae dant
Mortalibus hominibus habere bonúmque malúmque.
Tres verò ei Eurynome Gratias peperit pulchras genas habentes,
Oceani filia, à multis optatam formam habens
Aglaiam, & Euphrosynem, Thaliámque amabilem:
Quarum & à palpebris amor destillat contuentium
Soluens membra. iucundum verò sub superciliis aspiciunt.
Porrò hic Cereris multos pascentis ad lectum venit,
Quae peperit Proserpinam pulchris vlnis, quam Pluto
Rapuit sua à matre: dedit autem consiliarius Iupiter.
Mnemosynem verò deinceps amauit pulchricomam,
Ex qua Musae aureae mitra reuincta natae sunt
Nouem: quibus placent comitia, & oblectatio cantus.
Latona autem Apollinem & Dianam sagittis gaudentem,
Amabilem prolem supra omnes cœlites,
Genuit sane, Aegiochi Iouis amori mixta.
Postremam verò Iunonem floridam fecit vxorem.
Hac autem Heben, & Martem, & Lucinam peperit,
Mixta amore deorum regi & hominum.

Ipse verò ex capite cesis oculis preditam Tritogeniam,
Acrem in agris tumultuantẽ, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam: cui clamoréque placuerunt, bellaq; pugnaq;
Iuno autem Vulcanum inclytum amori indulgens,
Genuit, & vires intendit, & contendit cum suo marito,
Præ omnibus artibus ornatum cœlestibus.
Ex Amphitride autem & graui crepo Neptuno,
Triton late potens natus est magnus: qui maris
Fundum tenens, apud matrem charam, & patrem regem
Incolit auream domum, vehemens deus sed Marti
Clypeos dissecanti, Venus Timorem & Metum peperit,
Graues, quique virorum densas turbent phalanges,
In bello horrido, una cum Marte vrbes deuastante.
Et Harmoniam quam Cadmus magnanimus duxit vxorẽ.
Ioui verò Atlantis filia Maia peperit gloriosum Mercurium
Praconem deorum, sacrum lectum conscendens.
Cadmo filia verò ei Semele peperit clarum filium,
Rem cum eo habens, Dionysum hilarem,
Immortalem mortalis, nunc verò ambo dijsunt.
Alcmene verò peperit vim Herculaneam,
Mixta amore Ioui nubicogo.
Aglaiam verò Vulcanus valde inclytus claudicans,
Minimam natu è Gratiis floridam duxit vxorem.
Sed aureo crine conspicuus Bacchus flauam Ariadnem,
Filiam Minois in flore existentem fecit coniugem.
Hanc verò ei immortalem experiémq; senij fecit Saturnus.
Hebem autẽ Alcmenæ pulchros talos habentis fortis filius.
Vis Herculis peractis luctuosis certaminibus
Filiam Ionis magni, & Iunonis aureis calceamentis vten-
Pudicam duxit vxorem, in Olympo nimoso. (tis.
Felix qui magno facinore inter deos confecto,
Habitat illæsus, & carens senio perpetuo.
Soli autem rapido peperit inclyta Oceanis
Perseis, Circémque & Aeetem regem.
Aeetes autem filius lucem hominibus dantis Solis,
Filiam Oceani perfecti fluuij
Duxit deorum ex voluntate, Idyiam pulchris genis preditã.
Hæc autẽ ei Medeã pulchros talos habentẽ amori indulgẽs
Peperit, succumbens per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete cœlestes domos tenentes
Insulaq; & continentis, terra & salsus intus pontus.
Nunc autem dearum cœtum cantate blandiloquæ,
Musæ Olympiades, filiæ Iouis Aegiochi,
Quæcunque mortales apud viros cubantes,
Deæ, pepererunt dijs similem prolem.
Ceres quidem Plutum genuit, præstantissima dearum,
Iasio heroi mixta incundo amore,
Nouali inter proscisso, Creta in pingui populo,
Bonum: qui vadis super terram & lata dorsa maris
Omnẽ. Es verò qui adipiscitur, & cuius ad manus venerit.
Illum locupletem fecit, multamq; ei præbuit felicitatem.
Cadmo præterea Harmonia filia aurea Veneris,
Ino & Semelem, & Agauen pulchras genas habentem.
Autonoëna, quam duxit Aristhæus densa cesarie preditus,
Genuit, & Polydorum mœnis pulchre-cinctis in Thebis.
Filia verò Oceani Chrysaori magnanimo
Mixta amore abundantis auro Veneris,
Callirhoë peperit filium mortalium pulcherrimum omnium,
Geryonem, quem interfecit vis Herculana,
Boues propter flexipedes circumflua in Eurythea.
Tithono verò Aurora peperit Memnona aerea galea muni-
Aethiopum regem: & Emathionem regem. (tum,
Cæterùm Cephalo plantauit inclytum filium,
Fortem Phaëtontem dijs similem virum:
Qui sane iuuenem tenerum florem habentem gloriosæ pubertatis,
Filium iuuenilia sapientem renidens Venus,
Incitauit instituens & ipsum in templis
Aedituum nocturnum fecit, dæmonem diuinum.
Filiam verò Aeetæ à Ioue nutriti regis

Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἐγερεκόδιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν, ἣ κέλαδοί τε ἄδον πόλεμοί τε μάχαι τε.
Ἥρη δ' Ἡφαιστον κλυτὸν ἐν φιλότητι μιγεῖσα
Γείνατο, (καὶ ζαμένησι, καὶ ἔστριφε φ θυμοῦ)
Ἐκ πάντων τεχνῆσι κεκασμένον ἐρατεινόν.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐεικτύπου Ἐννοσιγαίου
Τρίτων ἀμύμων ἔφυ μέγας, ὅστε θαλάσσης
Πυθμὴν' ἔχων, φίλῃ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρύσεα δῶ, δεινὸς θεός. αὐτὰρ Ἄρει
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔπικτεν
Δεινοὺς, οἵτ' ἀνέρων πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι, σὺν Ἄρηϊ πολεσπόρῳ.
Ἁρμονίην δ' ἣν Κάδμος ἐυφρόνιμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαῖα τέκε * κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα.
Κάδμῳ δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱόν,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθέα,
Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔπικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὶ νεφεληγερέτῃ.
Ἀγλαΐην δ' Ἡφαιστος ἀκαμάτυτος ἀμφιγυήεις
Ὁπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Χρυσοκόμης ἠΰ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν·
Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄθλιμος υἱὸς,
Ἷς Ἡρακλῆος, τρηχέας τονέων ἀέθλους,
Παῖδας Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπέδιλα,
Αἰδέομαι θέτ' ἄκοιτιν ἐν Ὀλύμπῳ νιφόεντι·
Ὀλβιε, ὃς μέγα ἔργον ἐν * ἀθανάτοισιν ἀέξας,
Ναίεις ἀπήμαντος καὶ ἀγήρως ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὸν Ὠκεανίνη
Περσηὶς Κίρκην τε καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο,
Κέρδει Ὠκεανοῖο τελέσσας ποταμοῖο
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρηον.
Ἡ δέ οἱ Μήδειαν ἐυφρονεῖν ἐν φιλότητι
Γείνατ' ἐοικυῖα θεῇσι χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ' ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Νῆσοί τ', ἠπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἐνδον πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε ἠδυέπειαι
Μοῦσαι, Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
Ὅσαι δὴ θνητοῖσι παρ' εὐνάσι δῖα θέασται
Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ὀπιπεύσαι τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ Ἡρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν ὃς εἰσ' ὀπάζει τε, καὶ ἀμφὶς γῆν τε θαλάσσης,
Πᾶσαν· τῷ ὅ τυχόντι καὶ οἷ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,
Τόνδ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺ τέ οἱ ἄφθονον ὄλβον.
Κάδμῳ δ' Ἁρμονίη θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης,
Ἰνῶ καὶ Σεμέλην καὶ Ἀγαυὴν καλλιπάρηον,
Αὐτονόην θ', ἣν γῆμε Ἀρισταῖος δαιδαλοπάρῃος,
Γείνατο, καὶ Πολύδωρον, ἐϋστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κούρη δ' Ὠκεανοῖο Χρυσάορος καρτερόθυμοι
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Καλλιρόη, τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα· τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακληείη
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ.
Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἠμαθίωνα ἄνακτα·
Αὐτὰρ τοι Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱόν,
Ἰφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ὀπιπεύσαι ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον τέρσε ἄνθος ἔχοντ' ἐεικυῖα ἄνασσα,
Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα, φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὠρτ' ἀνερειψαμένη· καὶ μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.
Κούρῃ δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος

Αἰη-

Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ' Αἰήτου, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑβρίμωρος, 995
Ὑβρειστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός.
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείῃς δεῦρ' νηὸς ἄγων ἐϋκόμποιο κούρην,
Αἰσονίδης· καὶ μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἥγε δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν, 1000
Μήδειον τέκε παῖδα· τὸν οὔρεσιν ἔτρεφε Χείρων
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελέσθη.
Αὐτὰρ Νηρῆος κοῦραι ἁλίοιο γέροντος,
Ἡ τοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων,
Αἰακοῦ ἐν φιλότητι, δεδεγμένη χρυσέην Ἀφροδίτην· 1005
Πηλέῃ δ' αὖ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείαν δ' ἄρ' ἔπεκτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μεγαλήτορι ἐρατῇ φιλότητι,
Ἰδῆς ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑλήεσσης. 1010
Κίρκη δ' Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπεριονίδαο,
Γείνατ', Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι,
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον Ἀμώμονά τε Κρατερόν τε·
Οἳ δή τοι μάλα τῆλε μυχῷ νήσων ἱεράων
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον. 1015
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσσῆι Καλυψὼ δῖα θεάων
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν ἐνηθεῖσαι
Ἀθάνατοι γείναντο θεοῖς ὀπιθεικέα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, νιδυέφαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Aesonides, voluntate deorum sempiternorum,
Abduxit ab Aeta, pactis plenis suspiriis certaminibus
Quae multa imperabat magnus rex, superbus,
Violentus Pelias, & iniquus fortium factorum patrator.
Quibus peractis ad Iolcum rediit, multa perpessus,
Veloci in nave vehens pulchris oculis praeditam puellam,
Aesonides, & ipsam floridam fecit uxorem:
Et sanè haec domita ab Iasone pastore populorum,
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiro
Philyrides: magni verò Iovis voluntas perficiebatur:
Caeterum Nereides filiae marini senis,
Et sanè quidem Phocum Psamathe peperit, praestantissima Ἠ. ταρ ἰδτε:
Aeaci in amore, petiam auream Venerem. (*dearum,*
A Peleo autem subacta dea Thetis candidos pedes habē,
Genuit Achillē prorumpētē per viros, leonis animū haben-
Aeneam porrò peperit pulchrè coronata Cytherea, (*tem.*
Anchisae heroi maxime iucundo amore,
Idae in verticibus habentis multos anfractus, sylvosae.
Circe verò Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Vlyssis erumnosi in amore,
Agrium, atque Latinum, Amymonemq; Craterumq;:
Qui sanè valde procul in recessu insularum sacrarum, γε. ἀμώμα-
Omnibus Thyrrhenis valde inclytis imperabant. τά τε, καρ-
Nausithoum verò Vlyssi Calypso excellentissima dearum, τερόν τε.
Genuit, Nausinoumque maxima gratia amore.
Haec quidem mortales apud viros cubantes
Deae, pepererunt diis pares filios.
Nunc verò foeminarum agmen cantate suaviloquae
Musae Olympiades, filiae Iovis à capra nutriti.